

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Luke Ita'nandi'

1-2 Híwó'di k'ema Theophilus: Báyéki t'owa háa dínkodi waa dâytanan t'ähki i' hääwi wáy wên nanbí tí'ûuwin páadé'in páadé iwedibo dâymû'i'. I'gedá na'in dítu'an, hedi áyîngidi háa dâymû' waa dâyta'nan. 3 Naa wá' hääwi páadé iwedibo nakodipóe'i' áyîngidi dónuwä, hedi naa ochanpóe híwó namúuní'in ugî' dóta'namídí ná'i hääwi háa napóe waagi. 4 Naa gin waagi dáy'o' hedânho úkodihanginnáanídí i' hääwi Jesus-ví'gedi wóehá'andi' ta'gen namuu'in.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyägi'o

5 Herod oe Judea nange natsonnän dihaydi, wí owha' Zecharias gin nakháwä'i na'an. I-ádi wây-á owha'-ádi wé'ge dívít'ôemáa, indá Abijah-ví t'owa dimuu. Zechariah-ví kwee-á Elizabeth gin ûnkháwä, hedi i' wá' wí owha'ví ay ûmmuu. 6 Zechariah-ádi iví kwee-ádi inbí wówátsi ta'ge dänhon háa Jôesi Tádá nada' waagibá. Áyîngidi Jôesi Tádáví tsontun dän'a'gindo' hedá háa Jôesi Tádá natsonpóe waagibá dän'an. 7 Hebo Elizabeth-á âypî' namuudi wídän'ay'ânpí, hedá nää-á kwijó-á sedó-á dapaa.

8 In Zechariah-'inbí thaa dínpóe dívít'ôe'amídí, hediho Zechariah-á Jôesi Tádági' iví owha' t'ôe i'o'. 9 In owha' dâykháwäwhahónde' dâyde'mamídí to'wí Nanbí Sedó Jôesiví méesate hay'i pingewi íve iwe nats'úuní'i', i' sa'wó nasundi' hääwi

iphaháanú-ídí. Hedi nää Zechariah-ví kháwä ònwhahkê?, hediho nats'ú. ¹⁰ Ee íve i'ëeyäá'o' ihaydibá oe já'wé báyéki t'owa-á dívíjûusu'o'.

¹¹ Tsíkhagipí i' máäsa ko'díngédí i' ëeyäá nachá' diwe wí makówáwi t'ôepá'aa'i Jôesi Tádáchariah-ádí iví kwee-ádí dí óesandi' nakwinudee. ¹² Zechariah óepíhää i' makówáwi t'ôepá'aa'i' óemú'di, hedi khunwôeda'di óemáa. ¹³ Hewänbo i' makówáwi t'ôepá'aa'i'di óetu'an, "Zechariah, wí'unkhunwôeda'ípi. Jôesi Tádádí uví jûusu wónsígí'an. Elizabeth uví kwee úmuu'i wí enúkáy i'ayyamí, hedi John gin nâakháy'ní. ¹⁴ Owáy na'aypuyä ihaydi báyéki híhchan uví' úmúuní, hedá báyéki wáy-á t'owa wá' dihíhchanpúuwí. ¹⁵ I-á Jôesi Tádáví he'ennin senä' diwedí'i namúuní. I-á wí'ûnkây'ähpí iméenasuüwä-í'in háa wiyá hääwí naháapúuwí'i-á, hedi nats'an'aypuyädibo' i' Yä'dâa'i P'oewaahhâ pín ta'gedí imá've-í. ¹⁶ I'dá báyéki in Israel-win t'owa inbí Jôesi i' shánki natsonji'i namuu'ivi'piye' ovâywáymá'í. ¹⁷ Uví ay-á iví pí'nä khó'jé i Yä'dâa'i P'oewaahhâ imá've-í, Elijah-di iví pí'nä khó'jé óemáa waabá, hedá Elijah waabá-á natuhkáy-í. I-á Nanbí Sedógí' napáadémú-í Nanbí Sedóví tun wóegé, hedá tádá'indá ovâykhäge'namí inbí áyyäá-á wiyá dâysígí-ídí, hedá in dit'ôeyanháhpí'indá ánsaa-á ovaymääni hedânho in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin waaginbá dimúunídí. I'di in t'owa ovâykhây'amí hedânho i' shánki natsonji'i' óesígí'amídí" gin i' makówáwi t'ôepá'aa'i'di Zechariah óetu'an.

¹⁸ Zechariah-di i makówáwi t'ôepá'aa'i' óetu'an,

“Hebo hândidan ta'gendi dînhanginnáani ná'i untú'i napúuwí'in? Naa ho sedó omuu, naví kwee-á wá' hânho kwijó dînmuu.” 19 I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, “Naa Gabriel-ân omuu. Naa hãädi wänbo t'ähki Jôesi Tádávi nú' owin. I'dânkun naa dísan wihée'amídi hedá ná'i híwó'di tun wînmá'idí. 20 Híwó' ót'ôeyan. Híwó naná' dihaydi háa naa otú waa napúuwí. Hewänbo u-á ná'i wítu'andi' wíwíwäyupídiho' tunpî' unpuúwí, i' ay na'aypuyä pîhay.”

21 Oe já'wé in t'owadi Zechariah wa'di óetsíkha'máa, hedí dívítumáa, “Heháadan thaa t'ähki óeho' i' méesate ívedi napee-ídi?” 22 Hedí napee ihaydá wí'ûnhí'kodipí, hedího' in t'owa dînhanginpóe wí hãäwí ûnkeepóe'i' i' méesate íve imú'in. Tunpî' najoekandeedi iví mandího ovâyhée'an.

23 Wí háyú thaa naphade ihaydi iví owha'wi t'ôe ûnbo'wandi iví'piye iweeho'. 24 Wí háyú jáadi naphade ihaydá Zechariah-ví kwee ûnsáhpóe, i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an waa, hedí p'ánú p'óe iví k'aygídi wínapeepí. 25 Hedí natú, “Nanbí Sedó Jôesi Tádádi naagi' ná'i dîn'an. Nábâa t'ôediwän naa-ádi híwó'di namuu. Naa owôeda'wän wíday'âyjohpídi, hewänbo nää-á naví wôeda' dînjâa'an.”

Mary óetu'an nasáhpúuwí'in hedá iví ay-á i' ay-wondi namúuní'indá

26 Elizabeth sí p'óe nasâamuu ihaydi Jôesi Tádádi wí makówáwi t'ôepa'aa'i Gabriel gin nakháwä'i' óesan i bú'ay Nazareth gin dâytu'o' iwepiye, oe Galilee nange naná' diwe. 27 Wí khóhtsaapî'

a'yú Mary gin nakháwǎ'iví'piye Gabriel óesan. Mary-ádí wí sen Joseph-ǎdí dakhóhtsaatunpǎ'an, hedi Joseph-á David-ví áy iwedi'i'ba namuu. ²⁸ Hedi Gabriel-di ná'i sengitundi Mary óejay: "Híhchandibo un múuní u Jôesi Tádádí hânho wóesígí'i'. Jôesi Tádá-á u-ádí naji'."

²⁹ Mary ná'in nat'oe ihaydi háa i'ánshaa'amí'in wí'ishaapí, hedi napitú, "Hângúba ná'i sengitun natunda'?" ³⁰ Hedi i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Mary, wí'unkhunwôeda'ípí. Jôesi Tádádí wóesígí'in wônkeekankhâymáa. ³¹ Ót'ôeyan, u-á unsáhpúuwí, hedi wí enúkáy bi'ayyamí, i-á Jesus gin nâakháyǎ'ní. ³² I-á báyékí hay'i namúuní, hedi i' shánkí kw'áye'i namuu'i'di óetu'âamí 'Naví ay unmuu' gin, hedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí bá tsondi hay'i óesôege-í, iví hehǎǎwi thehtáy pahpâa David-á tsondi hay'i namuu waagibá. ³³ I'dá hânhay wânbo t'ǎhkí in Israel t'owaví tsondi dín múuní. Iví tsonkhuu-á há'to hânhay wânbo ûnháani'."

³⁴ Mary-di i' makówáwi t'ôepa'aa'i' óetsika'yan, "Hândidan ná'i napúuwí wa'di wí sendádí wó'thaapídí?" ³⁵ I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "I' Yǎ'dâa'i P'oewǎahâa úwáani, hedi i shánkí kw'áye'i namuu'i'di iví pinnándí wóetǎǎgé-í, hediho i ay shánkí yǎ'dâa'i bi'ayyandi' Jôesi Tádáví ay gin óetu'âamí. ³⁶ Uví maatu'i Elizabeth wá' sí p'óe nasâamuu tobá ho nakwijópaa wânbo', hedi wí enúkáy i'ayyamí, tobáháa áypí' namuu gin t'owa di'ân wânbo'. ³⁷ Jôesi Tádá-á háa t'ǎhkí ûnkodi." ³⁸ Mary-di óetu'an, "Naa Nanbí Sedó Jôesi Táaví t'ôe'i' omuu. Oda' háa t'ǎhkí untú'i naa dînpúuwí'in." Ihaydiho' i makówáwi t'ôepa'aa'i'di

óejoeʼan.

Mary oe Elizabeth-víʼpiye namää

³⁹ Wí háyú thaa ihaydi Mary ikhâyʼandi wí búʼay iwepiye iwänähoʼ, iʼ búʼ-á oe Judea nange naʼokúnáʼ niʼge nakʼóe. ⁴⁰ Zechariah-ví tewhá iwepiye namää, hedi natsʼûndi Elizabeth óesengituʼan. ⁴¹ Elizabeth-á Mary-ví sengitun natʼoe ihaydi iʼ ay iví seephoge imáaʼiʼ iʼaʼyãʼnan. Elizabeth iʼ Yãʼdãaʼi Pʼoewaahã pín taʼgedi imáadi kaygi natú, ⁴² “Jôesi Tádádá ugíʼ híwóʼdi háäwí wônʼan, shánkí híwó wänbo tʼähkí in wéʼgen kwiyãʼgíʼvíʼwedi, hedá wáʼ iʼ toʼwí úʼaypuyãgiʼoʼi híwóʼbá ônʼamí. ⁴³ U-á Nanbí Sedóví jíyá unmuu, hediho háadan náʼi háäwí hayʼi naa dînpúuwí navíʼ unpuwãʼãädi? ⁴⁴ Ti úhanginná, unpówádí uví sengitun otʼoe ihaydiboʼ, náʼi ay naví seephoge donmáaʼiʼ nahíhchanpóedí iʼaʼyãʼnan. ⁴⁵ Hedi híhchandi u-á unmúuní, gá Jôesi Tádáví tun wóemãgiʼin úpuwagiʼo gin biwäyundedân.”

Mary hânho híhchandi ihéʼoʼ

⁴⁶⁻⁴⁷ Hedi Mary natú, “Pín taʼgedi otúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á hayʼi namuuʼin, hedi naví píʼná khóʼjé-á hânho ohíhchan gá i-á naví aywondi dînmuudân. ⁴⁸ Jôesi Tádádi naa iví tʼôeʼiʼ omuuʼi díʼánshaaʼan, tobá kwʼáyeʼi wóʼmuupí wänboʼ, hedi nää thaa iwedi páadépiyá tʼähkí tʼowa ditúuní iʼdá naagiʼ híwó dînʼannin. ⁴⁹ Taʼgendi iʼ shánkí tsonkhuu imáaʼiʼdá báyéki naagiʼ dînʼan. I-á yãʼdãaʼidaʼ namuu. ⁵⁰ Jôesi Tádá-á in toʼwên iʼ óeʼaʼginninbíʼpiye nasehkanäpoeʼo, in ho diʼâypuwãʼindá hedá in

di'âypuyägi'o'indá wá'. ⁵¹ Báyékí nakaydi he'endi hääwí i'o', hedi in to'wên inbí pí'ná khó'jé dijèngi'ánshaamuu'in t'âmäpiye ovâywádénde'. ⁵² In to'wên tsonkhuu dâymáa'in waa dichaa'in áagépiye i'di ovâywávénde', hewänbo in he'ennin dimuupí'indá shánkí kw'áye ovâytegende'. ⁵³ In dihähsé'nindá híwó'di hääwí ovâymä' dishu'múunídí, hewänbo in kodit'owa dimuu'indá hääwípídíbo-á ovâyjáatäädé'. ⁵⁴⁻⁵⁵ Háa nanbí hehäwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa i'o'. Na'in Israel'in iví t'ôe'in gimuu'in díkhäge'do', hedi wí'ûn'ódepí häädi wänbo t'ähkí Abraham-dádí hedá t'ähkí Abraham-bí ây iwedi'indádi ovâysehkanä'âamídí" gin Mary natú.

⁵⁶ Hedi Mary poje p'óe Elizabeth-ví'webo' iwóyí', hedáhá' iví'piyá iweeho'.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyä

⁵⁷ I' thaa Elizabeth i'ayyamídí ûnpówá, hedi wí enúkáy i'ayyan. ⁵⁸ In to'wên iví tsowa dithaa'indá hedá iví maatu'indá dínhanginpóe Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví'piye híwó'di namuu'in, hedá indá Elizabeth-ádá dívíhíhchanmáa.

⁵⁹ Wí jáadi naphade ihaydi in t'owa diwáy'ää, i' enúkáy in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'ámídí. Iví tádá Zechariah waabá óekháyä'khâymaa in t'owadi, ⁶⁰ hewänbo iví jíyá ûntú, "Ha'wáagá joe. John gân âykháyä'ní." ⁶¹ Indi óetu'an, "Hewänbo wé'i wí wänbo uví maatu t'owa ha'wáa wínakháwäpí." ⁶² Hedi inbí mandi i' ayví tádá óehée'an óetsika'yamídí hännan i ay óekháyä'ní'in nada'. ⁶³ I'di wên hääwên ovâydaa'an eedi itä'namídí, hedi wên phéphá'ay ôn'andi ginnân

ita[?]nan: “John gin iví kháwă ûnmuu.” T'ăhkídíbo ovâyháa[?]an. ⁶⁴ Wesebo nahänjudedeedi nahí[?]dee, hedí natú[?] Jôesi Tádá-á hay[?]i namuu[?]in. ⁶⁵ T'ăhkí inbí tsowa dithaa[?]in dí[?]ánde hânnangú napóe, hedá t'ăhkí oe Judea nange na[?]okúná[?] ni[?]ge dithaa[?]indá i[?]gedi dívíhí[?]máa. ⁶⁶ T'ăhkí dit[?]oe[?]in ná[?]i hăäwí i[?]gedi díví[?]ánshaamáa, hedí dívípitsika[?]máa, “Hăawi-angú ná[?]i ay namúuní[?]” Hedí ta[?]gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí iví mange i[?] ay óemáa.

Hăawi John namúuní i[?]gedi Zechariah ihée[?]o[?]

⁶⁷ John-bí tádá Zechariah ûnmuu[?]i[?] i[?] Yă[?]dâa[?]i P'oewaahâa pín ta[?]gedi imáadí wí Jôesi Tádáví tukhe[?]bi waabá ihée[?]andi ginnân natú: ⁶⁸ “Jaho gitúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá hay[?]i namuu[?]in, i-á Israel-ví Jôesi dínmuu, gá na[?]in iví t'owa gimuu[?]inbí[?]piye gín[?]ăädân díkhăge[?]namídí hedá nanbí hânminbí mangedá díma[?]p'ăădi-ídá. ⁶⁹ Jôesi Tádádá wí hânho kay[?]i aywondi na[?]in dímägi. David-á hân[?]oe Jôesi Tádáví t'ôe[?]i ûnmuu, hedá ná[?]i aywondi-á David-ví ây iwedi[?]i[?]bá ûnmuu. ⁷⁰ Jôesi Tádádí dít[?]ôe[?]an gin ikhây[?]máa[?]in, hedí i[?] hí[?] iví hân[?]oe[?]in yă[?]dâa[?]in tukhe[?]minbí sóphogedi dînsan. ⁷¹ Natú na[?]inbí hânminbí[?]wedi dîn[?]aywoení, in dít[?]ay[?]inbí mangedi díjâa[?]amí. ⁷² Natú nanbí hehăäwin thehtáy pahpá[?]inbí[?]piye nasehkanăpúuwí hedá wá[?] in yă[?]dâa[?]in tun Abraham-dádí ik'û[?]indá há[?]to ûn[?]ôede-í. ⁷³⁻⁷⁴ Jôesi Tádádí iví tun ta[?]gendi Abraham óemăgi nanbí hânminbí mangedi díwhahónídí, hedânho gínkoedí-í khunwôeda[?]ginpídíbo[?] i[?] ây[?]a[?]ginmăänídí, ⁷⁵ hedânho gin ívíkanhondibo t'ăhkí na[?]inbí

wówátsi thaa yä'dâa'in gimúuní, hedá ta'gebo-á nanbí wówátsi-á âyhûuwí" gin Zechariah natú. ⁷⁶ Ihaydá i ay-á óetu'an, "Naví ay, ɔ-á i' shánkí kw'áye na'ándi namuu'iví tukhe'bi gin wóetu'âamí. Hedá ɔ-á i' shánkí natsonji'iví páadé unnú-í in p'ôe igí' mánkhây'amídí. ⁷⁷ U'dá iví t'owa ovâyhangin'ânnamí ovây'aywoení'in inbí t'aywó'di-á dín'owó'yendi. ⁷⁸ Nanbí Jôesi-á gin i'amí gá hânho nasehkanät'óedân, hediho i' to'wí i' thanbí muwâthay waagi'ba namuu'i' oe kw'áyedi nanbí'piye nakä'ägi'o, ⁷⁹ hedi in to'wên in chuwa dâykunwôeda'di khun ni'ge dimännindáho i'di ovâykomääní. I'dáho na'in díkhäge'khâymaa hedânho ánsaaginpidíbo giyêenídí" gin Zechariah natú.

⁸⁰ John nasôedi iví hangintan wá' ûnsôe, hedi tí'úugédí ihaydá ahkónu-á nathaa, in Israel-'inbí jáa its'ant'ôe'an píhay.

2

Háa Jesus na'aypuyä waa

¹ John i' p'ó'p'loekandi na'aypuyä iwáydíba i' Rome-wi tsondi shánkí hay'i Caesar Augustus gin nakháwä'i'di t'ähkí t'owa i' nange itsonmaa eejewin ovây't'ôephade dívíkháwäta'kwogihûuwídí.

² Nää páadé in t'owa dívíkháwäta'kw'ódi Quirinius oe Syria nange natsondimuu ihaydi. ³ Hediho t'ähkí t'owa inbí thehtáy pahpá'inbí bú'piye dimää dívíkháwäta'kw'ôenídí.

⁴ Joseph wá' ikháwäta'kugiho'. I-á Galilee nange naná' diwedi Nazareth bú'aydi napee, hedi wíyá bú'ay oe Judea nange Bethlehem gin dâytü'o?

iwepiye namää. Joseph-á David-ví ây iwedi⁷i⁷bá namuu, hedi David-á Bethlehem iwewi-á namuu, hediho Joseph iwepiye ûnpuphóe. ⁵ Joseph-di Mary i-áðí**á** óeho⁷. Indá dakhóhtsaqtunpá⁷án, hedi Mary-á nasâamuu. ⁶ Bethlehem daji⁷ ihayhãä**á** i⁷ thaa napó**wá** Mary i⁷ayyamí**dí**. ⁷ Hedi ivi páadé⁷i⁷ ay i⁷ayyan, hedi aa⁷ây iwe óe⁷án**ankí**dí i hãäpanbí húuphébay iwe óek⁷ú⁷, gá ee dívíwho⁷kw⁷óe⁷ó⁷i tewhá iwe wínajâanáhpídân.

*In makó**wá**win t'ôepa⁷aa⁷indi in k'ú**wá** áyí⁷nin ovâyhé⁷an*

⁸ Iwáy bú⁷ay tsowa wáy wên k'ú**wá** áyí⁷nin dikw⁷ó, indá khu⁷déedí oe ahkónu inbí k'ú**wá** dâ**y**âyínmáa. ⁹ Jôesi Tádádí wí makó**wá**wi t'ôepa⁷aa⁷i⁷ inbí⁷piye ovâysan, hedi inbí páadépiye tsíkhagipí dínkwínudee, hedi Nanbí Sedó Jôesiví kohthaydi ovây⁷án**hógí**di hânho dikhunwôeda⁷póe. ¹⁰ Hedi i⁷ makó**wá**wi t'ôepa⁷aa⁷i⁷di ovây**tu**⁷an, “Wí⁷ík**hunwô**eda⁷ípi. Bít'ôeyan, naadá híwó⁷di tun wây**má**⁷, t'ähkí t'owa hânho ovây**hí**hchannamí**dí**. ¹¹ Nää thaa oe David-ví bú⁷ wí aywondi un**gí**⁷ na⁷aypuyä. I-á i⁷to⁷wí namuu Jôesi Tádádí óesó**ge**⁷i⁷ t'owa ovây⁷aywoení**dí**, i-á i⁷ shánkí natsonji⁷i namuu. ¹² Hedi nã⁷in bín**mú**uní únhanginnáanídí háa wáy**tu**⁷an waa ta⁷gen namuu⁷in: Wí ay bín**shaa**-í aa⁷ây iwe na⁷án**mu**udi, hãäpanbí húuphébay iwe nak⁷óedí.”

¹³ Tsíkhagipí i⁷ makó**wá**wi t'ôepa⁷aa⁷i-á**dí** wây-á bá**yé**kí mákó**wá**win t'ôepa⁷aa⁷in dikeepóe. T'ähkídíbo Jôesi Tádáví⁷gedí híwó díví**hí**⁷máadí ditú⁷, ¹⁴ “Makó**wá** kw⁷á**yé** t'ähkí ditú**uní** Jôesi Tádá-á hânho hay⁷i namuu⁷in, hedi nää oepáa

k'aydá in to'wên Jôesi Tádá óehíhchanmä'indá ánsahaaginpidíbo dikwoní."

In k'úwá áyí'nin Jesus óemúunídí dimää

¹⁵ In makówáwin t'ôepa'aa'in makówápiye diwáypee ihaydi in k'úwá áyí'nin wí'nä táye dívítumáa, "Jaho Bethlehem-piye gimú-í ná'in napóe'in áymúunídí, i'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí na'in díhangin'ánnan." ¹⁶ Hediho dívíwänäho'di Mary-á Joseph-á hedá i' ay ee hääpanbí húuphébay iwe nak'óedá ovâyshaa. ¹⁷ I' ay óemú' ihaydi háa in makówáwin t'ôepa'aa'indi iví'gedi ovâytu'an waa ditunji?. ¹⁸ T'ähki in iwe diji'in ovâyháa'an i' hääwí in k'úwá áyí'nindi ovây't'ôe'andi dit'oedi. ¹⁹ Mary-á ná'i hääwí t'ähki napóe'i wí'ün'ódepí, hedi häädi wänbo t'ähki i'gedi i'ánsaamáa. ²⁰ In k'úwá áyí'nin inbí k'úwá diji' iwepiye diwáymää, hedi Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáadí ditû' hânho hay'i namuu'in, gá ná'i' hääwí dâymû'i-á dit'oe'i-á namuudân. Tähki háa i makówáwi t'ôepa'aa'i'di ovâytu'an waagibá napóe.

Jesus i' méesate hay'i eepiye óeho'

²¹ Wí jáadi naphade ihaydi i' ay in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'an, hedi Jesus gin óekháyä'. Ná'in kháwä-á i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óemägi wa'di iví jiyá únsáhpóepídíbo'.

²² Hedi ihaydiho napóe dän'amídí háa Moses ita'nan waa, in Hudíyo inbí kuu dínmuudi dínkhây'ä' díví'amí'in wí ay na'aypuyä ihaydi, hediho' i' ay oe Jerusalem-piye dânho', i' méesate hay'i iwe Jôesi Tádá óetu'â'amídí, "Nanbí ay

wímääní.” 23 Gin dân'an gá nă'in tsontun Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnk'óedân:

T'âhkí in páadé di'âypuyă'in e'nûn áyyăă-á Jôesi Tádá óemääní.

24 Hedá wá' nata'muu in jíyá'indá wíje k'o'wee háa wíje tsídé'ây ha'wâagi'in dâyhûuwí, hedi nă'in tsídé dâyhaydi Jôesi Tádá óemääní. Hediho Mary-á wá' han ikhâymáa.

Háa Simeon Jesus-ví'gedi natú waa

25 Oe Jerusalem wí sen nathaa Simeon gin nakháwă'i?. Iví wówátsi-á ta'ge ihon, hedá Jôesi Tádávi khuu-á ôn'a'gin. Natsíkha Jôesi Tádádí in Israel-'in inbí t'ôephade iwedi ovâywhahóenídí, hedi i' Yă'dâa'i P'oewaahâa i-ádí naji?. 26 I' Yă'dâa'i P'oewaahâadibá Simeon óhangin'ânnan wínachuwagí'opí'in i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí óemû'pídíbo?. 27 I' Yă'dâa'i P'oewaahâadi i' hay'i méesate ee Simeon óets'úde. Jesus-ví jíyá-ádí tádá-ádí i' wá' óets'úde, hedânho indi igí' ôn'amídí háa nakhây'ă'in Jôesi Tádá natsonpóe waagibá. 28 Dits'ú' dihaydi Simeon-di i' ay óekê?, hedi Jôesi Tádá óekú'daa'andi ginnân natú: 29 “Nanbí Sedó Jôesi, năbâa hîn naa uví t'ôe'i' omuu'i híhchandi díchuwamáa, uví tun bimági waagibá. 30 Naa ohíhchan, gá năă-á naví tséedí i' aywondi ụ'dí dînsandi' dópimû'dân. 31 Hedi nă'indá bi'an t'âhkí nange'in t'owa dâymúunídí. 32 Nă'i aywondi-á wí ko waagibá namúuní uví p'ôe in Hudíyo dimuupí'in ovâykeeyamídí, hedi i' namuudi uví t'owa Israel-'indá he'ennin dipúuwí.” 33 Gin Simeon i' ayví'gedi ihée'andi i' tádá-á jíyá-á hânho ovănháa'an. 34 Hedáhá?

Simeon-di Jôesi Tádá óedaa'an híwó'di thaa ovänmäänídí, hedá Mary-á óetu'an, "Wáy wên in Israel-'in i' óesígíkáyjí, hediho ovây'aywoení, hebo wây-á wëndá wí'óesígíkáyjípi hediho dipede-í. I'dá t'ähkí t'owa háa Jôesi Tádá nada' waagi ovâykeeyamí, hewänbo in t'owadá óejoegikhâymáa, ³⁵ hedi báyéki t'owa háa inbí pí'ná khó'jé di'ánshaamuu waa ovâykeeyamí. Hedi u-á báyéki mänt'óephadekhâymáadi wí to'wídí wí tsijó phá'dí uví pín wônjún waagibá unchaq-í."

Anna ikú'daa'an

³⁶ Hedá iwebá wí kwee Anna gin nakháwä'i wá' naji?, i-á wí Jôesi Tádáví tukhe'bibá namuu. Ná'i kwee-á Phanuel-ví a'yú ûnmuu, hedi Asher-á iví hehääwi thehtáy pahpâa ûnmuu. ³⁷ Tsé ihay paayo nakhóhtsaa'ánwän, hedi khávéntä'di jónu (84) paayo ûnná iví sen ûnchuu iwedi. Häädi wänbo t'ähkí i' méesate hay'i iwe naji?, hedi háyänbo' ihaadä'odá ijûusu'odá khüu-á thaa-á Jôesi Tádá óe'a'ginmä'. ³⁸ Wa'di Simeon ihí'máa ihaydibá i' kwee nats'ú, hedi i' aygí' Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedá iví'gedá ovây't'óe'an t'ähkí in Jerusalem-win ditsíkhakw'ó'nin Jôesi Tádádí ovâyma'p'äädi-ídi.

Joseph-ádi Mary-ádi oe Nazareth bú'aypiye dänweeho'

³⁹ Joseph-ádi Mary-ádi dän'an háa Nanbí Sedó Jôesiví tsontun diwe nak'óe waagibá, ihaydáhá' inbí bú'ay Nazareth-piye dänweeho', i-á Galilee nangá nak'óe. ⁴⁰ Hedi i' ay nasô'di nakaypoe'o hedá báyéki hangintandá imáa, hedá Jôesi Tádádá báyéki óekhäge'máa.

Jesus-di in háhkannin i' méesate hay'i ee ovâyhée'an

⁴¹ Paayo p'óe waagi i' Passover shánkí'eedi dinná' dihaydi, Jesus-ví jiyá-á tádá-á oe Jerusalem-piye damää'ä. ⁴² Hediho Jesus tä'di wije (12) paayo'i namuu ihaydi Jerusalem-piye dimää, háädi waa díví'o waagibá. ⁴³ I' shánkí'eedi dínk'ewe' dihaydi in t'owa dívíweehondi, Jesus-á Jerusalem-bo iwóyí'. Hewänbo iví tádá-á jiyá-á wíðänhanginnáhpí iwe iwóyí'nin. ⁴⁴ Indá da'ände wây-á t'owa indádí bá dimännindádi naji'in, hedi wí thaa t'ähkí Jerusalem diwedi damää. Ihaydi inbí k'ema'in deeje hedá inbí maatu'in deejá óenuwä, ⁴⁵ hewänbo wí'óeshaapí dí Jerusalem-piye dänwáybun óenuuwä-í dí. ⁴⁶ Wije thaa naphade ihaydi i' méesate hay'i ee in Hudíyoví háhkannindádi óeshaa. Háa dívíhí'máa'in i'di ovâyt'óeyande hedáhá' báyékí háäwí ovâytsika'máa. ⁴⁷ Iví hangintandá hedá iví hí' in háhkannin ovâytsika'máa'i'dá t'ähkí t'owa dit'oe'in ovâyháa'an. ⁴⁸ Iví tádá-á jiyá-á wíðänhanginnáhpí háa dän'ánshaa'amí'in. Iví jiyádi óetu'an, "Naví ay, háadan gin na'in dí'an? Ti wí'úhanginnáhpí'an u'di báyékí áyíngi uvi tádá-ádi naa-ádi dí mági, hedá t'ämäpiye wítuwämáa?" ⁴⁹ Jesus-di ovântu'an, "Ti wíðänhanginnáhpí'an naa dínkhây'ä' naví Tádávi tewhá ee ochaní'in?" ⁵⁰ Hewänbo háa ovântu'annin wíðaka'pówápí.

⁵¹ Iví tádá-á jiyá-á indádí bá oe Nazareth-piye nawáymää, hedi t'ähkí háa óetu'an waa i'a'gindo'. Iví jiyá ná'i háäwí t'ähkí napóe'i wí'ûn'ódéndepí.

⁵² Hedi Jesus-á nasôemändi shánkí báyékí hangin-

tandá ihónde?, shánkí nasenpuwamän, hedí Jôesi Tádádí in t'owa-ádí shánkí wänbo óesígí.

3

John i' p'ó'p'oekandi'di Jôesivi tun in t'owa ovâytunphadende?

¹⁻² Tiberius Caesar t'ähkí i' Rome-wi nange tä'di p'ánú (15) paayodi natsonji' ihaydi, Zechariah-ví ay John i' p'ó'p'oekandi' oe ahkónu naji', hedí Jôesi Tádádí óetü'an iví hí' ónt'ôe'amídí. Ihayhãábá Pontius Pilate Judea nangewi tunjó namuu, Herod-á oe Galilee nangá natsonnän, Herod-ví tí'ûu Philip-á oe Iturea nange hedá Trachonitis nangá natsonnän, Lysanius-á oe Abilene nangá natsonnän, hedá Annas-ádí Caiaphas-ádí owha' p'ó'dédí'indá damuu. ³ Hedí John t'ämäpiye Jordan p'o'k'ay tsowa i'ge najidi in t'owa Jôesivi tun ovâyt'ôekanhon. Ovâytumáa, “Unbí t'aywó'di binjoe'an hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, hedá naadá wâyp'ó'p'oe'amí.” ⁴ Hedí nã'i háa John i'o waa Jôesi Tádávi tukhe'bi' Isaiah iví ta'nin diwe ho ita'nan. Ginnân ûnta'muu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwintúuní,
 'In p'ôe binkhây'an i' shánkí natsonji'igí?
 Hã'i p'ôe'ây wá' igí' binta'ge'an.

⁵ T'ähkí hége'ây napidedee-í.

T'ähkí okú-á p'indá natayedipúuwí.

Wáy namäáginá' deejá nata'gepúuwí,
 hedí i' p'ôe nabôebôená'di' nata'gepúuwí.

⁶ Hedí t'ähkí t'owa dâymúuní Jôesi Tádádá t'owa ovây'aywonde'in.'

7 Hânho báyékí t'owa dimää'ä John-di ovâyp'ó'p'oe'amídí. I'di ovâytu'máa, "Un pääyu wí phaa iwedi íshavemännin waaginbá ímuu'in, to'dan wovâytu'an háa úví'amí'in, hedânho Jôesi Tádádí wíwovâyтуhchäänú-ípídí? 8 Híwó úví'âamí hedânho nakeepúuwídí unbí t'aywó'di ta'gendi bînjo'e'annin. Wí'íjêngitú'unípí, 'Abraham-bí ây iwedi'inbá gimuu.' Nă'in wâytu'amí, Jôesi Tádá-á nada'dáho ûnkodi nă'i k'uu năâyé nak'wó'dídi wây-á Abraham-bí ây ovâypa'ídí. 9 Năaho gin waagibá napoe'o: Wí k'uuwée-á ho nakhâymuu wí tay púu nú' óets'âa-ídí. T'ăhkí i' tay nabaypoe'opî'-á óets'âa-í, hedi phaa iwe óechäänú-í."

10 Hedi in t'owadi óetsika'yan, "Hân gínkhây'ă' íví'amí'in háa untú waa wígínpúuwípídí?" 11 I'di ovâytu'an, "Gá ginnân: Wí to'wí wíje k'éwé'in to ûnk'óedáho', i-á ûnkhây'ă' wéhpêe wí to'wí ûnk'óepí' óemăäní'in. Hedi wí to'wí ûnkoegí'bá'yendi-áho ûnkhây'ă' wí to'wí ûnkoegí'kw'óhpí' óemăäní'in." 12 Wên tax phahsannin iví'piye dimää ovâyp'ó'p'oe'amídí, hedi ditsikapóe, "Hăhkandi', heyâa na'indá, hân íví'amí?" 13 I'di ovâytu'an, "I' chă' hăyú unbí tsonnindi wovâytu'an ihayda'mân bînwe'ge'amí." 14 Hedá wên sundado-á ditsikapóe, "Heyâa na'indá, hândá íví'amí?" I'di ovâytu'an, "Hăyú wovâywá'âa'i'di bíhíhchannan. T'owa wíwínkaygi'amípí wíyá shánkí wovâymäänídí, hedi háa in t'owa híwóhpí wídíví'anpídáho', wí'ovâytu'âamípí híwóhpí díví'annin wí chă' inbí'wedi bínhóenídí."

15 In t'owa dichanpoe'o wí hăäwí

hay^ʔi napuwagi^ʔo waagibá, hedi John i p'ó^ʔp'oekandivi^ʔgedi báyéki dívi^ʔánshaamáa, tigúba i-ân namuu i^ʔ to^ʔwí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa^ʔi^ʔ t'owa ovây^ʔaywoenídí. ¹⁶ Hedi John-di t'âhkídíbo ovâytu^ʔan, “Naadi p'oedida^ʔ wâyyp'ó^ʔp'oe^ʔo^ʔ, hewänbo wí to^ʔwí navi shánkí tsonkhuu imáa^ʔi napowagi^ʔo, naa ihay híwó^ʔdi wó^ʔmuupí iví anto wänbo dönpl'äädí-ídí. I^ʔdá wiyá pi^ʔwí p'ó^ʔp'oekan waagibá wovây^ʔmääni. Wáy wên un i^ʔ Yä^ʔdâa^ʔi P'oewâhâa wovây^ʔmääni, wáy wëndá phaadá wovây^ʔtuhchäänú-í. ¹⁷ I-á nakhây^ʔmuu t'owa ovâyweejé-ídí, wí to^ʔwí i^ʔ táhtân i^ʔ tákhowa iwedi iwijende waagibá. I^ʔ táhtân iwé^ʔge^ʔan dihay^ʔdi tebay iwe ikuu-í, hewänbo i^ʔ tákhowa-á wí phaa hânhay wänbo naphahpâadipí^ʔ iwe ich'âani.” ¹⁸ Shánkí wiyá tun gi^ʔbibá John-di kay^ʔindi in t'owa ovây^ʔhée^ʔan, Jôesi Tádávi híwó^ʔdi tun ovây^ʔt'ôe^ʔodi.

¹⁹⁻²⁰ Hedá John-di Herod wá^ʔ óetu^ʔan i^ʔ kwee Herodias-ádi t'aywó i^ʔannin. Tobá Herodias-á Herod-ví tí^ʔûuví kwee ûnmuu wänbo^ʔ ônkê^ʔ. Báyéki wiyá t'aywó^ʔdi-á Herod i^ʔan, hedá wá^ʔ John óepansóge, hedi ná^ʔin in shánkí p'ändíkí^ʔ i^ʔannin namuu.

Jesus óep'ó^ʔp'oe^ʔan

²¹ John-di t'âhkí in t'owa ovâyyp'ó^ʔp'oe^ʔo^ʔ ihay^ʔdi Jesus wá^ʔ óep'ó^ʔp'oe^ʔan. Hedi iwebá Jesus ijûusu^ʔo^ʔ ihay^ʔdi makówá nakhuudee, ²² hedi i^ʔ Yä^ʔdâa^ʔi P'oewâhâa wí k'o^ʔwee waagibá natú^ʔmuudi nawândi Jesus-ví^ʔdi isóge, hedá wí tun makówá^ʔdi napeedi ginnân natú: “U-á navi ay wísígí^ʔi-ân unmuu. Hânho u^ʔdi ohíhchan.”

Jesus-ví páadáe kã^ʔää^ʔin t'owa ûnmuu^ʔin

²³ Jesus-á madi powintä (30) paayo'i namuu páadé its'anhákanjýé ihaydi. T'owa-á di'ân i-á Joseph-ví ay namuu'in. Joseph-á Heli-ví ay ûnmuu. ²⁴ Heli-á Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-á Levi-ví ay ûnmuu, Levi-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Jannai-ví ay ûnmuu, Jannai-á Joseph-ví ay ûnmuu, ²⁵ Joseph-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Amos-ví ay ûnmuu, Amos-á Nahum-bí ay ûnmuu, Nahum-dá Esli-ví ay ûnmuu, Esli-á Naggai-ví ay ûnmuu, ²⁶ Naggai-á Maath-ví ay ûnmuu, Maath-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Semein-bí ay ûnmuu, Semein-dá Josech-ví ay ûnmuu, Josech-á Joda-ví ay ûnmuu, ²⁷ Joda-á Joanan-bí ay ûnmuu, Joanan-dá Rhesa-ví ay ûnmuu, Rhesa-á Zerubbabel-ví ay ûnmuu, Zerubbabel-á Shealtiel-ví ay ûnmuu, Shealtiel-á Neri-ví ay ûnmuu, ²⁸ Neri-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Addi-ví ay ûnmuu, Addi-á Cosam-bí ay ûnmuu, Cosam-dá Elmadam-bí ay ûnmuu, Elmadam-dá Er-ví ay ûnmuu, ²⁹ Er-á Joshua-ví ay ûnmuu, Joshua-á Eliezer-ví ay ûnmuu, Eliezer-á Jorim-bí ay ûnmuu, Jorim-dá Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-dá Levi-ví ay ûnmuu, ³⁰ Levi-á Simeon-bí ay ûnmuu, Simeon-dá Judah-ví ay ûnmuu, Judah-á Joseph-ví ay ûnmuu, Joseph-á Jonam-bí ay ûnmuu, Jonam-dá Eliakim-bí ay ûnmuu, ³¹ Eliakim-dá Melea-ví ay ûnmuu, Melea-á Menna-ví ay ûnmuu, Menna-á Mattatha-ví ay ûnmuu, Mattatha-á Nathan-bí ay ûnmuu, Nathan-dá David-ví ay ûnmuu, ³² David-á Jesse-ví ay ûnmuu, Jesse-á Obed-ví ay ûnmuu, Obed-á Boaz-ví ay ûnmuu, Boaz-á Salmon-bí ay ûnmuu, Salmon-dá Nahshon-bí ay ûnmuu, ³³ Nahshon-dá

Amminadab-ví ay ûnmuu, Amminadab-á Ram-bí ay ûnmuu, Ram-dá Hezron-bí ay ûnmuu, Hezron-dá Perez-ví ay ûnmuu, Perez-á Judah-ví ay ûnmuu, ³⁴ Judah-á Jacob-ví ay ûnmuu, Jacob-á Isaac-ví ay ûnmuu, Isaac-á Abraham-bí ay ûnmuu, Abraham-dá Terah-ví ay ûnmuu, Terah-á Nahor-ví ay ûnmuu, ³⁵ Nahor-á Serug-ví ay ûnmuu, Serug-á Reu-ví ay ûnmuu, Reu-á Peleg-ví ay ûnmuu, Peleg-á Eber-ví ay ûnmuu, Eber-á Shelah-ví ay ûnmuu, ³⁶ Shelah-á Cainan-bí ay ûnmuu, Cainan-dá Arphaxad-ví ay ûnmuu, Arphaxad-á Shem-bí ay ûnmuu, Shem-dá Noah-ví ay ûnmuu, Noah-á Lamech-ví ay ûnmuu, ³⁷ Lamech-á Methuselah-ví ay ûnmuu, Methuselah-á Enoch-ví ay ûnmuu, Enoch-á Jared-ví ay ûnmuu, Jared-á Mahalaleel-ví ay ûnmuu, Mahalaleel-á Cainan-bí ay ûnmuu, ³⁸ Cainan-dá Enos-ví ay ûnmuu, Enos-á Seth-ví ay ûnmuu, Seth-dá Adam-bí ay ûnmuu, Adam-dá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

4

Penísendi Jesus óetayinde?

¹ Jesus i? Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáadi in Jordan p'o'k'ay naná? diwedi nawáymää, hedi i? Yä'dâa'i P'oewaahâadi ahkónupiye óeho? ² Iwe jónántä (40) thaa i? Penísendi ikhääde? óet'aywóhkannamí. I? jónántä thaa t'ähki háäbo wí'ik'oepí, hedi t'ähki i? thaa naphade ihaydi haadi óemáa. ³ Hedi Penísendi óetu'an, "Jôesi Tádáví ay unmuudáho ná'i k'uu näwe nakw'ó'di nâajôení napávapa'ídi." ⁴ Jesus-di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'ámí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû?",

T'owa-á wíyá shánkí díntáy páváví?wedi hedânho
in kodi wówátsi dâymá?ve-ídí.”

⁵ Hedáhá? i? Penísendidá owáy kw'áyepiye naná? diwe Jesus óepiye, hedi t'ähkí nange nää oepáa k'aydi wémûudibo? ônkeeyan, ⁶ hedi óetu?an, “Naadi t'ähkí tsonkhuu t'ähkí ná?i nan deeje wímääní, inbí sa?wó?di hääwí wóegé. Ná?i-á t'ähkí naví mange dínkw'ódihó?, hedi to?wí naa oda?i dómääní. ⁷ Hedânho naví páadépiye bidége?disógedi dí?a?ginmäänídí, ná?i t'ähkí uví? úmúuní.” ⁸ Jesus-di óetu?an, “Joe, há?to gin dáy?ámí. Jôesi Tádáví ta?nin diwá ginnân ûnta?muu:

Jôesi Tádá i? shánkí natsonji?i?bá namuudi
bîn?a?ginmääní.

I-á unbí Jôesi únmuu, hediho i?da?mân
bîn?a?geení.”

⁹ Ihaydá Penísendidá Jesus-á oe Jerusalem-piye óeho?, hedi i? méesate hay?i shánkí natu?wân deedi óepiye, hedi óetu?an, “Jôesi Tádáví ay unmuudá nâwedi óke?t'ave, ¹⁰ gá Jôesi Tádáví ta?nin diwe gin nata?muudân:

Jôesi Tádá iví makówáwin t'ôepa?aa?in itu?ámí
wóe?áyíngi?amídí.

¹¹ Hedá gin wá? nata?muu:

Indidânho inbí man diwe wóeyâa-í hedânho k'uu
eedi wíwí?ânchäänú-ípídí.”

¹² Jesus-di óetu?an, “Joe, háa untú waa há?to dáy?ámí, gá iví ta?nin diwebá ûntú?dân,

Uví Jôesi i? shánkí natsonji?i namuu?i wínâatayi?nípí
nâamúunídí háa in natú?in i?ámí?in háa joe.”

13 T'ämäge háa Jesus óet'aywóhkannamídí Penísendi ikhää ihaydi Jesus-ví'wedi ijâa'an wiyá wáygedí puwahay.

Jesus oe Nazareth bú'ay óejoegi'an

14 I' Yä'dâa'i P'oewaahâadá Jesus báyéki pinnán óemägi, hedi Galilee-piye iwáybun. T'ämäpiye i' bú' eeje t'ähki t'owa Jesus-ví'gedi dit'oe, ¹⁵ hedi t'ähki Hudíyoví méesate eeje i'di ovâyhá'o?, hedi t'ähki t'owadi kw'áayébo? óemáa.

16 Jesus oe Nazareth bú'ay napówá, nasôe iwe?i bú' namuu. I' kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate'ay ipiye namää, häädi wänbo t'ähki i'o waagibá. Iwínú Jôesi Tádáví ta'nin diwedi in t'owa ovây tunnámídí, ¹⁷ hedi indi in ta'nin Jôesi Tádáví tukhe'bi Isaiiah ita'nannin ôn'an, hedi imahsanusuudi ná'i hí' nata'muu iwe ishaa:

18-19 Nanbí Sedó Jôesi Tádádí i' Yä'dâa'i P'oewaahâa naa dînsan, hediho i-á naa-ádi naji',
gá naa díde'mandân in sehkanäwó diwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'di naa dísan in pan dovâyt'ôe'amídí dovây mahpädikhây máa'in,
in tsí't'aa'indá inbí keetandá dâywáykájjidí,
in áagé diwhá'vennindá dovâywáytagé-ídí,
hedá t'owa-á dovâytu'âamídá ihaydiho naná Nanbí Sedódí ovâykeeyamídí hânho híwó'di namuu'in.

20 Hedáhá? Jesus in ta'nin iwáymahsanu, hedi i' méesate iwewi khäge'di? ônwáy'andi isóge. T'ähki ee méesdiwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'di naa dísan in pan dovâyt'ôe'amídi
 dovâymahpädikhâymaa'in,
 in tsí't'aa'indá inbí keetandá dâywáykáyjídi,
 in áagé diwha'vennindá dovâywáytagé-ídi,
 hedá t'owa-á dovâytate dikw'ó'nindi Jesus
 hânho óedamúnde? ²¹ Ihaydáhá? Jesus-di
 ovâytu'an, "Nă'i hăăwí Jôesi Tádávi ta'nin
 diwe nata'muu'i-á ho napóe năa thaa
 ít'ôeyankw'ôndibo?"

²² T'ăhkídíbo dichanpóe híwó ihée'annin. T'ăhki
 ovâyháa'an, gá sa'wó'di tundi ovâyhée'andân,
 hedi ditû?, "Hádídan nă'i hăăwí ûnhanginná?
 Ti Joseph-ví ayda'mân wí'ûnmuupí'an?" ²³ I'di
 ovâytu'an, "Mađi undi nă'i tuní,

hedá t'owa-á dovâyt t'owa ditû'di dítu'âamí,
 'Woekandi, páadé bipihkháa'amí.' Han
 ítúdáho unbí hí' ginnân úntunda'í: Un ít'oe
 háa ee Capernaum bú'ay dáy'annin, hediho
 năa-á năa naví ówíná wá' han waagibá
 naa dínkhây'ă' dáy'amí'in. ²⁴ Hewânbo
 naadá ta'gendi wâytu'amí, wí Jôesi Tádávi
 tukhe'bi'-á iví nange iweho wí'óesígí'ohpí.
²⁵⁻²⁶ Naadá wâytu'amí háa báyékí paayo
 phade ta'gendi napóe'in, Jôesi Tádávi
 tukhe'bi' Elijah nawówáji' ihaydi. Pojedá
 píngé paayo wí'ikwa'nanpí, hediho t'ăhki
 i' nange wáy báyékí dihaapóe. Hedi tobá
 Israel-win kwiyă' inbí senă' dín't'ahánnin
 báyékí diji wânbo?, hă'in kwiyă'bí'wepiye
 Jôesi Tádádí Elijah óesaaníví'wedí oe Sidon
 bú'piyân óesan, wí bú' Zarephath gin
 dâytu'o' iwepiye, wí kwee iví sen ûnchuu'i'

óekhäge?namídí. ²⁷ Hedá wá? Jôesi Tádáví tukhé?bi? Elisha nawówáji? ihayhää, báyéki in Israel-win diphéetaymuu, hedí wénä wänbo in wídiwówapí. Wí sen Naaman kin nakháwǎ?ida?mân nawówa, hedí i-á Syria nangewi-ân namuu.” ²⁸ In méesate ee dikw'ó?nin ná?i dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe. ²⁹ Tsíkhagipí dívíwínúdí i? bú?dí já?wépiye Jesus óechänupiye. I? bú?-á okú wáhkí nak'óe, hedí oe okú kw'áyepiye óepiye t'owá k'áygedí óeke?t'âave-ídí. ³⁰ Hewänbo i-á inbí jáagé i?ge naphadedíbo? iwedí namää.

Jesus-di wí yǎ?dâapí? p'oewaahâa wí senbí?wedí óekhepiye

³¹ Ihaydá Jesus-á wíyá Galilee nangewi bú?ay Capernaum gin dâytü?o? iwepiye namää, hedí i? Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinná? dihaydi in t'owa ovâyhá?o?. ³² In t'owa háa Jesus-di ovâyhá?annindi ovâyháa'an, gá wí to?wí báyéki tsonkhuu imáa?i waagibá ihí?máadân. ³³⁻³⁴ Iwebá wí sen na?än wí yǎ?dâapí? p'oewaahâadi óemáa?i?, hedí ituwínú, “Ívi?wän ü Jesus Nazareth-wi?, ánpí dí?an. Ti un?ä?ä dit'aháanú-ídí gáhân? Naa dínhanginná to?wí unmuu?in — ü-á i? t'ähki yǎ?dâa?i? unmuu, i? Jôesi Tádádí wóesandi?.” ³⁵ Jesus-di i? yǎ?dâapí? p'oewaahâa t'aydi óehée?andi óetü?an, “Hânda?dibo?, hä?i senbí?wedí ópeeve.” I? p'oewaahâadi i? sen in t'owaví páadépiye óekanu, hedí i senbí?wedí napee wí?óewa?anpídíbo?. ³⁶ T'ähki dikw'ó?nin ovâyháa?andi dívítumáa, “Jesus-ví hí?-á hânho ûnkay. I-á báyéki tsonkhuu

ûnk'óe in yä'dâapí'in p'oweaahâa to'wênbí'wedi ovâypeejôenídí, hediho dây'a'gindo'." 37 Hedi t'âmâpiye t'âhkí in t'owa iwéngéwin iví'gedi dívihí'máa.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháamägi

38 Jesus in Hudíyo-ví méesate iwedi napee, hedi Simon-bí tewhá iwepiye namää. Simon-bí jahkwíjo ûnhaydi hânho natsáwäp'íde', hedi Jesus igí' ônkhä'ge'daa'an. 39 Hediho Jesus namäädi i' kweeví whohte hânge iwínú, hedi i' tsáwäp'íde i kweeví tú'dí napee-ídí ijôn. Wesebo i' tsáwäp'íde ûnhándí i' kwee ishâa, hedi ovâyhúujôn.

40 Nathantsudemän dihaydi i' kaykhanwówá thaa ho naphade, hedi to'wên wây-á dihay'in dínkw'ó'nin Jesus-ví'piye dâyho', tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo', hedi iví mandí ovâytägedi t'âhkí ovâyhehkháamägi. 41 In yä'dâapí'in p'oweaahâa báyéki t'owaví'wedi dínpee, hedi dipee'ädi dívítuwínú, "U-á Jôeso Tádá-ví ay-ân unmuu." Hewänbo i'di t'aydi ovâyhée'andi wiyá wí'ovâyhí'mägipi, gá dínhanginnândân i-á nammu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi wa'di wínada'pí in t'owa dínhanginnáanídí to'wí namuu'in.

Jesus in Hudíyo-ví méesate'ây eeje in t'owa Jôesi Tádávi tun ovây't'ôe'o'

42 Namuwäthay ihaydi Jesus ee bú'dí napee, hedi wâhää tóebo wínathaapí iwepiye namää. In t'owadi óetuwäho', hedi óeshaa ihaydá dívíkhäädé' inbí'wedi wí'ijâa'amípidí. 43 Hewänbo i'di ovâytu'an, "Naa dínkhây'ä' i' wé'ge'i bú'ây eejepiye omú-i'in, hedânho dovây't'ôe'amídí

nä'i híwó'di tun hádídí Jôesi Tádádí in t'owa ovâysíghónde? i'gedi. Hangî'ânkun naa dísan." 44 Hedího Jôesi Tádáví tun i' Hudíyoví méesate'ây eeje in Hudíyoví nange i'ge t'âhkí ovâyt'ôekanhon.

5

Jesus-di iví páadé'in khäge'nin ovâyde'man

1 Wí thaa Jesus i' p'oekwîn Genessaret gin dâytu'o? iwe tsowa wáy nawin, hedi báyéki in t'owa dívíchänumáa shánki iví nú'piye dívihâädi-ídi hedânho shánki híwó Jôesi Tádáví hí' dit'oe-ídi. 2 Wíje kophé owáy p'o? k'áygé wáy da'ändí imû?. In paawó'indá wíyá wáygé diji? inbí pa'akanu'i dâyo'wêedi-ídi. 3 Wí kophé-á Simon-bî? ûnmuu. Jesus iwe itógidi Simon óedaa'an háy p'oe iwepiye ónhâädi-ídi, hedi iwáygé isógedi in t'owa ovâyhá'an.

4 Hedi ovâyhí'bowa ihaydi Simon óetu'an, "Uví kophé oe shánki nawä'an diwepiye mänhadi, hedi unbí pa'akanu'i binwhájé hedânho bînpaawhahóenídi." 5 Simon-di óetu'an, "Háhkandi?, khun t'âhkí hânho ívit'ôe'an, hedi wêe wänbo paa wí'âywhahkê'pí. Hewänbo nää-á gin u' untúdího i' pa'akanu'i dówhaajé-í." 6 Hedi han díví'an dihaydi báyéki paa dâywhahógi, hedi inbí pa'akanu'i dínsivekhâypoé. 7 Hedího dívímanwádá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídi ovâykhäge'namídi, hedi indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'âhkí dínp'ídepóedi báyéki dínpaaku'undi ovây'ugekhây'an.

8 Simon Peter háa napóe'in imû? ihaydi Jesus-ví páadépiye idége'disóge hedi óetu'an, "Nanbí Sedó,

naví'wedi óhadi, naa-á t'aywóhkandida' omuu." 9 Ha'wâa Peter natú gá óeháa'andân báyéki paa dâwhahógidi, hedi t'ähki in diho dívímanwádá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídi ovâykhäge'namídi, hedi indá dipówa ihaydi in wíje kophé t'ähki dínplídepóedí báyéki dínpaaku'undi ovâyi-ádi diji'in wá' ovâyháa'an. 10 James-ádi John-dádi hanbá dachanpóe. Ná'in wíje sená'dá Zebedee-ví ây damuu, hedi indádi Simon-dádi wé'ge dânpaawó'o'. Hebo Jesus-di Simon óetu'an, "Wí'unkhunwóeda'ípi. Nää-á paa mänhónde?, hewänbo nää iwedi páadépiyá t'owa-ân naagí' dínkhonkhâymaa." 11 Inbí kophé oe p'o kíngépiye dâwáyhádidi háäwí dínkw'ó'di t'ähki dâyjoe'an, hedi Jesus óeyuho'.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ónhehkháa'an

12 Wí thaa ee nangebá wí bú'ay iwe Jesus naji', hedi wí sen iví tú' t'ähki naphéetaymuu'i' Jesus-ví páadépiye idége'disógedi ip'ó't'ää, hedi óekhäge'daa'andi óetu'an, "Dínhanginná u-á úkodi'in ná'i phéetay dínjâ'amídi, unda'di." 13 Hedi Jesus ikhóhtäädi iví mandi i' sen óetägedi óetu'an, "Oda'-ákun wíhehkháamäänídi. Unhehkháapúuwí." Wesebo i' senbí phéetay ûnhán. 14 Hedi Jesus-di kay'indi óetu'an, "To'wí wänbo háa úpóe'in wínâat'óe'amípi. Moses-di wovâyjôn wí háäwí i' owha'ví'piye bínhúuwí'in Jôesi Tádá óemäänídi, hedânho in t'owa ovâyhangin'ânnamídi iwówa'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an." 15 Hewänbo nää-á shánká báyéki t'owa Jesus-ví'gedi dínhanginpóe, hedi báyéki t'owa t'âmaphä'gedi di'äädi dívíwé'ge'an ónt'óeyaanídi

hedá i'ḍi ovâyhehkháamäänídá. ¹⁶ Hewänbo i'ḍi ovâyjoe'andi oe ahkónupiye namää ijûusu'ámídí.

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipî' ònhehkháa'an

¹⁷ Wí thaa wí tewhá iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o', hedí wên Pharisees-ádí hedá wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indáđí iví tsowa wáy dikw'ó. Nă'indá dí'ăă i' bú'ây eejedí oe Galilee nange Judea nangá nakw'ó'dí', hedá Jerusalem bú' iwedá. Nanbí Sedó Jôesi Tádáđí Jesus báyéki kay óemăgi in t'owa hehkháa ovâymäänídí.

¹⁸ Ihayḍibá wên senă' dipówá, indá wí sen ûn'a'yäkankodipî' wên whohpa'ay eedí nak'óedí óekán, hedí dívíkhăă ívepiye óets'ûude-ídí hedânho Jesus-ví páadépiye óek'úuwídí. ¹⁹ Hewänbo oe íve in t'owa dibá'yendi háđíđí óets'ûude-í'in wíđâyshaapí, hedího oe wha'k'aypiye óepiye. I tekumu wáy wí dâyháđíđí dâykhó'jéphohkíđí, hedí i' sen iví whohpa'ay wóegé in t'owaví jáađí óewhaje Jesus-ví páadépiye. ²⁰ Dâywâyumáa'in Jesus-di ovâyumû' ihayḍi i' sen óetu'an, "K'ema, uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

²¹ In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indáđí in Pharisees-ádí dívítumáa, "To-an nă'i namuu gân na'ánde'? Jôesi Tádáđá'mân ûnkodí t'aywó'di i'owóejé-ídí, wiyá to'wí wänbo-á joe. Hedího nă'i sen gin ihí'máađí Jôesi Tádá óe'a'ginhánunde'."

²² Jesus ûnhanginná háa dí'ánshaamuu'in, hedí ovâytsika'yan, "Heháađan gi'bi ánshaa bînmáa'?

²³ Naa otúđá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa otúđá, 'Ówínúđá ójýyé,' wé'i-an shánki wínabâapu'wanpí hedânho bînmúunídí háa ta'gendi dînkodí'in háa joe? ²⁴ Năä hăăwí dókhâyumáa wâykeeyamídí naa

t'owa t'ähkígí? o'aypuyä?i? dînk'óe?in nää oepáa k'aydi t'aywó?di dovây?owóejé-ídí wá?." Hedáhá? i? sen ûn?á'yäkankodipí?-á óetu?an, "Naadi wítumáa, ówínú, uví whohpa?ay mánke?di uví?piye unmu-í." ²⁵ Wesebo i? sen in t'owaví páadépiyebo? iwínú, hedi iví pa?ay iwe ûnk'óe?i? ikê?di iví?piye iweeho?, Jôesi Tádá kw'áayébo? óemáadi namää. ²⁶ In t'owa hânho ovâyháa?an hedá dikhunwôeda?póe. Hedi indi wá? Jôesi Tádá kw'áayébo? óemáadi ditú, "Nää thaa âymû? wí hääwí hânhay wänbo âymû?pî?."

Jesus-di Levi óetu?an i-ádi namú-í?in

²⁷ Nã?i t'ähki napóe ihaydi Jesus i? bú?ay iwedi namäädi wí tax phahsandi Levi gin nakháwä?i? óemû? i? phahsan chá? dâywé?ge?o?i? tehwa?ay ee na?ändí. Jesus-di óetu?an, "Naa-ádi ókã?ve." ²⁸ Levi iwínúdí hääwí t'ähki ûnk'w'ó?di ijoe?andi Jesus-ádi namää.

²⁹ Hedi Levi-di Jesus iví k'aygipiye óeho?di ônshánki?eedipaa. Wây-á báyéki tax phahsannindá hedá wây-á t'owa-á dikw'ó indádi dívihúujodi. ³⁰ In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indádi wí?ovâyhí?anpí Jesus-á nã?in t'owa-ádi ihúujo?in, hediho Jesus-ví khãge?nin ovâytsika?yan, "Heháadan nã?in tax phahsannindádi hedá nã?in wé?gen t'ôeyanpí?in dimuu?indádi úvihúujo?" ³¹ Jesus-di ovâytu?an, "In dihay?indã?mân wí woekandi dîntáy, in dihaypí?indá joe. ³² Naa o?ää in to?wên t'aywóhkannin dimuu?in dínhanginná?nin dovâytu?âamídi inbí t'aywó?di dâyjoe?amídi, in to?wên inbí wówátsi ta?ge dâyhon gin di?ãnde?indá joe."

Jesus haadä i'gedi óetsika'yan

³³ Wên t'owadi Jesus óetu'an, "John i' p'ó'p'oekandivi khäge'nin ihayda' dívíhaadä'o hedá báyéki dívíjûusu'o', in Pharisees-vi khäge'nin wá' hanbá díví'o'. Heháadan uví khäge'nin húukandadí suwä-ádída' díví'o'?" ³⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Dínkhótsaashánki'eediná' dihaydi ti únkodi i' soyingivi k'ema'in bínhaadäkannamí'in wa'di i' soyingi indadí najidibo'? Hedân joe. ³⁵ Hewänbo owáy häädi i' soyingi inbí'wedi óekhuwakhâmáa, ihaydânho dívíhaadä'amí." *

Jesus-di ovâythayjo' in Hudíyoví hay'owáydi'í kuu-á hedá ivi ts'aabi kuu-á wídanwóndepí'in

³⁶ Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "To'wí wänbo wên to ts'aamin diwedi wí'isívéndepí wây-á to naphohchá'nin diwe it'i'k'úuwídi. Han waagi i'andá, in to ts'aamin wí pho ünchaní, hedá in to ts'aamin diwedi'in t'ihku-á wá' há'to in to khannin deedi híwó nakeet'ôení. ³⁷ Hedá wá' to'wí wänbo wí méena ts'aabi' k'úwá khowa múu kayjee eeje wí'ikuudepí. Gin waagi i'andá, i' méenađi i' múu óephuđi óepâave-í, hedá i' méena nacha'dee-í heđi i' múu-á óepedee'amí. ³⁸ Nakhây'ä' méena ts'aabi-á wí k'úwá khowa múu ts'aabi' eeje óekuu-í'in. ³⁹ Hedá t'owa-á páadé méena kayjee dâysuwädá há'to méena ts'aabi-á disuwäda'í. Ditúuní, 'Ná'i méena kayjee-á shánki híwó'di namuu'."

* 5:35 Jesus wí'bo iví'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'bá namuu, heđi ivi khäge'nindá i' soyingivi k'ema'in waaginbá-á dimuu.

6

Jesus-á kaykhanwówá thaa wá' natsonji'

¹ Wí thaa, Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná'di', Jesus-ádí iví khäge'nindádí wí táhtân nava i'ge dimän, hedí iví khäge'nin dâyták'éthohon, hedá inbí mandi dâyhoo'andi i' táhtân dâyk'o'. ² Wên Pharisees-di ovâytu'an, "Kaykhanwówá thaa háa úví'o waagá nakhâk'óe. Heháadan ha'wâa úvíkanhon?" ³ Jesus-di ovâytu'an, "Undá bîntunnapí'an háa David hedá in senä' i-ádí diji'indádí hân'oe díví'annin dihähsên dihaydi. ⁴ Jôesi Tádáví tewhá ee David nats'ûndi i' pává ee nasaa'i' ihógi hedí ik'oe, hedá in senä' i-ádí diji'indá wá' ovâymägi, tobá i' pává Jôesi Tádágî' ûnwijesaa wänbo', hedího in owha'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídi." ⁵ Jesus nã'in wá' ovâytu'an: "Naa t'ähkí t'owagî' o'aypuyä'i' omuu'i dínk'óe otúunídi háa t'owa kaykhanwówá thaa dínkodi'in díví'amídi."

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' õnehkháa'an

⁶ Wíyá kaykhanwówá thaa naná' diwe Jesus wí Hudíyoví méesate'ay ee nats'ûndi in t'owa ovâyhá'o'. Wí sen iví ko'díngedí'in man ûnt'aamuu'i' iwe na'ân. ⁷ Wên Hudíyoví khoo dâyhá'o'indá hedá wên Pharisees-á wá' dikw'ó. Indi áyíngidi óemunde tigúba kaykhanwówá thaa wí to'wí hekháa óemãáni'in, hedí gin i'andáho' õnt'e'p'êede-í. ⁸ Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedí i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Ówínúdi nãä páadépiye ókã've." ⁹ Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Nã'in

tsika wâytsikakhâymaa: Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe iví'amídí: Ti gínkhây'ä' wí to'wí iví wówátsi ây'aywoení'in háa âyhájí'in?" ¹⁰ Hedí ibéedí wí'ínbo ovâymúnde', hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtää." Hedí ikhóhtäädí iví man ûnwówadí páadédí ûnmuu waagibá ûnpóe. ¹¹ Hewänbo in dikw'ó'nin hânho dit'aydi dívítumáa hânngú Jesus dây'amí'in.

Jesus-di tä'di wíje senä' ovâyde'man iví khäge'nin dimúunídí

¹² Ihayhäädihkí Jôesi Tádáví'piye ijûusu'an. ¹³ Nathay ihaydi iví khäge'nin iví'piye ituhkännan, hedí in diwedí tä'di wíje ovâyde'mandí nă'iná ovâytu'an, "Undá naví t'ôekhuwa'in ímuu." Ginnân dikháwä: ¹⁴⁻¹⁶ Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhâwämägi), hedá Andrew-á (i-á Simon-bí tí'ûu-á ûnmuu), hedá James-á, John-dá, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, hedá wíyá wêe James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), hedá wíyá wêe Simon-dá (i-á "I' Zealot namú'de'i" gin wá' óetu'o?*), Judas-á (iví tádá-á James gân ûnkháwä), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhâymaa'i-á namuu).

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhekkháamägi

¹⁷ Okú kw'áyeđi t'ähkídíbo diwá, hedí Jesus nanantayedíná' diwe iwínú. Báyéki in óeyuuhonnin i-áđí diji' hedá báyéki wây-á t'owa-á wá', indá di'ää Jerusalem bú'dí, hedá wíyá wáygedá Judea nantaa búgedí, hedá i'

* **6:14-16** In Zealot t'owa-á Israel nangegi' dívíhänbo' in Rome'in ovâykhehpeyé-ídi

mâap'oe p'o' k'áygéwin bú' Tyre-á Sidon-dá tsowadá wá' di'ää. ¹⁸ Nă'in t'owa-á di'ää Jesus ônt'ôeyaanídi hedá inbí hay ovâyjâa'amídi. Hedá in yă'dâapí'in p'oewaahâadi ovâyt'ôephadekando'in wá' di'äädi dihehkháapóe. ¹⁹ T'âhki in t'owa dívihkâade' óetäägé-ídi, gá wí pinnán ûnpee'i'di dihaywówa'dân.

Jesus-di in t'owa ovâytu'an to'wên dimuu dâyhíhchanmá've-í'indá hedá híwóhpi dínpuuwí'indá

²⁰ Jesus ibéedi iví khäge'nin imúndedi ovâytu'an, “Un sehkanăwó íwówáji'in híhchan bînmá've-í, gá Jôesi Tádávi t'owa ímuudân. ²¹ Un năă bînhaphadende'in híhchan bînmá've-í, gá íshuhpúuwídân. Un năă íséejí'in híhchan bînmá've-í, gá híhchandi úvíp'áhkaa-ídan. ²² Naa t'âhki t'owagi' o'aypuyă'i' omuudi t'owadi wovâyt'aydá hedá wovâyjoegimáadá hedá t'âmäge unbí'gedi dívihí'máadá hedá t'aywóhkannin ímuu gin wovâytumáadá, híhchan bînmá've-í. ²³ Gin waagi únpoedá íhíhchăa-í hedá úvihíhchanchăănú-í, gá in t'owadi han wovây'andibo Jôesi Tádávi báyéki híwó'di hăăwí oe makówá wovâymăänídan. Wí'ún'ôede-ípi nă'in t'owavi hehăăwin thehtáy pahpá'indi wá' in Jôesi Tádávi tukhe'min hanbá ovây'an.

²⁴ “Hewänbo un năă íkodi t'owamuu'in t'ôephade únpuuwí, gá undá unbí híwó'di thaa ho únphadedân. ²⁵ Un năă íshu'muu'in t'ôephade únpuuwí, gá undá íhăapúuwídân. Un năă íp'âaji'in t'ôephade únpuuwí, gá undá íbo'aapúuwídân hedá íséeyêeni. ²⁶ T'âhki t'owa unbí'gedi híwó dívihí'máadá t'ôephade únpuuwí. Háadi? Gá nă'in

t'owaví hehääwin thehtáy pahpá'in híwó' báho dívíhéé' andân in hójo' inbí'gedi ditú'in Jôesi Tádávi tukhe'min dimuu'in."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä' inbí hânmin ovâysígí-í'in

27 "Hewänbo un naa dînt'ôeyande'in naadi wâytumáa, unbí hânmin bînsígí-í, hedá in wovây't'ay'indá híwó'dá bîn'amí. 28 Jôesi Tádá bîndaa'amí wí hääwí híwó'di ovây'amí'in in to'wên híwóhpí' únpúuwí'in dida'in, hedá in to'wên unbí'gedi wovâyjänäkíhéé'o'ingí' ovâyjûusu'amí. 29 Wí to'wídí wéhángedí wovâyts'emaphávedi, oe wéhángedí wá' bînts'emaphavemääni. Wí to'wídí unbí k'éwé'in to wovâyké'di, unbí to wá' wovâykáyjídí wívínkhâ'amípi. 30 Wí to'wídí wí hääwí wovâydaa'andi bînmääni, hedi wí to'wídí wí hääwí únmuu'i wovâyké'dá, wíyá wívíndaa'amípi. 31 Hää t'owadi un wovây'amí'in ída' waagibá, hanbá bîn'amí.

32 "In to'wên wovâysígí'indá'mân bînsígídá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. In t'aywóhkannindi wänbo wá' ovâysígí to'wên in ovâysígí'in. 33 Hedi in to'wên híwó wovây'o'ingí'da'mân híwó bîn'odá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. T'aywóhkannin wänbo wá' híwó ovây'o' in to'wên híwó in ovây'o'in. 34 Hedi in to'wên wovâywáywá'âa-í'indá'mân bínchä'píyémädá, ti híwó úví'o gin t'owa ditúuní? Hedân joe. T'aywóhkannin wänbo wá' wây-á t'aywóhkannin dâychä'píyémä', dínhanginnândáho háyú

dívípiyémgí ihaybá ovâywáywá'âa-í'in. ³⁵ Ginnân úví'amí: Uví hânmin bînsígí-í, hedá híwó'dá bîn'amí. Bînpíyémgí hääwí, hedi i'gedi wí'úví'ánshaa'amípi háa wíyá bînhóení háa joe. Gin waagi úví'andi, wíyá shánkí híwó bînhóení, hedi ta'gendi i' shánkí kw'áye na'ándivi ây ímuu gin t'owa ovâykeeyamí. I'dá in to'wên dikú'daapoe'o'pí'in wânbo' in dit'aywó't'óe'in wânbo-á híwó ovây'o'. ³⁶ Únkây'ä' t'owavi'piye íshkanäpúuwí'in, uví Táda Jôesi uvi'piye nashkanäpoe'o waagibá."

Jesus-di ovâytu'an wây-á t'owa wí'ovây't'aywó'dichänu'be-ípi

³⁷ "Ihaydá' t'owa wíwînt'aywó'dichänu'be-ípi, hedânho un wíwovây't'aywó'dichänu'ípidí. Ihaydá' wí'ítú'be-ípi to'wên dimuu'in ovây'tuhchänu'í'in, hedânho wíwovây'tuhchänu'ípi. Wây-á t'owa bîn'owóje-í hedânho wovây'owóje-ídi. ³⁸ In t'owa hääwí bînmääni, hedânho Jôesi Táadi un wá' wovây'määni. Unbí t'ún wovây'p'íde waagibá ún'púuwí, hedáhá' in t'ún wovây't'ä't'ä'nandá wovây'wáda'amí shánkí báyéki únsadee-ídi, p'eedí ch'a'ki únsadee-í. Wây-á to'wêngí' bîntaajo waagibáho wovây'taayamí."

³⁹ Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "Wí tsí't'aa'i-á wûnkodípi wíyá tsí't'aa'i' óepahúuwídi. Gin i'andá wí'gíndíbo kwi'ónú dake't'áanípi'an. ⁴⁰ Wí to'wí naháhpoe'o'i-á iví háhkandivi shánkí wínaháhpí, hewânbo ho naháhpóe ihaydá iví háhkandi waagi'ba namúuni.

⁴¹ "Heháadan i' phétä wíyá to'wíwí tsée ûnto'ondi bînmúnde', hedi in phé unbí tsée ûnto'onnindá

wívîn'áyîngi'ohpí? 42 Wí'únkodipí bîntu'âamídí, 'Ókã' k'ema, hä'i phétã uví tsí'dí wînwhahkáyí, gá wên phé uví tsí' úto'ondi híwó wí'únkeet'óepídân. Undá paa úvíjánúmaa'in waaginbá ímuu. Páadé hä'in phé unbí tsí'dí binwhahke' hedânho híwó únkeet'ôení wíyá to'wíví tsí'dí hä'in phétã bînwhahkáyídí."

I' bay napa'i wên bay tay iwe

43 "Wên bay tay híwó'nin deedi híwóhpí' bay wínapa'pí, hedí wên bay tay híwóhpí'in namuu'in deedi bay híwó'di namuu'i wínapa'pí.

44 Úhanginná háawin wên tay namuu'in i' hääwí napayedee iwedi. Figs-á phé'yävi nawäämuu iwedi wí'óetháy'épí, hedá úuva-á wên tsígu iwedi wí'óetháy'épí. 45 Hedí hanbá wí to'wí híwó'di namuu'i-á híwó i'o', gá iví pí'nä khó'jé báyéki híwó'di imáadân, hedí wí to'wí híwóhpí' namuu'i-á híwóhpí' i'o', iví pí'nä khó'jé-á híwóhpí' imáadí. T'ähki t'owa háa inbí pí'nä khó'jé dâymáa waagibá dívíhéé'o'."

Wáy wên in Jesus-ví hí' dit'oe'in nä'i hí' dâysígí'amí, wây-á wëndá joe

46 "Heháadan undi naa ihayda' díkháyã'de 'Nanbí tsondi p'ó'dédí' gin, hewänbo háa naadi wâytu'an waa wí'úví'ohpí? 47 To'wên navi'piye di'äädi naví hí' dit'oeedi dîn'a'gindodá naadi wâythayyamí háawin dimuu'in. 48 Indá wí sen wí tewhá ik'û'i waaginbá dimuu, iví tepúgí' báyéki iphoyää hedá k'uudá itepútógi. Hedí nap'ohsôe ihaydi i' p'oeedi i' tewhá óenán, hewänbo i' sen híwó ik'û'diho i' tewhá wí'óe'ã'yä'nanpí. 49 Hewänbo in

to'wên naví hí' dit'oedi dîn'a'gindopí'indá wí sen itewhák'û'di tepúpídíbo waaginbá dimuu, hedi i' p'o'k'ay nap'ohsôe ihaydi i' p'oedi iví tewhá hânho ônnándí wesebo t'âhkího ônp'onayu."

7

Jesus-di wí Rome-wi sundadoví t'ôe'i ônehkháa'an

¹ Nă'i t'âhkí Jesus-di in t'owa ûnt'ôeyanji'in ovâyhí'bowa ihaydiho iwáygedí oe Capernaum bú'aypiye namää. ² Iwe wí sundado p'ó'dédí' naji', i-á wí t'ôe'i ûn'ân hânho ida'i', hedi nă'i t'ôe'i-á nahaydi chuwa k'áygé nak'ôe. ³ I' sundado p'ó'dédí' Jesus-ví'gedi nat'oe ihaydi wên Hudíyo tsonnin ovâysan Jesus óedaa'amídí na'âä-ídí iví t'ôe'i' ôehekhâamäänídí. ⁴ Jesus naji' iwe dipowá ihaydi pín ta'gedi óekhäge'daa'an. Óetu'an, "Nă'i sundado p'ó'dédí'-á ihay híwó'di namuu nă'i i'gí' mân'amídí, ⁵ gá i'dá t'âhkí nanbí t'owa dînsígídân, hedá nanbí bú'wi méesate'ay dînkû'."

⁶ Hedího Jesus indáđí namää. Owáy i' sundadoví tewhá tsowa wáy dipowamän dihayhää i'dí iví'wedi wên k'ema'in ovâysan Jesus óejay-ídí, hedi indi Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, wiyá áyíngi wí'úyêenípí, naa ihay híwó'di wó'muupí naví k'aygi unts'úunídí, ⁷ hedá wá' ochanpóe naa ihay híwó'di wó'muupí'in uvi'piye wânbo omú-ídí. Naví t'ôe'i dînehkhâapúuwí gin untúđí, nahekhâapúuwí-ákun. ⁸ Nă'indá naa dînhanginná, gá naa wá' hääwí díjôndi dó'a'gindodân, hedi naadi wây-á sundado dovâytsomáa, hedi dâ'y'a'gindo'. Wí sundado 'Ópûn' gin dótu'andi, i-á namää'ä,

hedi wíyá wêe ‘Ókã’ve’ gin dótu’andá, i-á na’ää’ä. Navi pant’ôe’i ‘Ha’wâa ó’an’ gin dótu’andi, háa otú waa i’o’.” ⁹ Jesus óeháa’an ná’in nat’oedi, hedi ibeedí in t’owa ûnwóe’ä’in ovâytu’an, “Nã’in wâytu’amí, hãnhay wãnbo wí to’wí báyéki wäyu ná’i sen waagi imáa’i wídóshaapí, Israel iwe’in wãnbo-á joe.” ¹⁰ Hedi i’ sundado p’ó’édê’vî tewhá iwepiye in iví k’aygi’in di’ää’in diwáymää, hedi i’ t’ôe’i nawówađi óeshaa.

Jesus-di wí e’nú óewáywówápaa

¹¹ Wí háyú thaa naphade ihaydi Jesus wí bú’ay Nain gin dâytu’o’ iwepiye namää. Iví khäge’nindá hedá wây-á báyéki t’owa-á i-ádíba dimää. ¹² Ee bú’ tehpaá phóđi tsowa dimän dihayhää wí e’nú nachuu’i’ óekhãkugihon. I’ e’nú nachuu’i-á wí kweeví wêeda’ ay ûn’ãndi’ ûnmuu, hedi i’ kweeví sedó wá’ ho ûnchuu. Báyéki i’ bú’in t’owa i’ jíyá-ádi diji’. ¹³ Nanbí Sedó Jesus-di i’ kwee óemû’ ihaydi iví’piye nasehkanápóe, hedi óetu’an, “Wívisíhtã-ípi.” ¹⁴ Hedi ihádidi i’ peníphébay itäge, hedi in dâyhonnin dívíwóyí’, hedi Jesus natú, “E’nú, óshaa.” ¹⁵ Hedi i’ nachuu’i’ idaygisógedi ûnhí’paa, hedi Jesus-di i’ jíyá óetu’an, “Nää uví e’nú ú’ãn.” ¹⁶ T’ãhkídíbo dikhunwôeda’póe, hedi Jôesi Tádá kw’áayébo’ óemáa. Ditú, “Wí Jôesi Tádáví tukhe’bi hay’i na’ää na’indádi nachanídí, Jôesi Tádá-á na’ää iví t’owa ikhãge’namídí.” ¹⁷ In Hudíyoví nange t’ãhki hedá i’ nange búu k’uwakí nakw’ó’di-á in t’owa háa Jesus i’annin dit’oe.

John i’ p’ó’p’oekandi’di Jesus óetsika’yan to’wí namuu’in

18 John i p'ó?p'oekandiví khäge'nindi John óetu'an ná'i hääwí t'ähki napóe i'gedi. 19 Hedi John-di wíje iví khäge'nin ovântuhkánnan, hedi Nanbí Sedó Jesus-ví'piye ovãnsan óetu'amídí, "Hän'oe ditú' wí to'wí Jôesi Tádádí dînsankhâymáa'in. Ti ɔ-ân i' unmuu, háa wíyá to'wí áynuuwã-í?" 20 Jesus naji' iwe dapówá ihaydi óetu'an, "John i' p'ó?p'oekandi'di na'in dísan uví'piye wên háawên wítsika'yamídí," hedáhá? John-bí tsika óetsika'yan. 21 Dapówá ihayhäädibá Jesus-di in t'owa t'ämäge dihay'in hehkháa ovâymä?, hedá yã'dâapí'in p'oewaaḥḥä-á in ovâymáa'inbí'wedi ovâykhehpiyende?, hedá ditsí't'aamuu'indá inbí keetandá ovâymä?. 22 Hediho Jesus-di ovântu'an, "Jaho báwáypûn hedi John dântu'âamí háa dãnmu' hedá dat'oe waagibá. In tsí't'aa'in inbí keetan dâwáyhónde?, in ditsi'dee'ipí'indá ditsi'dee, in diphéetaymuu'indá diwówa?, di'ojet'aamuu'indá dit'oe'o, in dichuu'indá diwáywówápoe'o, hedá Jôesi Tádáví híwó'di tundá in sehkanäwó diwówáji'in ovâyt'ôe'o?. 23 I' to'wí iví wäyu naví'piye' wí'ûnhándeþí'-á híhchan imá've-í."

Jesus híwó ihée'o' John i' p'ó?p'oekandiví'gedi

24 In John-bí'wedi da'ää'in dawáymää ihaydi Jesus-di in báyéki t'owa i-ádi diji'in ovâytsika'yan, "Ahkónupiye John ít'oe-ídi imää ihaydi, hää-an í'ân bînmúni'in? Ti wí to'wí wên poesú waagibá waadi óepheðemáa'i'?" 25 Hedi hangí' wí'ímääpídi, hää-an handi bînmúunídi imää? Ti wí to'wí kodit'owa waagi na'aamuu'i'?' Ti wí'ûnhanginnáþí'an iowápoe'o, hedá Jôesi Tádán

sa'wó'gí díví'awende'indá hedá hääwí t'ähki dâymáa'indá tsonninbí tewhá he'endi eeje dithaa. ²⁶ Hedí wí to'wí gi'bi' ípuwämääpídí hää-an handi ípuwämää? Ti wí Jôesi Tádáví tukhe'bi gáhân? Naadi wâytu'âamí John-dá wí Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu-ákun, hewänbo shánki wänbo namuu. ²⁷ John-nânkun namuu i' t'ôekhuwa'i Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi nata'muu'i'. Jôesi Tádáví i' to'wí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí óehí'máadí óetu'an,

Ót'ôeyan, naadi wí naví t'ôekhuwa'i' uví páadé wínsankhâymaa.

I'dân in p'ôe wônkhây'amí unpówápídíbo'."

²⁸ Hedáhá' Jesús natú, "Naadi wâytumáa, to'wí wänbo náa oepáa k'aydi náa puwahay na'aypuyä'i John-bí shánki kw'áye wínamuupí. Hewänbo náa phaapiyedi in to'wên Jôesi Tádáví tun t'owa ovây't'ôe'o'indáho John-bí shánki kw'áye dimuu, tobá kw'áye dimuupí'in waagin dimuu.

²⁹ "Hedi in tax phahsannindádí hedá wây-á báyéki t'owa-ádi John ónt'ôeyan, hedi John-di ovây'p'ó'p'oe'an. Gin díví'andá dâykeeyan dívíwâyunde'in Jôesi Tádá-á híwó i'o'in. ³⁰ Hewänbo in Pharisees-á hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá wídihíjepí John-di ovây'p'ó'p'oe'amídí, hediho gindidi dâykeeyan dâyjoegi'annin háa Jôesi Tádá nada' waa ingí' ovây'amí'in.

³¹ "Hânnan otúuní ná'in náa diwówáji'in t'owaví'gedi? Háawin t'owa-an dimuu? Hää waagi'innan dimuu? ³² Gá áyyää dimuu bûu pingé dikw'ó'nin waagi'innân dimuu,

wáy wêndi in wé'gen ovâytuwinúndedi,
 'Wâykhóhtsaakha'púwhäã'andi wí'úvíjádéndepí,
 hedá wáypeníkha'wandá wí'úvísíhtäãdepí.'
³³ Ginnân otunda?: John i' p'ó'p'oekandi napówá
 ihaydi ihäädä'an hedá wí'iméenasuwäpí, hediho
 un ítú, 'Wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa.'
³⁴ Hewänbo naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' wé'gen
 t'owa-ádi dáyhúujo hedá dósuwändé', hediho
 ítú, 'Binmú'dí, i-á naha't'aa, hedá sūwäto'i-
 ân namuu, hedá hä'in tax phahsannindádi in
 wé'gen t'aywóhkannindádi inbí k'ema dínmuu.'
³⁵ Hebo tobá gin ítú' wänbo', in to'wên Jôesi Tádádi
 hangintan ovâymägi'indá ditú', 'Ta'gendi Jôesi
 Tádá báyéki ihangintanmáa'."

*Wí kwee t'aywóhkandi namuu'i Jesus-ví ân deedi
 ikä'p'oe'äyu*

³⁶ Wí Pharisee Simon gin nakháwä'i'di
 Jesus óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá
 iwepiye namäädi ihúusóge. ³⁷ Ee bú'ba wí kwee
 t'aywóhkandi namuu'i nathaa. Nã'i kwee-á
 Jesus i' Pharisee-ví'we ihúujo'in ûnhanginpóe
 ihaydi iwepiye namää. Wên ts'ä'in p'onbay'ay
 sa'wó nasundi ka'p'oe ûnku'unnin i-ádi iho'.
³⁸ Jesus-ví ân nú' idége'disóge, hedi isíhtäãde'.
 Iví tsí'p'oe Jesus-ví ân deedi ûnjemuđi iví whãndi
 ónt'awe, hedi óe'ân'p'ohtsä', hedi i' ka'p'oe sa'wó
 nasundidá ân deedá ón'ewedáhá' óe'äyu. ³⁹ I'
 Pharisee Jesus óehúutu'andi' nã'i imú' ihaydi
 i'ánshaamáa, "Nã'i sen ta'gendi Jôesi Tádávi
 tukhe'bi namuudáho', ûnhanginnáaniwän nã'i
 kwee óetägende'iví'gedi to'wí hedá háawi
 namuu'in, i-á t'aywóhkandi namuudi."

40 Jesus-di Simon óetu'an, "Naa u-ádí ohí'da?." Simon-di Jesus óetu'an, "Hedáho háhkandi?, háä-an naa dítu'amí'in unda??" 41 Jesus-di ginnân óetu'an: "Wíje senä? wí chä? píyépä?i sen dachä'phaamuu. Í? wêe p'anän tägintä (500) kwäk'u ts'ä?i naphaamuu, hedi i? wêe-á p'anäntä-á (50). 42 Hewänbo wíðänkodipí dänwá'âa-ídí, hediho wí'gindí i? daphaamuu?i'di ovän'owójé. Wé'idan in wíje senä? diwedi shánkí óesígí? Hân u-á un'ánde??" 43 Simon-di Jesus óetu'an, "Gá i? shánkí báyéki ôn'owójé?i'dân shánkí óesígí, gin naa o'ánde?." "Ta'ge untú" gin Jesus-di óetu'an. 44 Hedi Jesus ibéedí i? kwee óemünde?, hedi Simon óetu'an, "Ti nã?i kwee nãamünde? Na uvi k'aygi ots'undi u'dá wí p'oe wänbo wíðímägipí naa dáy'ân'owêedi-ídí, hewänbo i'dá iví tsí'p'oe di'ân p'oe'an, hedá iví whändá díp'oe pídi. 45 U'dá wíðíp'ohsääpí uvi k'aygi dísigí'amídi, hewänbo i'dá ots'un waagibo dí'ân p'ohsädí wí'iwóyí'pí. 46 U'dá wíðíp'óhkä'ân pí dînkeeyamídi uvi k'aygi díhéegí'annin, hewänbo i'dá há?i kã'p'oe sa'wó nasundi? naví ân deedi dí'äyü. 47 Hediho wítu'âamí, nã?i kwee-á iví báyéki sígí ünmuudi ikeejo? báyéki t'aywó'di ün'owó'jennin, hewänbo wí to'wí na'ándedi hínchääda? ün'owó'jennin, i-á hínchääda? sígí imáa." 48 Hedáhá? Jesus-di i? kwee óetu'an, "Uvi t'aywó'di-á ú'owó'jen." 49 Wây-á i-á dí dívíhúujo'in díví'ánshaamáa, "Háawi sennan nã?i namuu? Natû? t'aywó'di i'owójénde wá?." 50 Hewänbo Jesus-di i? kwee óetu'an, "Uvi wäyü úmuudiho wôn'owójé. Ánshaagin pídi'bo? ópün."

8

Wên kwiyä?di Jesus óeyuuhon

¹ Iwedi wí hăyú thaa iwe Jesus báyékí bú?ây eejepiye namää, hedi i? híwó?di tun ovâyt'ôekanhon háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígíhónídí. Iví tã?di wíje (12) khäge?nin wá? i-ádí bá diji?. ²⁻³ Wên kwiyä? wá? Jesus-ádí diji?, indá Mary-á, Joanna-á hedá Susanna-á dimuu. Ná?in kwiyä? dihaywän hedá yã?dâapí?in p'oewaahâädá óemáawän, hewänbo Jesus-di hehkháa ovâymägi. Mary-á t'owađi óekháyã?de? “Magdala bú?wi kwee” gin, hedá Jesus-di tsédí diji?in yã?dâapí?in p'oewaahâa iví?wedi ònkhehpiye. Joanna-ví sedó Chuza-á i? nanagewi tsondi Herod-ví k'aygi iwe ihäwí?áyí?do?. Wây-á báyékí kwiyä? wá? Jesus-ádí iví khäge?nindáđí dimän, hedi i? häwí ná?in kwiyä? dínkw'ó?di Jesus-á iví khäge?nindá diyämu.

Jesus-di wên háhkangí?in ó?gédí ko?ji i?gedi in t'owa ovâytu'an

⁴ T'owa báyékí bú?ây eejedí Jesus-ví?piye dimää, hedi báyékí dit'owawé?gepóe ihayđi Jesus-di ná?in háhkangí?in ó?gédí ovâytu'an: ⁵ “Wí ko?jikwo?i namää iví ko?ji wóegé, hedi ee nava i?ge iko?jiwáde. Wáy wí ko?ji in p'ôe?ay nava pínu nak'óe i?ge najemu, hedi t'owa diphademändi i? ko?ji kw'áayé díví?ahsaa, hedi tsídé dívíshunwávedí i? ko?ji dâyk'oe. ⁶ Wíyá ko?ji-á nak'uuná? deedá najemu, hedi natsijópúpóe wänbo wína?omúnáhpídí nat'aa. ⁷ Wíyá ko?ji-á wãä?i phé?yãvi jâa-á najemu, hedi i? phé?yãvi nasôedí óe?ánhógi. ⁸ Hewänbo wíyá ko?ji-á

hiwó'di nan deedá najemu, hedi tãgintã (100) ma'kw'anukí shánkí napaa." Gin Jesus-di ovãytu'an hedáhá' kay'indi natú, "To'wên naví hí' dit'oe'indá hiwó dívít'ôeyaaní'in dínkhây'ã?"

9 Jesus-ví khãge'nindi óetsika'yan hân nã'in ó'gedí natunda'in. 10 Hedi Jesus-di ovãytu'an, "Jôesi Tádáví wovâymãgi íka'póewídí hádídí í'di nãä t'owa ovãysíghónde' í'gedí, hewänbo in wé'gendá dovâyhá'ođi ó'gedíđã' dovãytumãa, hedânho wídika'póewípídí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân inbí'gedí nata'muu:

Tobáhãa dâymúnde wänbo wídínkeepoe'opí,
hedá dit'oe'o wänbo wídika'póya'pí.

Jesus-di í' ko'ji í'gedí ovãythayyan

11 "Nã'i hí' í' ko'ji í'gedí ginnân natunda': Í' ko'ji-á Jôesi Tádáví tun waagi'ba namuu. 12 Wãy wên t'owa í' nan nava pínu nap'ôe'aymãn ni'ge nakãymuu'i waaginbã dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo Penísendi na'ããđi í' tun inbí pí'nã khó'jéđi ovãywhahónde', hediho wídívíwãyundepídí há'to ovãy'aywoeni. 13 Wãy-á t'owa-á í' nan nak'uunã'di waaginbã-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oeđi híhchandi dâysígí'o', hewänbo wídípúumuupí waagibã dimuu. Hây tãhkíđã' dívíwãyunde', hewänbo ovãytayinde' ihayđã wíyã wídívíwãyundepí. 14 Wãy-á t'owa-á í' wãã'i phé'yãvi nasaa'i nan iwãygé wí ko'ji najemu'i waagi'ba-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo báyéki hããwí nãä oepãa k'ayđiwíđi ovãy'áyîngimã', dikodit'owamúuní'indá didã', hedã háa dihíhchanpúuwí í'gedíđã' díví'ánshaa'o'. Hedânho

hanbá dínpoe^o i[?] ko[?]ji óe[?]ánhógi[?]i waagibá, inbí[?]wedi háäbo wínapayedee[?]ipí waagibá napoe^o. ¹⁵ Hewänbo wây-á t'owa-á i[?] híwó[?]di nan iwáygé wí ko[?]ji najemu[?]i waagi[?]bá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi pín ta[?]gedi inbí pí[?]nă khó[?]jé dâyhónde[?], hedá híwó[?]nin ánskaa[?]in dimuudi wídâyjoe[?]opí, hedi dívíyää[?]odibo híwó[?]di háäwí díví[?]o[?].”

Jesus-di wên phakó i[?]gedi ovâytu[?]an

¹⁶ “To[?]wí wänbo wên phakó iko[?]ankídí wí sä[?]wédí wí[?]ikaajopí háa whohte pho[?]wí[?]itóe[?]ópí. Hewänbo wên phakóbay iwân ikée[?]í, hedânho to[?]wí íve nats[?]ûndi i[?] ko imúunídí. ¹⁷ Hedi hanbá háäwí t'âhki nää nakaamu[?]i-áho owáy háädibo nakeepúuwí, hedá háäwí nää naka[?]powamuupí[?]-áho owáy háädibo nathaypúuwí naka[?]powapúuwídí. ¹⁸ Hedânho áyîngidí naví hí[?] dînt'[?]ôeyanbe. To[?]wí it'[?]ôeyandedi naví hí[?] dínka[?]póya[?]di-á shánkí wänbo óeka[?]powamãäní. Hewänbo to[?]wí naka[?]póya[?]pí[?]-á, tobá naka[?]póya[?] gin na[?]ánde wänbo[?], i híyää ho naka[?]pówá[?]i[?] ônkaayamí” gin Jesus-di ovâytu[?]an.

Jesus-ví jíyá-á tí[?]úuwindá ûnpówá

¹⁹ Jesus-ví jíyá-ádí iví tí[?]úuwindádí ee Jesus na[?]än diwepiye dimää, hewänbo báyéki dit'owajidí wídínkodipí iví tsowa dívíhâädi-ídí. ²⁰ To[?]wídí Jesus óetu[?]an, “Uví jíyá-ádí uví tí[?]úuwindádí oe já[?]wé diwin hedi wóemúuní[?]in dida[?].” ²¹ Jesus-di in t'owa ovâytu[?]an, “In to[?]wên Jôesi Tádáví tun dâyt'[?]ôeyandedi dây[?]a[?]gindo[?]innânho naví jíyá-á naví tí[?]úuwindá dînmuu.”

Jesus i' waa hãnda' i'an

22 Wí thaa Jesus-ádi iví khãge'nindádi wí kophé iwe dívítógi, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Jaho oe p'oekwí' p'ãnäpiye gimú-í." Hediho iwepiye dimää. 23 Wa' p'oe iwéngé dimän dihayhãä Jesus najókhá. Ihaydibá wí waa hãho kay'i' i' p'oekwíngé napówá, hedi hãho nap'oet'úkhúpoe'odi inbí kophé dínp'ohkuudee hedi ovây'ugekhây'an. 24 Jesus nak'óe iwepiye dimäädi óejóhsan, hedi óetu'an, "Nanbí tsondi', díp'ot'akhanukhây'o'." Hedi Jesus ishaadi kay'indi i' waa-á i he'endi p'oet'úkhú-á ovãnhée'an, hedi i' waa nawóyí'dee, i' p'oe-á nahángipóe. 25 Ihaydá iví khãge'nin itu'an, "Heháadan wäyupí'in ímuu?" In khãge'nindá dikhunwôeda'dá ovâyháa'an, hedi dívípítumáa, "Háawi sennan nã'i namuu? Waa-á p'oe-á wãbo ijõndi óe'a'gindo'."

Jesus-di báyéki yã'dãapí'in p'oewãhãä wí senbí'wedi ovâykhehpiye

26 Oe p'oekwí' p'ãnä ee Gerasene-bí nange dipówá, owáy hánä p'oekwí' p'ãnädá Galilee-á naná. 27 Jesus owáy nange wäypiye i' kophé iwedi nawá' dihaydi, wí sen i' bú'wi namuu'i na'ãä óejay-ídi. Nã'i sendá yã'dãapí'in p'oewãhãädi óemáa, hedá báyéki pãayo aapííbo' ijíyénde', hedi tewhá ee wínathaapí, hewãbo t'owápho eejãn nathaa, dâypeníkhã'kw'óe'ó iwe. 28-29 I' yã'dãapí' p'oewãhãädi i' sen hãyãbo óekaygi'an i'amídi háa i' yã'dãapí' p'oewãhãä nada' waagi, hedi tobáháa t'owadi i' sen wí pan waagibá kadénadi óemanwhi'o hedá óekwãk'ukhúwhi'o

wänbo?, ihayda? iwhi?ts'â?di nama?p'ände?, hedá i? yä?dâapî? p'oewaahâadi oe ahkónupiye óeshavekando?. Jesus-di i? yä?dâapî? p'oewaahâa óejôn i? senbí?wedi napee-ídi, hedi i? sendi Jesus óemû?di iví páadépiye idége?disóge hedi ituwínú, “Heháadan u?di ánpí wídí?ohpí Jesus, u Jôesi Tádá i? shánkí kw'áye na?ándiví ay unmuu?i? Naadi kay?indi wída'máa, wídít'ôephadekannamípi.”
³⁰ Jesus-di óetsika?yan, “Hân unkháwä?” Hedi natú, “Gá 'Báyékí' gân.” Gin natú gá báyékí yä?dâapî?in p'oewaahâadi óemáadân.
³¹ In yä?dâapî?in p'oewaahâadi Jesus kay?indi óedaa'an oe péyégepiye wí'ovâysaanípi.
³² Iwe tsowa wáy okú wáhkí báyékí pehtsude dihúuji?. In yä?dâapî?in p'oewaahâadi Jesus kay?indi óedaa'an ovâymäänídi in pehtsudeví tú? eeje dívítôenídi, hediho ovâymägi.
³³ In yä?dâapî?in p'oewaahâa i? senbí?wedi dipeedi in pehtsudeví?ye dívítógi, hedi in báyékí pehtsude i? okú wáhkí oe áagépiye díví?äwáve, hedi i? p'oekwí? diwe diwâandi dívíp'ot'ahánú.

³⁴ In pehtsude áyi?nin háa napóe'in dâymû?di dijân, hedi iwáy bú? hedá bú?dí já?wé-á i?gedi dâyt'ôeho?,
³⁵ hediho in t'owa dimää dâymúunídi. Oe Jesus na?ân diwe dipówá ihaydá i? sen iví?wedi in yä?dâapî?in p'oewaahâa ovâykhehpiye?i Jesus-ví ân nú? na?ándí dâyshaa. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû? ihaydi dikhunwôeda?póe.
³⁶ Hedi in t'owa háa napóe'in dâymû?indi in wé?gen dipówá'in ovâytu'an hádídi i? sen ônehkháa?annin.
³⁷ Hedi in Gerasene-win t'owa hedá in tsowa dithaa?indá dikhunwôeda?di

Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatää-ídí. Hediho i' kophé iwe itógi p'o' p'ânäpiye nawáymú-ídí. ³⁸ I' sen in yä'dâapí'in p'oewaa'hâa iví'wedi ônjâa'andi'di Jesus pín ta'gedi óedaa'an, "Naa u-ádí dípunmäa." Hewänbo Jesus-di óepunjôndi óetu'an, ³⁹ "Uví'piye ópûn, t'ähkí háa Jôesi Tádádí ugí' wôn'annin ovâyt'ôe'amí." Hediho namäadi to'wên t'ähkí ee bú' ovâytu'an háa Jesus-di igí' ôn'annin.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ônehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápaa

⁴⁰ Jesus oe p'oekwí' p'ânädi nawáy'ää, hedi napówá ihaydi báyéki t'owa óetsikha'máa'indi óesígíkê'. ⁴¹ Wí sen Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédi' namuu, hedi Jesus-ví páadépiye idége'disógedi pín ta'gedi Jesus óedaa'an iví tewhá ipiye namú-ídí. ⁴² Iví wêe a'yú ûn'ândi' ûnchuwamáa'ä. I' a'yú-á madi tä'di wíje (12) paayo'i namuu.

Jesus i' tádá-ádí namäadi in t'owa iví nú' dívít'ä't'ä'bóedímáa. ⁴³ Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí, hedi to'wí wänbo wí'ûnkodipí ônehkháa'amídí. ⁴⁴ Nää'i kwee-á Jesus-ví tí'ûuphagédi na'äädi iví k'léwé'in to' k'áygédi ôntäge, hedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee. ⁴⁵ Jesus natsikapóe, "To'dan naa dítäge?" Hewänbo t'ähkí ditú, "Naa-á joe." Hedá Peter-dá óetu'an, "Hähkandi', báyéki t'owa dijidi nää uví nú'piye dívíkhadímá'dí wóet'ä't'ä'chänumáa." ⁴⁶ Hewänbo Jesus natú, "To'wídáho dítäge-ákun. Naa dînhanginná hehkháa pínnán naví'wedi

dîncee'in." 47 I' kwee nää ûnhanginná há'to ikaamá've-í'in, hediho nathathapóedí na'äädí Jesus-ví páadépiye idége'disóge, hedi in t'owaví páadépiyebo ithayyan háadí Jesus óetäge'in hedá háa wesebo-á nahewówa'indá. 48 Jesus-di óetu'an, "Naví ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpidíbo'ópûn."

49 Wa'di ihí'máa ihaydibo wí to'wí i' méesatewi p'ó'dedí'ví tewhá iwedi napówá hedi natú, "Jairus, uví ayúkáy ho úchuu. I' háhkandi' ánpí ó'an." 50 Hewänbo Jesus ná'i nat'oedi Jairus óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípi. Biwänpiwäyü-í-á nawôewa-í'in hediho nawôewa-í-ákun." 51 I tewhá ee dipówá ihaydi Peter-á John-dá James-á hedá i ayúkáyví tádá-ádi jíyá-ádi Jesus-di ovâytsudemägi, wíyá to'wí wänbo-á joe. 52 I' ayúkáy nachuudi t'ähkídíbo dívísíhtüwínúndedá dívípihkhúmáhpúde', hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Wí'úvísíhtä-ípi. Wínachumuupí, nawänpijókha'wäk'óe-á." 53 Indi ónwänpip'áhkaa, dínhanginnândi i' ayúkáy-á ho nachuu'in. 54 Hewänbo Jesus-di iví man ónyâ'di kaygi óetu'an, "Óshaa ayúkáy." 55 I ayúkáy nawáywówápóe, hedi wesebo ishaa, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí hääwí binmäá ik'o'ídí." 56 I' tádá-á i' jíyá-á hânho ovänháa'an, hewänbo Jesus-di ovänkhâk'û' to'wí wänbo wíðänhangin'ännamípi'in háa napóe'in.

9

Jesus iví tä'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'óe díví'amídí

1 Jesus iví tã?di wíje (12) khãge?nin iwé?ge?andi pínán ovâymãgi hedá ovâykl'û? in yã?dãapí?in p'oewãhãã t'owaví?wedí ovâykehpeeyé-ídí, hedá inbí hay-á ovâyjãa?amídá. 2 Hedáhã? ovâypunjôn in t'owa ovâytu?amídí Jôesi Tádáví?piye dívímäänídí, hedá ovâyhekhãa?amídí. 3 Ovâytu?an, "Hããwí wãnbo wíwínhûuwípí Imãndí, wên uduphé wãnbo joe, háa wí múu bínhããwíkuu-ígí?, háa wí koegí?, háa wí chã?, háa wây-á wéhpêe to wãnbo wíwínhûuwípí. 4 Wí tewhá iwe wovâysígí?an deebo úvíwóyí?ní, wíyá wáypiye ímää píhay. 5 Hewãnbo wáyge wíwovâysígí?anpí?we, iwedi ípeemãn dihaydí unbí anto iwedi bínna?jeepêedi-í in t'owa dínhanginnãanídí híwó wídíví?anpí?in" gin Jesus-di ovâytu?an. 6 Hediho iví khãge?nin iwedi dívímääní i? bú?ây i?ge t'ãhkí dívítsi'hon. Jôesi Tádáví híwó?di tun in t'owa ovây t'ôekanhon, hedá in dihaymuu?indá hekhãa ovâyphon.

I? tsondi Herod Jesus-ví?gedi nat'oe

7 Herod i? Galilee nangewi tsondi namuu?i háa napuwamännin ûnhanginpóe, hedi wí?ûnhanginnãhpí háa nã?i hããwí i?gedi i?ánshãa?amí?in, gá wáy wên t'owa Jesus-ví?gedi ditû?dãn i-á John i? p'ó?p'oekandi namuu nawáywówápóe?i?, 8 hedá wây-á ditû? Elijah nawáykeepóe?in, hedá wá? wây-á ditû? wênã wí in Jôesi Tádáví hãn?oe?in tukhe?min nawáywówápóe?in. 9 Herod natú, "Naa otsonpóe John i? p'ó?p'oekandi óek'é?ts'ãa-í?in. To-angú nã?i sen namuu, iví?gedi nã?i hããwí ot'oe'o?i?" Hediho ikhããde Jesus óemúuní?in.

Jesus-di in p'ánú maapaasôn (5,000) senä'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

¹⁰ Jesus-ví t'ôekhuwa'in diwáypówá ihaydi Jesus óet'ôe'an háa díví'annin t'âhkí. Hedi oe Bethsaida bú'aypiye i-ádi ovâyho' wí'bo dikwonídi. ¹¹ Hewänbo in t'owa dínhanginpóe wáypiyé namää'in, hediho t'âhkídíbo ûnwóemää. I'dá t'âhkí ovâysígí'an, hedi ovâyhée'an háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígíhóenídi i'gedi, hedá in to'wên dínhekháatáy'indá hekháa-á ovâymägi.

¹² Nakinmän dihaydi iví tã'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ûn'äädi óetu'an, "Nã'in t'owa ovâypunjônbe i' bú'aypiye hedá nava hää tsowa nanân deejepiyá, wáyge dívíwho'kw'ôení'in dâynuuwã-ídi hedá dâykoegi'hóenídá, gá nãawá ahkonda' nanândân." ¹³ Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undânho bînhúujôení." Indi óetu'an, "Na'indá p'ánú pává'âyda' hedá wíje pa'âyda' bá âymáa. T'âhkí nã'in t'owagi' wígínkoegi'saapi, âykoegi'kumädidã'mânho'." Gin ditú gá in senä'dã'dibo p'ánú maapaasôn (5,000) ihay dijidân. ¹⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Bintu'an in t'owa p'ánã tãgin (50's) dívíwé'ge'amí hedá hää nangá dívíkw'ôení." ¹⁵ Hediho iví khäge'nin háa ovâytu'an waagi díví'andi t'âhkí in t'owa dívíkw'ôení gin ovâytu'an. ¹⁶ Hedi Jesus i' p'ánú pává-á hedá in wíje paa-á ihógi, hedi makówápiye ibeedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídi. ¹⁷ T'âhkí in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an, hedi in khäge'nin tã'di wíje (12) t'un

p'éeđí i' naphade'i koegi' dâywé'ge'an.

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

¹⁸ Wí thaa Jesus wí'bo ijúuso'o'. Iví khäge'nin iwáy tsowa diji', hedí ovâytsika'yan, "To-an naa omuu gân nă'in t'owa ditû'?" ¹⁹ Indi óetu'an, "Wên ditû' John i' p'ó'p'oekandi-ân unmuu. Wây-á wëndá ditû' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáy wëndá ditû' wí Jôesi Tádáví hăn'oe'i tukhe'bi nawáywówápóe'i-ân unmuu." ²⁰ Hedí ovâytsika'yan, "Hedí undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádáđí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-ân unmuu." ²¹ Hedí kay'indi ovâykhâk'û' wíyá to'wí wänbo wíđâyhangin'ânnamípídí to'wí namuu'in, ²² hedá wá' ovâytu'an, "Naa t'owa t'ähkígi' o'aypuyä'i ta'gendi báyéki dont'ôephadekhây máa. In Hudíyo tsonnin hedá in owha' p'ó'déđí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá naa díjoegikhây máa. Díkhe'khây máa, hewänbo iwedi poje thaa iwe owáywówápuwagi'o'."

Háa t'owa dínkhây'ä' díví'ami'in Jesus óeyuuhúuwí'in dida'di

²³ Hedáhá' t'ähkí in t'owa ovâytu'an, "To'wên naa-áđí dikä'ääda'indá wíđínkhây'ähpí háa diwänpida' waagi díví'ami'in, hewänbo hääđi wänbo t'ähkí inbí phé'win dâyhúuwí, hedá naa-á díyuuhúuwí. * ²⁴ To'wên inbí wówátsi dâywänpi'aywoení'in didin hedá in owha' p'ó'déđá'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo

* **9:23** Nă'in natunda', dikhây múuní dâyt'ôephaadé-íđí, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

to'wên naagi' inbí wówátsi dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí. ²⁵ Tobá wí to'wí hääwí t'ähki náä oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', iví wówátsi ipede'e'andi tuhchänu iwân napówádá wé'innan wên híwó ná'i hääwídi óekhâymáa? ²⁶ Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i sa'wó'di kohthay wóegé owáy'ä'. Ná'in kohthay-á naví'-ádi naví Tádáví'-ádi in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'aa'inbí'-ádi gínmuu. Hedí to'wên náä naa dívôeda'in hedá naví háhkan dînwôeda'indá, owáy naa owáy'ää ihaydi naadi wá' in dovâywôeda'í. ²⁷ Ta'gendi wâytumáa, naa tsondi omuu'in bînpuwâkhâymáa, hedí ná'in napúuwí wa'di wáy wên näwe íji'in íhánpídíbo'."

Jesus háa ûnchaa waa ûn'egópóe

²⁸ Wí jáadi naphade ihaydi, Jesus-di t'ähki ná'i ovâytu'an diwedi, Peter-á James-á John-dá oe p'in kw'áyepiye i-ádi ovâyho' ijûusu'amídi. ²⁹ Hedí iwáygé ijûusu'o' ihaydi iví ts'ay háa ûnchaa'in piháa ûnkeepóe, hedí iví aa t'ähki ts'ää ots'á'i' ûnpóe. ³⁰⁻³¹ Tsíkhagipí wíje senä' kohthay jáadidi dakeepóe, indá Moses-á Elijah-á damuu, hedí Jesus-ádi dänhí'máa háa Jesus oe Jerusalem nachuwagi'o i'gedi, Jôesi Tádá i'ánshaamägi waagi. ³² Peter-ádi in wé'gendáda téegíndi dijókhawâkw'ó, hewänbo dijósa'wo, hedí Jesus i' kohthay jáadidi dâymû', in wíje senä' i-ádi dawinnindádi. ³³ In wíje senä' Jesus-ví'wedi dänjáakhâymáawän, hedí Peter-di óetu'an, "Háhkandi', híwó namuu näwe giji'in. Jaho poje ókhunte'ây âykw'ôení, wêe ugi', wíyá Moses-gí'-á,

hedá wíyá Elijah-gî[?]-á.” Hewänbo i[?]ánshaa[?]anpídibo natuhpee.

³⁴ Gin natú ihaydibo wí okhúwá napówádí ovây[?]óhkhunnan, hedí i[?] okhúwádí ovây[?]ánhógidi dikhunwôeda[?]póe. ³⁵ Hedí ná[?]i tun okhúwá jâadidi napee: “Nă[?]i-ân naví ay dînmuu, i-ân dóde[?]man. I[?] bînt[?]ôeyaaní.” ³⁶ I[?] tun nahán dihaydi, Jesus wí[?]bo naji[?] iví khäge[?]nindádí. Nă[?]in napóe[?]in iví khäge[?]nin inbí pí[?]năbo dâymáa, hedí ihaydi to[?]wí wänbo wídây[?]t[?]ôe[?]anpí háa i[?] thaa dâymû[?]in, tí[?]úugédânho dâyhingin[?]ânnan.

Jesus-di wí yă[?]dâapî[?] p'oewaahâa wí enúkáyví[?]wedi ônkhehpiye

³⁷ Wíyá tháwän oe p'in kw'áyedi diwáywá[?] dihaydi báyéki t'owa Jesus ûn[?]ayjaymää, ³⁸ hedí in t'owa jâagedi wí sendi kaygi óetu[?]an, “Háhkandi[?], kaygindi wída[?]máa un[?]ä-ídi naví e[?]nú dînmúunídí. I[?]da[?] dîn[?]e[?]nú[?]än. ³⁹ Ginnân ná[?]i ûnpoe[?]o: Wí yă[?]dâapî[?] p'oewaahâadi óekéndedáhá[?] tsíkhagipí óetuhkwínkando[?], hedí tú[?] t'âhká nathathapoe[?]odi sóphogedi nasó[?]okhópee[?]i, hedí óechänundedi óeteetsáwă[?]o[?] tú[?] t'âhkí. Hây tâhkí wänbo ná[?]i yă[?]dâapî[?] p'oewaahâadi wí[?]óejoe[?]ohpí. ⁴⁰ Naadi uví khäge[?]nin kaygindi dovâydaa[?]an ná[?]i p'oewaahâa óekhehpeeyé-ídi, hewänbo wídínkodipí.” ⁴¹ Jesus natú, “Un năäwin t'owa-á wâyupí[?]in ímuu hedá pí[?]wên p'ôe i[?]ge ímán. Ti undádí hăadi wänbo t'âhkí dáyyă[?]ámí gáhân?” Hedáhá[?] i[?] tádá óetu[?]an, “Uví enúkáy năäpiye mänmá[?].” ⁴² Wa[?] i[?] e[?]nú na[?]ă[?] ihaydi i[?] yă[?]dâapî[?] p'oewaahâadi óekanu hedá óethathakannan. Jesus-di i[?] p'oewaahâa óet[?]e[?]yan hedí i[?] e[?]nú

óehekhámägi, hedi i' e'núví tádá óetu'an, "Näwe uví e'nú ú'án." ⁴³ To'wên t'ähki ná'i Jôesi Tádávi pínán dâymû'di ovâyháa'andi ditû', "T'ähki Jesus íkanhondi-á wâyupíwó'di namuu."

Wa'di kin dívihí'máadí Jesus iví khäge'nin itu'an, ⁴⁴ "Ná'in wâyuhkankhâymaa'in híwó bít'ôeyan: Naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i' omuu'i wây-á t'owaví mangepiye dikáaní." ⁴⁵ Iví khäge'nin wídínhanginnáhpí háa ná'i tun natunda'in. Inbí'wedi wa'di in tun nakaamuu, hedânho wídika'pówápí. Hewänbo diwôeda' óetsika'yâamídí i'gedi.

To-an i' shánki hay'i namuu?

⁴⁶ Jesus-ví khäge'nin dívítuhkanmáa wénä wí in diwedi shánki hay'i namuu i'gedi. ⁴⁷ Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hediho wí ay óekê'di iví hängedi óewínú, ⁴⁸ hedi ovâytu'an, "To'wídí naa dída'di ná'i ay óesígikéndedi, naa wá' dísigikénde waabá i'o'. Hedi to'wí naa dísigikê'i'di i' to'wí naa dísandí wá' óesígikénde'. Wí to'wí un diwedi shánki híyää'i' ipipa'i-á ta'gendi hay'i namuu."

To'wí Jesus-ví'piye háa nachaapi'-á iví'näpiye napoe'o

⁴⁹ John-di Jesus óetu'an, "Háhkandi', toewí sen âymû' yä'dâapi'in p'oewahâa t'owaví'wedi ovâykhehpiyendedi uví khâwă natû'di, hewänbo âykhâa'amí'in gida', ná'in diwedi'i wínamuupídí." ⁵⁰ Hewänbo Jesus natú "To'wí gi'bi wíwínkhâa'amípí. To'wí unbí'piye háa nachaapi'-á unbí'näpiye'i' bá napoe'o."

Wên Samaria-in t'owadi Jesus wí'óesígikê'pí

51 I' thaa tsowa napowa'ä' Jesus wiyá oe makówápiye napee-ídí, hedi kaygindi i'ánshaamägi oe Jerusalem-piye nawáymú-ídí. 52 Hedi wên senä' iví páadé ovâysan wáygé nachangí'o'in dâykhaty'amídí. Wí Samaria-wi bú'ay iwe dipówá, 53 hewänbo in t'owa wídida'pí óesígikáyji'in, gá oe Jerusalem-piye na'áhchândân. 54 Wíje iví khäge'nin James-ádi John-dádi damuu'in háa óe'an ni'gedi dat'oe, hedi óetu'an, "Nanbí Sedó, ti unda' wí phaa äntuhkánnamí makówádi nawaanídí t'ähkí ná'in t'owa ovâyphaháanú-ídí?" 55 Hewänbo Jesus inbí'piye ibeedí ovântu'an, "Ha'wäagi wídänhee'amípi." 56 Iwedi wiyá bú'aypiye dimää.

Nabâapu'wan ta'gendi Jesus óeyuuhûuwídi

57 P'óege dimän dihaydi wí sendi Jesus óetu'an, "Wáy unmäe eeje wänbo', naa eejepiyebá u-ádi omú-í." 58 Jesus-di óetu'an, "In dé'ây nan deedi dínphohsaa dívíthaayé-ídí, hedá in tsidé-á dínyähsaa, hewänbo naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i wáygé dáykaykhanwówá'amígí' wídinnáhpí." 59 Jesus-di wiyá sen óetu'an, "Naa díyuumá'í." Hebo i' sendi óetu'an, "U-ádi omääpídíbo díwáypunmäe naví tádá dínchuu píhay hedänho donkhä'k'úuwídi." 60 Jesus-di óetu'an, "In dichumuu'in waagin dimuu'indá inbí t'owa dínchuu'in ovâykhä'kw'óení. U-áho ópûn t'owa ovâytu'amídí Jôesi Tádávi'piye dívímääni'in." 61 Wiyá to'wídi óetu'an, "Nanbí Sedó, naa oda' u-ádi omú-í'in. Hebo u-ádi omääpídíbo dípunmäe naví k'aygi'in dovâysengitu'â'amídí." 62 Jesus-di

óetu'an, "Han bi'andáho wí'unchá'muupí Jôesi Tádágí' bit'ôe'amídí. Wí to'wí iwhäädedi ihayda' t'ûupiye ibéede'i waagi'ba unmuu."

10

Jesus-di tségintä'di wíje (72) senä' ovâysan iví t'ôe díví'amídí

¹ Nă'i naphade ihaydi Nanbí Sedó Jesus-di wây-á tségintä'di wíje (72) senä'dá ovâyde'man, hedá wí'jengin ovâysan iví páade dimú-ídí, i' bú'ây eeje hedá ówinge eejá wáy namän deepiye t'ähki. ² I'di ovâytu'an, "Báyékí t'owa diji' Jôesi Tádágí' ovâywé'ge'amídí, t'owa dâyhäwé'ge'o' waabá, hebo t'ôe'indá häyú wänbo wídijihpí. In t'owa-á Jôesi Tádáví'in ünmuu, hediho iví'piye' úvíjûusu'amí wây-á t'ôe'in ovâysaanídí hedânho báyékí nă'in t'owa ônwé'ge'amídí. ³ Jaho bípûn, năa wên k'úwá'ây ímuu waaginbá naadi wâysande' in to'wên khunjó waaginbá dimuu'in diji' iwepiye. ⁴ Wíwînchá'hûuwípí, wí múu bînähäwíkuu-ígí' wänbo-á joe, in í'antomuu'inda'dibo ímú-í. Wí'úvíhayjêe'amípí hää p'óegé t'owa bînjay'in thaa t'ähki bînhée'amídí. ⁵ Hedi wáy wí tewhá its'ú' deewá, páade in t'owa bînsengitu'â'amídí ginnân ítúuní, 'Jôesi Táadáho wovâykhäge'namí hedânho năa tewhá íthaa'in ánsaaginpídíbo' íkwoní.' ⁶ Wí to'wí háa bîntu'an waa isígí'i na'ándáho', unbí sengitun i-ádí ünjoekandee-í, hewänbo to'wí iwe na'ándí'ha'bi namuupídá, unbí hí' wí'unchá'púuwípí. ⁷ I' tewhá eebo úvíwóyí'ní hedá indádá úvíhúuyamí, gá wí t'ôe'i-á iví wá'âaho it'andân. Năawá hääwá oe-á

wiyá tewhá eeje wí'ímú-ípí wovây'áyîngi'ámídí.
 8 Hedí wí bú' iwe íts'ûndi wovâysígí'andi, hääwí wovâysaa'i bînk'o'í. 9 In dihay'in i' bú' ee dikw'ó'nin bînhekháamääní, hedí ovâytu'âamí, 'Nää-á Jôesi Tádádí wovâytu'máa iví t'owa ímúunídí.' 10 Hebo wí bú' ee íts'ûndi wovâysígí'anpídá, ee bú'wi p'óegé i'ge ímú-í hedí ovâytu'âamí, 11 'I' na'jee unbí bú'wi nanbí anto eeje dîntsîndi wânbo ívípêedí-í wâykeeyámídí híwó wí'úví'ohpí'in ída'pídí Jôesi Tádáví t'owa ímúunídí.' 12 Naadi wâytu'máa, owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâytu'an dihaydi, gí'bi bú'win t'owa shánkí dâyt'ôephadekhâymaa in Sodom bú'win t'owaví'wedí."

Háa in bú'ây Chorazin-dá Bethsaida-á Capernaum-dá dînpúuwí'in

13 Hedí Jesus nã'in wá' natú, "In t'owa i' bú'ay Chorazin gin dâytú'o' iwe'in t'ôephade dînpúuwí. In t'owa i' bú'ay Bethsaida gin dâytú'o' iwe'indá wá' t'ôephade dînpúuwí. Pínnán t'ôe-áho inbí jáa ovây'an, hebo inbí t'aywó'di wídívijâa'anpí. Nã'i pínnán t'ôebá in bú' Tyre-ádí Sidon-dádí gin dâytú'o' eeje hân'oe ovây'andáho', in Tyre-índá in Sidon-índá wídívihayjê'amípiwän k'oe'i aa díví'aawé-ídí, hedá nûu ee-á dívíkw'ôeníwän, dâykeeyámídí inbí t'aywó'di dâyjo'e'annin. 14 Hedânho in Chorazin-windá in Bethsaida-windá shánká dâyt'ôephadekhâymaa in Tyre-windá hedá Sidon-windá inbí'wedí owáy Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi. 15 Mađi in t'owa Capernaum bú'aywin

di'ánde? oe makówápiye ovâytegekhâymáa'in, hewänbo indá oe péyéyépiyânho diwhavemän."

16 Hedáhá? iví khäge'nin itu'an, "To'wên wovây't'ôeyande'indáho naa wá' dînt'ôeyande waag-ibá díví'o?. Hedi to'wên un wovâyjoegi'annindáho naa wá' díjoegi'o?, hedi to'wêndi naa díjoegi'odá gindidi i? to'wí naa dísandi wá' óejoegi'o?."

In tségintä'di wíje (72) Jesus-ví t'ôe'in diwáy'ää

17 Tí'úugedí in tségintä'di wíje (72) senä hihchangidi diwáy'ää, hedi ditú, "Nanbí Sedó, in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wänbo na'in dí'a'gin, uví khäwä wínkháyä'di." 18 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wá' dómû? Satan i? Penísendi oe makówádí tsíkhagipi nake't'ândi, tsígówänú nawândi waabá. 19 Bít'ôeyan, naadi wâyk'û? yä'dâapí'in p'oewaahâa bînt'aanídí, wí pãäyu háa wí ts'e'k'âavi'di úví'ahsaa waagibá, heda shánki kay-á wâymägi in kay i? Penísendi unbí hânbi? únmuu imáa'iví'wedi, hediho há'to häawídí wänbo wovâywa'amí. 20 Hewänbo tobá in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wovây'a'ginnandi íhíhchan wänbo?, únkây'ä? shánki íhíhcha-i'in unbí khäwä oe makówá únta'muudi."

21 Ihaydibá i? Yä'dâa'i P'oewaahâadi báyéki hihchan Jesus óemägi, hedi Jesus natú, "Naví Tádá, u-á oe makówá-ádí heda nää oepaa k'aydá shánki untsonji'i? unmuu. Hedi nã'i häawí naví khäge'nin dâymû'i-á in báyéki dínhanginná'ninbí'wedá in dihá'inbí'wedá nâakaayan hedânho wídâymúunípídí, hedi nã'in namuudi naadi wíkú'daa'o?. Naví Tádá, gin bi'amídí wóehíhchanmägi." 22 Hedáhá? in t'owa

ovâytu'an, "Naví Tádádí háäwí t'ähkí naví mange dînjoe'an. Tóebo ta'gendi wí'ûnhanginnáhpí to'wí omuu'in, naví Tádáda'mân ûnhanginná. Hedá tóebo-á wá' wí'ûnta'gendihanginnáhpí to'wí naví Tádá dînmuu'in, naa iví ay omuu'i'da'mân dînhanginná. Hedá wáy wêndidáho óetaa-í, to'wí namuu'in naadi dovâykeeyandáho?"

²³ Hedi iví khäge'ninbí'piye ibéedí Jesus-di ovâytu'an indá' dit'oe-ídí, "Undá híhchan bînmá've-í ná'i háäwí napóe'i bînmúndedi. ²⁴ Wâytu'âamí, báyéki in hân'oe'in tsonnindá in Jôesi Tádávi tukhe'mindá dida' dâymúuní'in i' háäwí nää bînmúnde'i', hewänbo wídâymû'pí, hedá i' háäwí un í'toe'o'indá dida' dit'oe-í'in, hewänbo wídit'oe'pí."

I' híwó'di Samaria-wi sen

²⁵ Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedi'i namuu'i Jesus-ví'we napówá óetayi'nídí, hedi óetsika'yan, "Háhkandi', hân dáy'amí in wówátsi nahándepí'in donkáyjídí?" ²⁶ Jesus-di óetsika'yan, "Hân natû' i' tsontun Moses ita'nandi'? Háä-an iwe nâatunnan?" ²⁷ I' sendi Jesus óetu'an, "Gá ginnân:

I' shánkí natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i' undá únkây'ä' pín ta'gedi bînsígí-í'in, unbí pí'ná khó'jé-á, unbi hâa iwá, unbí kay t'ähkídá, hedá unbí ánsaadá."

Hedá wá' natú,

"Háa un wí'bo úvípísígí waagibá, wé'gen t'owa wá' bînsígíhûuwí."

²⁸ Jesus-di óetu'an, "Híwó bihée'an, hediho háa untú waa bi'âamí, hedânho wówátsi wóemääni."

29 Hewänbo in Hudíyoví háhkandi nada? ipikeeyami'in híwó'di namuu waagibá, hediho Jesus óetsika'yan, "Wé'in t'owa dovâysígi-í?"

30 Jesus-di ónthayyamídi ginnân óetu'an: "Wí sen oe Jerusalem bú' iwedi i' bú' Jericho iwepiye namän, hedi wên sänmindí óeyâ'di iví aa óep'ädi hedi hânho óemahpúudí chu'i waagibá óejoe'an.

31 Hedi ihaydibá wí Hudíyo owhá-á ee p'óegá namän, hedi i' sen óemû' iwe nak'óedí, hedi p'óe p'änäpiye naphadedi iwedi namää. 32 Hây napóe ihaydá hanbá napóe. Wíyá wêe sendá na'ää, i-á i' méesate hay'iwi khäge'di namuu, hewänbo i' wá' p'óe p'änäpiye naphadedi iwedi namää.

33 Hedi wí sen oe Samaria nangewi namuu'i' oe p'óegé namän, hedi i' sen nak'óe iwe nú' napówa, hedi óemû'di iví'piye nasehkanápóe. 34 Hediho ee nak'óe iwepiye namäadi iví tsaa eeje olive ka'p'oe-ádi méena-ádi ón'ewedi aa'âydi ónwhi'an, hedáhá' iví búdu eedi óe'í'k'û'di wí whohkwo tewhá iwepiye óeho?, hedi iwe óe'âyíngi'an. 35 I' tháwändá wíje thaa t'óe'i chä' iví chä' múu iwedi iwahógidi i' whohkwo tewháwi p'ó'dédí' ón'andi óetu'an, 'Ná'i sen nâ'âyíngi'amí, hedi wíyá shánkí úchá'muudáho' owáy owáy'ää ihaydi wíwá'áa-í.' "

36 Hedi Jesus-di i' háhkandi óetsika'yan, "Hân un'ân, wé'idan in poje iwedi i' sen in sänmindí óeyâ'i' ta'gendi óeseegi?" 37 I' háhkandi'di Jesus óetu'an, "Gá i' nasehkanápóe'i'dân." Jesus-di óetu'an, "Ja' ópûn, háa i'an waa ó'an."

Mary-á Martha-á inbí tewhá iwe Jesus na'á'dâaji?

38 Jesus-ádí iví khäge'nindádí iwedi dimäädi wí bú'ay iwe dipówá, hedi wí kwee Martha gin nakháwǎ'i'di ovâysígí'andi iví tewhá eepiye ovâyts'úde. 39 Martha-á wí tí'ûu Mary gin nakháwǎ'i-á ûn'ân, hedi i-á ee nange Jesus-ví ân nú'isóge iví háhkan ônt'ôeyaanídí. 40 Martha hânho najashapoe'o báyéki t'ôe ûnjiđi ovâyhúujôenídí, hediho Jesus-ví'piye namäädi óetu'an, "Nanbí Sedó, ti áyîngi wíwóemähpi'an naví tí'úudi wí'bo díjoe'andi i' koegí' dókhây'amídí? Nátu'an díkhäge'nami'in." 41 Jesus-di óetu'an, "Sehkanä Martha, u-á hääwí t'ähki i'gedi báyéki áyîngidi wóemáa, 42 hebo wí hääwída'mânho ta'gendi natáy, hedi Mary-áho i' ide'man. Hedi ná'i shánki híwó'di namuu'i' ide'mandi-á iví'wedi há'to óekwee-í."

11

Jesus-di iví khäge'nin jûusu i'gedi ovâyhá'o'

1 Jesus-á wiyá wǎhǎä ijûusu'o', hedi ibowa ihaydá wêe iví khäge'di'di óetu'an, "Nanbí Sedó, na'in wá' díjûusuhá'an, John iví khäge'nin ijûusuhá'an waabá." 2 Jesus-di ovâytu'an, "Úvíjûusu'andá gin waagi ítúuní: Tádá, uvi kháwǎ wín'a'ginnamí. Uvi tsonkhuu wóégé ówhanbe na'in dítsønnamídí. 3 Thamuwaagi i' húugi' gíntáy'i dímää. 4 Nanbí t'aywó'di dîn'owójé, in na'inbí'piye dívít'aywó'nannin ây'owójénde waagibá. Hedi wígínpúuwípi wǎhphade dítayí'nídí."

5 Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Heyâgú khunpinudi wí k'emaví tewhá eepiye ímäädi

bîntu'andi, 'K'ema, poje pává dípíyémää. ⁶ Wíyá k'ema nängé naphademändi nää naví' napówá, hebo naa hääbo wídînsaapí dókoejôenídí. ⁷ Heyâagú i'di oe ívedi wovâytu'andi, 'Ánpí dí'an, in phódi-áho naphéhto'on hedi naví áyyäâ-ádí naa-ádí giwho'kw'ó, hediho naa wídînkodipí dáyshaa-ídí hääwí wímäänídí. ⁸ Naadi wâytu'âamí, tobá hääwí wíwovâymäänípí wänbo unbí k'ema únwänpimuudibo', ihayda' bînda'máadáho' ishaa-í, hedi hääwí úntáy'i wovâymääní. ⁹ Hedi hanbá namuu úvíjûusu'andi: Bînda'má've-í hääwí, hediho bînhóení. Bîntuwämä've-í hääwí, hediho bînshaa-í. Bînpópó'âamí, hediho in phódi-áho ungi' wovâyhuu-í. ¹⁰ To'wên ihayda' dâйда'máa'indáho dâyhóení, to'wên ihayda' dâytuwämäa'indáho dâyshaa-í, hedi to'wên ihayda' dâypópó'o'indáho in phódi ingi' ovâyhuu-í.

¹¹⁻¹² "Un tádá'in ímuu'in, unbí e'núdí wí paa wovâydaa'andi ik'o'ídí, ti wí pääyu bînmääní? Hediháa wí wáa wovâydaa'andi ti wí ts'e'k'âa bînmääní? Joe, há'to? ¹³ Tobá híwóhpi'in ímuu wänbo undá únhanginná hádídí híwó'di hääwí unbí áyyäâ bînmääní'in. Hediho shánkí wänbo i' Tádá oe makówá na'ándi'di in to'wên óedaa'annin i' Yä'dâa'i P'oewaahâa ovâymääní."

Ditú Penísendi Jesus óekhäge'máa'in

¹⁴ Jesus-di wí sen tunpí'ví'wedi wí yä'dâapí' p'oewaahâa ónkhehpiye. I' yä'dâapí' p'oewaahâa napee ihaydi i' sen únhi'kodi, hedi in t'owa ovâyháa'an. ¹⁵ Hewänbo wáy wéndáho ditú, "I' Penísendi Beelzebul gin nakháwä'i', i' yä'dâapí'in p'oewaahâaví p'ó'dédí' dínmuu'i'dân

Jesus óekhäge?do ná?in yä?dâapí?in p'oewaahâa t'owaví?wedí ovâykhehpeeyé-ídí." 16 Hedá wây-á wêndá dida? Jesus óetayi?ní?in, hediho óedaa?an wên pínnán taa makówádí ovâykeeyamídí, hedânho dínhanginnáanídí háa Jôesi Tádádí óesandi? namuu?in háa joe. 17 Hewänbo háa díví?ánshaamáa?in Jesus-á ûnhanginná, hediho ovâytu?an, "Wí nangewin t'owa wí?bo dívípihänbodáho? inbí nangeho dâypihá?dännamí. Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí?bo dívípiyándedáho?, i? k'aygá há?to nakâypúuwí. 18 Hedi hanbá Penísendi wí?bo ipiyándedáho há?to häädi wänbo natsonyêeni. Undi dítu?an Penísendidânho naa díkhäge?máa, hedânho in yä?dâapí?in p'oewaahâa t'owaví?wedí dovâykhehpiyende?. 19 Hewänbo handidi dovâykhehpiyendedáho?, hádídan unbí t'owa?indi ovâykhehpiyende? Unbí t'owaho ditúuní in ta?gen wí?úvíhée?opí?in. 20 Hewänbo Jôesi Tádáví pínnándânho in yä?dâapí?in p'oewaahâa dovâykhehpiyende?, hedi ná?indiho ûnhanginná Jôesi Tádádí naa dítsondisóge?in. 21 Wí sen kay?i t'ähkí iví k'uuphé hääwídí iví tewhá i?áyîngi?odi, t'ähkí i? hääwí iví? ûnmuu?i? híwó ûnkw'ó. 22 Hewänbo wí to?wí iví shánkí kay?i namuu?ina?äädá i? sendádí iyâa-ídí, i? sen óet'aaní, hedi tobá i? sen kwâk'u hân aa nato'on wänbo?, hedá na?ánde? ná?i kwâk'u aadi óekhäge?namí?in, ná?i wêe sen shánkí kay?i namuu?i?di i? senbí hääwí ônhóeni, hedi iví k'ema?indádí dívíweejé-í. 23 To?wí navi?näpiye namuupí?-á navi?piye háa nachâa, hedi to?wí in t'owa navi?piye ovâymayä?pí?-áho? ovâykhehpiyende waagibá i'o?.

24 “Wí yä’dâapí’ p’oewaahâa wí t’owavi’wedi napeedi oe ahkónupiye namändi wáy ithaayé-í iwe ituwämáa, hedi ishaapídáho wí’bo natú’, ‘Wáy dójoe’an diwepiyebá owáymú-í, i’ to’wíwí’piye naví tewhá waagi’bá dînmú’de’i.’ 25 Hedi nawáymää ihaydá ná’i to’wíwí’piye, wí tewhá na’aanándá napi’dindá waabá namuu. 26 Hedáhá’ wíyá napeedi tsé ihay wây-á yä’dâapí’in p’oewaahâa iví shánkí yä’dâapí’in dimuu’in ovâyámá’, hedi ná’i to’wíwí’piyebá ovâyhon iwe dívíthaayé-ídí, hediho ná’i to’wí-á shánkí p’ándíkí’-á napoe’o páadédí namuu’ivi’wedi.”

Háa ta’gendi gihhchanpúuwí’in

27 Gin Jesus natú ihaydá wí kwee oe t’owa jáadá kaygá natú, “I’ kwee wóe’ayyandi’ hedá wóetsä’andi-á hihchan imáa.” 28 Jesus natú, “Hebo shánkí dihihchan in to’wên Jôesi Tádáví hí’ dâyt’ôeyande’in hedá dâyt’a’gindo’indá.”

In t’owa dida’ Jesus wí pinnán t’ôe i’amí’in

29 In t’owa Jesus-ví’we shánkí diwé’gepoe’o, hedi ovâytu’an, “Un nääwin t’owa-á yä’dâapí’ unbí wówátsi bînhon. Ihaydá’ wí pinnán taa bînmúunídí Ída’poe’o, hewänbo wêedá’ pinnán bînmúuní, i-á Jonah ikeeyandi’ waagi’bá namúuní. 30 Háa Jonah ûnpóe’in namuudi in t’owa Ninevah bú’win dínhanginná ta’gendi Jôesi Tádádí óesannin, hedi hanbá nää naa t’owa t’ähkígí’ o’aypuyä’i háa dînpúuwí’in namuudi in nääwin t’owa dínhanginnáaní ta’gendi Jôesi Tádádí dísannin. 31 Hedânho owáy i’ thaa Jôesi Tádádí t’owa háa híwó háa híwóhpí díví’annin ovâykeekw’óe’ó

ihaydi, i' kwee oe Sheba nange p'ó'dédî' namú'de'i' i'ahtuyedi un nääwin t'owavi wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe i-á kayi' wâhâäwi nangedá na'ää häyú Solomon ûnhanginná'di' ònt'òeyaanídí, hewänbo tobá naa Solomon-bí shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, undi naa wíðint'òeyandepí. ³² Hedá wá' owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, in t'owa i' bú' Ninevah-win díví'ahtuyedi un nääwin t'owavi wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe Jonah-di Jôesi Tádávi tun ovây't'òe'odi hä'in Ninevah-win t'owa dit'oedi indá inbí t'aywó'di dâyjoe'an, hewänbo tobá naa Jonah-ví shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, unbí t'aywó'di wívinjoe'ohpí."

Jesus-di ovâytu'an iví hí' ònjoegi'odáho?, wên ko wên t'ún pho' dâykée'í waagibá díví'o?

³³ "To'wí wänbo wên phakó iko'andi pho iwe wí'ikaakée'ípí, háa wên t'ún napekichá'nin pho' wí'ikée'ípí, hewänbo wên phakóki eedân ikée'í hedânho to'wên dits'úya'nin i' ko dâymúunídí.

³⁴ T'owavi tsée-á wên phakó ingí' namuu, hedí híwó'nin tsée dínmuudáho in tséedá t'ähki ovâyko?. Hewänbo híwóhpí'in tsée dínmuudáho' t'ähki ovâyphakhunjo' waagi'bá dínpo'e'o.

³⁵ Hedânho úvi'áyîngi'amí unbí tséedí in ko óetsudemääni'in, khun ni'ge wí'íyêenípídí. ³⁶ Wí to'wí ta'gendi ûnkonándá hedá wáygé wänbo wí'ûnphakhunáhpídá, t'ähkího ûnkohkeenáani, wên phakó ûnkohkay waagibá."

Jesus-di in Pharisees-ádi in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indádí ovâytu'an t'òephade dínpuúwí'in

37 Jesus ihí'bowa ihaydá wí Pharisee-dá óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá eepiye dats'úndi Jesus ihúusóge. 38 I' Pharisee óeháa'an Jesus óemû'di ihúusógedi wa'di iman'owídipídibo' in Hudíyoví kuu waagibá. 39 Hediho Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Naa dînt'ôeyan, un Pharisees-á t'owa waaginbá ímuu inbí húugî' k'édé-á sã'wé woegi'-á já'wédída' dâý'owídinde'in. Undá ídá' híwó íkeet'ôení'in, hewänbo unbí pí'nä khó'jé nakeet'óepí iwá ha't'aa'inda' hedá yã'dâapi'inda' ímuu. 40 Un ánshaapi'in, Jôesi Tádá-á hääwí nakeet'óe'i' ipaa. Ti i'ba hääwí nakeet'óepí' wá' wí'ipaapi'an? 41 Ünkhây'ä' hääwí unbí sã'wé únsaa'i' in sehkanäwó diwówáji'in bînmääni'in, handidibo yã'dâa'in wówátsi bînhûuwí.

42 "T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' su'ts'ígí'-á tsímáháa-á hedá wé'ge'i hääwí ha'wâagi'i' bînpaye iwedi tä taa únkwl'ondi Jôesi Tádá wêe bînmä', hewänbo t'owa-áho ta'ge wíwîn'ohpí hedá Jôesi Tádá-á wíwînsígípi. Hääwí bînt'andedi ta'gendi ünkhây'ä' tä taa únkwl'on diwedi Jôesi Tádá wêe bînmääni'in, hewänbo wí'ún'ôede-ípi nã'i wé'ge'i híwó'di hääwí wá' úví'âamídí. 43 T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' méesate páadépiye úvíkw'ôení'in wovâyhí'an, hedá oe búu pingge wovâyhí'an t'owađi a'gindi wovâysengitu'âamí'in. 44 T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy pení ovâykhã'kw'ódi eeje nataamuupí' waaginbá ímuudân, t'owa díví'âhsahondi wídínhanginnáhpí

iwe nakw'ó'nin." *

⁴⁵ Wí Hudíyoví khuu ovâyhá'o'i'ḍi óetu'an, "Háhkandi', in Pharisees-bi'gedi ha'wâa bihé'e'odi na'inbi'gedi wá' jänäkí bihé'e'o'." ⁴⁶ Jesus natú, "T'ôephade un Hudíyoví khuu bînhá'o'in wá' únpúuwí. In t'owa kây'i hääwí díví'amí'in bîntu'o', hewänbo undá hây wänbo wíwînkhäge'dopí dây'amídí. ⁴⁷⁻⁴⁸ T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy in Jôesi Tádáví tukhe'min ovâykhä'kw'ódi eeje bînkodi'odân, inbá unbí hehääwin thehtáy pahpá'indi ovâyhánú. Hewänbo han bîn'andi nakeepoe'o únchanpóe'in háa unbí páadé kã'ää'in díví'annin híwó namuu'in, gá indá in Jôesi Tádáví tukhe'min ovâyhánú wänbo undá inbí penípho bînwänpikodi'odân. ⁴⁹ Hedânho Jôesi Tádá báyéki hangintan imáadí ginnân natú, 'Naví tukhe'mindá hedá naví t'ôekhuwa'indá in t'owavi'piye donsaaní, hedi in t'owadi wáy wên in dovâysannin jänäkí ovây'amí, wáy wëndá ovâyhãnú-í.' ⁵⁰ Hediho un t'owa nääwin wovâychänukhây máa in Jôesi Tádáví tukhe'min nää oepáa k'aydi nakhí'jen dihaydibo' ovâyhánúdí. ⁵¹ I' páadé óehay'i-á Abel namuu, hedi i' tí'úugé óehay'i-á Zechariah-á namuu, i-á i' méesate-á i' antáa já'wé nak'óe'i-á inbí pinudi óehay. Naadi wáytu'âamí, undáho in t'ähki ovâyhánúdí ta'gendi wovâyguhchänukhây máa. ⁵² Un Hudíyoví khuu bînhá'o'in t'ôephade únpúuwí. In ta'gen namuu'in bînkaajo waagibá úví'o', in t'owa wídi'hãhpúuwípídí. Undáho wí'ihãhpóepí,

* **11:44** In Hudíyo wí penípho iwe díví'ahsaadá, dínkhãk'óe inbí méesate ee dits'únní'in páadé dívíkhây'anpídibo' inbí khuu dínmuu waa.

hedí in wé?gen t'owa diháhpúuwí?in dida?indáho wíwînmáhpí diháhpúuwídí.”

⁵³ Jesus ná?i Pharisee-ví tewhá iwedi napee, hedí i? thaa iwedi páadépiye in Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá hedá in Pharisees-á hânho i-ádi dit'ayyaapóe, hedá hânho-á dívíkhäädé? t'ämäge i?gedí óetsika?yamídí. ⁵⁴ Wên phay igî? nawhêe-ídí ònk'úya? waabá muu?in bínkaajo waagibá úví?o?, in t'owa wídiháhpúuwípídí. Undáho wí?iháhpóepí, hedí in wé?gen t'owa diháhpúudívi?andi ditsikha wên háawên híwóhpí?in natuhpee-ídí.

12

Jesus iví khäge?nin itu?an díví?áyîngi?amí?in

¹⁻² Ihaydi báyéki maapaasôn (1,000's) t'owa diwé?geji?, hedí hânho dibá?yendi dívídachânu?o?. Jesus-di in t'owa ovâyhée?an, hebo iví khäge?nin páadé itu?an, “Úví?áyîngi?amí hä?in Pharisees waaginbá wí?ípúuwípídí, indá paa dívíjánúmáa?in waaginbá dimuu. I? híwóhpí? díví?o?i-áho dínsôe-í oewáasee ná?i oewáa iwe nato?ondi nasô? waagibá. Hedí hanbá t'ähki nää nakumuk'óe wânbo nakumukhuudee-í, hedá t'ähki nää nakaak'óe wânbo óepeeyé-í napu?wäänídí. ³ Hediho wên háawên phakhun dee itú?indáho?, thaadi dit'oe-í, hedí wên háawên to?wíví oje phóge bînsänhée?andi in phódi nati?dindi, indáho wha?k'aydi dívítuwéenu-í, t'ähki dit'oe-ídí.”

Jôesi Tááááq?mân âykhunwôeda?i

⁴ “Naví k'ema?in, wâytu?âamí, wíwînkunwôeda?ípi in to?wên unbí tú? dâyhâanú-ídí dínkodí wânbo shánki wovây?amídí wídínkodípi.”

5 Naadi wâythayyamí to'wí namuu'in i' bínkhunwôeda'í'í': Jôesi Tádá-ânho bínkhunwôeda'í. I-á ûnkodi wovâyhâanú-ídí hedá wá' ûnk'óe péyé gépiye wovâysaanídí. 6 P'ánú ts'í' tsídé'ây wíje thígí'didibo ovâyku'ch'áade pí'an. Hewânbo tobá wâhphade dichâ'muupí wânbo Jôesi Tádádá wêe wânbo in diwedi wí'óe'ódéndepí. 7 Hewânbo undá Jôesi Tádágí' báyékí tsídéví shánkí íchâ'muu. I-á ûnhanginná háyú phó unbí p'ó'dé únsaa'in wânbo', hediho wí'íkhunwôeda'í'pí."

Jesus-ví'piye ívíwâyundeda'ho gínkhây'â' han gitúuní'in

8 "Naadi wâytu'âamí, to'wên in t'owaví páadépiye naví'in dimuu'in ditú'in, naa t'âhki t'owagí' o'aypuyä'i wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní innân naví'in dînmuu'in. 9 Hewânbo to'wên in t'owaví páadépiyebo ditú'in naví'in wídimuupí'in, naa wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní naví'in wí dînmuupí'in. 10 Nakodi t'âhki t'owa dín'owó'jaynídí hääwí híwóhpi dívíhée'annin naví'gedi, naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i' omuu'i', hewânbo to'wên jänäkí i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'gedi dívíhée'annindáho há'to dín'owó'jayní.

11 "Owáy in méesate eeje'in p'ó'dédí'inbí'piye háa in nangewin tsonninbí'piye wovây tunjó'namídí wovâyho' ihaydi, wí'í'âyíngi-ípí háa ítúuní'in úví'aywoenídí, háa úvíhée'amí'in wíwovây'âyíngimääní'pí, 12 gá ihaydáho i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi i' hí' wovây määní'dân hedânho híwó úvíhée'amí'dí" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di i' kodit'owa sen ánsaapî' namuu'ivi'gedi ovâytu'an

13 Wí sen in t'owaví jâa naji'i'di Jesus óetu'an, "Háhkandi?, naví pá'dây dîntu'an i' hääwí nanbí tádádí na'in dînjoe'andi naa-ádí iweejé-í." 14 Hebo Jesus-di i' sen óetu'an, "To'wídí wänbo naa wíđink'û'pí otúunídí háa unbí hääwí dänweejé-í'in." 15 Hedáhá' Jesus-di t'ähki in t'owa ovâytu'an, "Häädi wänbo t'ähki úví'áyîngi'amí hedânho ha't'aa'inda' wí'imúunípidí. To'wí wänbo híwó'nin wówátsi wí'imáapí báyékí hääwí ûnwänpikw'ôndibo'."

16 Hedáhá' nã'in háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen ûnnavakw'ó, hedí báyékí ûnpayedee. 17 Hedího ginnân na'ân: "Wähää naví hääwí dînpaa'i donkw'ôení wíđinnáhpí. Hân hîn dáy'amí? 18 Ma' ginnân dáy'amí: Naví denkwo'i tewhá donts'ávedí wiyá shánkí he'endi donkw'ôení, hedího ee naví táhtândá naví wé'ge'i hääwí-á dondenkw'ôení. 19 Hedáhá' gindá opitúuní: 'Nää-áho báyékí híwó'di hääwí híwó hay paayogi' dîndenkw'óho', nää-áho wiyá wíđáyt'ôe'amí. Húukandá suwä-á dá dáy'amí, hedá naví wówátsi-á híhchandi donhúuwí.' 20 Hewänbo Jôesi Táadádí i' sen óetu'an, 'U' ánsaapî', nää khunbo uví wówátsi wínkekhâymaa. Ihaydáho to-an hä'i hääwí ugí' mändenkw'ódi'i' ikhonkhâymaa?' " 21 Hedí Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Ha'wâagi'innânkun in t'owa dimuu báyékí hääwí dâydenkw'óe'ó'in hewänbo Jôesi Táadá-á natû' ta'gendi kodit'owa wídimuupí'in."

Jesus-di ovâytu'an hääwí i'gedi wíđi'áyîngi-ípi

22 Hedáhá' iví khäge'nin itu'an, "Hedânkun wâytumáa, wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípí i' koegi' úntáydí íwówáyêenídí, háa i' aa úntáydí unbí tú'gí'." 23 Unbí wówátsi-á shánkí únchä'muu koegi'da'bí'wedi, hedá unbí tú'-á aada'bí shánkí únchä'muu. 24 In odoví'gedi úví'ánshaa'amí. Indá wídayko'jikopí, hedá wídayhääwé'ge'opí, hedá wáhää dâyhääwídenkw'ôení'í wânbo wídinnáhpí, hewânbo Jôesi Táadáho ovâyhúujómä'. Hedi undá shánkí íchä'muu ná'in tsídéví'wedi. 25 Wénä wí wânbo há'to unbí wówátsi wíyá wêe thaa wânbo bîntää-í íwânpi'áyîngidibo'. 26 Hääwí hýää'i ha'wâagi'í wânbo há'to úví'amí, hediho háadan wíyá hääwí'í'gedi úví'áyîngimä'? 27 Úví'ánshaa'amí hä'i ahkónuwi póvi'ây háa nakeet'óe waa. Wídívít'ôe'opí wídaypa'p'ándepí wânbo', Jôesi Táadá sa'wó'di aa waagi ovâymä'. Solomon-dá hânho hay'í namú'de wânbo' i' póvi waabá sa'wó wí'í'awepí. 28 Jôesi Táa sa'wó'di aa waagi i' ahkónuwi phé'yávigí' ônpaa, tobá ná'í phé'yávi-á wêe thaada' nasaa wânbo hedá wíyá tháwándáho t'owa dâypa'kw'ôení dâyhääháa'amídí, hediho un wá' shánkí híwó wânbo wovây'aawé-ípí'an. Undá únkhây'ä' ná'in úvíwääyú-í'in, hewânbo hýääda' wâyü bînmáa'in ímuu. 29 Ihayda' wí'ítú'be-ípí, 'Hää-angú âyk'o'í, hää-angú âysuuwá-í?' Wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípí i'gedi. 30 T'ähkí t'owa Jôesi Táadá óetaapí'indá hânho dívíwânpikhääde ná'í hääwí dâyhóenídí, hebo unbí Táadá oe makówa na'ândi-á ho ûhanginná undá úntáy'in. 31 Undá shánkídí únkhây'ä' Jôesi Táadáví tsonkhuu i'piye úvíkhää-í'in, hedi gin úví'andáho

nă'i hăäwí úntáy'i bînhóení.

³² “Wí'íkhunwôeda'ípí tobá hýäãdi wên k'úwá waa íji wänbo'. Unbí Tádá makówáwi-áho nahíhchan oe makówápiye wovâyhúuwídí. ³³ Hăäwí únk'w'ó'di' bînk'uch'âaní, hedi i' chă'dá in sehkanăwó diwówáji'indá bînmăäní. Gindidáho wí chă'múu há'to únwhéepúuwí'i' waagibá bînmá've-í, hedânho i' hăäwí únchă'muu'i-á oe makówá úndenkwođee-í. Íwá hăäwí unbí' únmuu'i há'to únháanı, háa wên sänmin wänbo há'to dâytăägé-í, háa wên khă'nin wänbo há'to dâyhă'ní. ³⁴ Wăhăä unbí hăäwí únchă'muu'i' únk'w'ôn diwebá unbí pí'nă khó'jé ída'í íkwoní'in.”

Jesus iví khăge'nin itu'an dikhâymuúni'in

³⁵⁻³⁶ “Wên t'ôe'in waabá únk'hây'ă' ímúuní'in, inbí p'ó'déđí' wên khóhtsaă shánkí'eedi iwedi iweemá'ídí dâyt'síkha'máa'in. Indá dívít'ôe'amígí' di'aamuu, inbí phakó-á dínkomuu, hedânho napówá ihayđi oe phóđi ipópó'andi wese igí' dâyhúu-í. ³⁷ Nă'in t'ôe'in inbí p'ó'déđí' dínpówá ihayđi áyîngíđi dikw'ó'nin ovâyshaadá híhchan dâymá've-í. Wâytu'ăămí, i-á ipi'aawé-í ovâyhúukhâysaa-ídí, hedi ovâytu'ăămí dívíkw'ôení dívíhúuyamídí, hedi hăäwí ovâysaa-í. ³⁸ Tobá khun pinuđi háa shánkí hăăđanho nanân wänbo na'ăă ihayđi, dikhâymuuđi ovâyshaadáho híhchan dâymá've-í. ³⁹ Nă'in ta'gendi únhanginnáanı: Wí to'wí úntewhák'ôe'i hăăđi wí sänbí' i' tewhá eepiye na'ăă'in únhanginnândáho', há'to óemăäní in phóđi ithâanı'in háa wháphóđi ihâave-í'in nats'úunídí. ⁴⁰ Hedi un wá' íkhâymuúni, gá naa t'owa t'ăhkígí'

o'aypuyä'i' omuu'i wá' hãädi nanân wänbo' owáy'äädân, dít síkha'máapí ihaydi o'ä'."

41 Peter-di Jesus óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti na'inda'mân ná'i hí' dítumáa, háa t'ähkí in wé'gen t'owa wá' ovâytumáa?" 42 Jesus-di óetu'an, "Wí t'ôe'i hãäwí nawó'ná'di' híwó i'o'i hedá híwó'di hangintan imáa'i-á waaginbá únkhây'ä' ímúuní'in. Gi'bi t'ôe'i-ânho iví p'ó'dédí'di óesôege-í i' tewhá ee in wé'gen t'ôe'inbí tsondi dínmúunídí, hedi inbí koegí' hãäwí ovây mädân, dít síkha'máaäänídí hãädi ihaydi napóe ihaydi. 43 Híhchan i' t'ôe'i imá've-í iví p'ó'dédí'di gin i'odi óeshaadi iví' iweemaa ihaydi. 44 Ta'gendi wâytu'âamí, i' tewhá p'ó'dédí'di gi'bi t'ôe'i óesôege-í t'ähkí iví hãäwí ôn'áyînmá've-í. 45 Hebo i' t'ôe'i híwó i'amívi'wedi wí'bo natúdáho', 'Naví tsondi-á nahayjêepóe na'ää-ídí, hediho in wé'gen t'ôe'in kwiya'dá sená'dá ovây mahpúovây mädân, dít síkha'máauchänumáadá, hedi i-á húukangí'-á suwägí'-ádída'ba-á namuudá, hedá naháapoe'odá, 46 gin i'andáho' iví p'ó'dédí' ûnwáy'ää-í óetsíkha'máapídí, hãädi i' t'ôe'i' ûnhanginnáhpí ihaydi, hedi i' p'ó'dédí'-á natsonpúuwí i' t'ôe'i hânho óetuhchäänú-í'in, hedá óesaaní in wé'gen t'owa t'ôeyanpí'inda' dimuu'in dikw'ôn diwepiye. 47 Wí t'ôe'i-á háa iví p'ó'dédí' ûnda' waa ûnhanginnân wänbo hãäbo wí'i'anpídí, i-áho báyéki whädidi óetuhchäänú-í. 48 Hewänbo wí t'ôe'i híwóhpí i'andi gindidi ûnkhây'ä' whädidi ótuhchäänú-í'in, hewänbo háa iví p'ó'dédí' ûnda'in ta'gendi wí'ûnhanginnáhpídí, i-áho wähpade wí'óetuhchäänú-ípi. To'wên t'ähkí báyéki ovây mägi'indáho báyéki bá dínkhây'ä'

dâywáymääní'in, hedi to'wên inbí mange báyékí ovâykw'ódi'indáho báyékí bá dínkhây'ă' iwedi díví'amí'in."

Jesus natú i' namuudi t'owa dívíwíjêkhây máa

⁴⁹ "Naa nää oepáa k'aydipiye o'ăă wí phaa waabá namuu'i dómá'ídí, hedi hânho oda' ho nakoje'ní'in. ⁵⁰ Naa dínkhây'ă' dont'ôephaadé-í'in, hedi naví pí'ná khó'jé hânho ochanpúuwí gin dînpóe píhay. ⁵¹ Hân í'ánde'? Ti t'owa dívíwóení naa nää oepáa k'aydipiye o'ăădibo'? Joe, t'owa-á dívíweejé-í. ⁵² Nää iwedáho gin waagi namúuní: Mađi p'ánú t'owa wêe tewhá iwe dithaa, hedi diwíjêdedi wêege'in dipúuwí, wíjediho wé'ge, pojedá wé'gá, hedi in wíjediho in pojeví'piye háa dichaa-í, hedá in pojedá in wíjeví'piyá. ⁵³ I' tádá-áho iví e'núví'piye háa nachaa-í hedi i' e'nú-áho iví tádáví'piyá. I' jíyá-áho iví a'yúví'piye háa nachaa-í, hedi i' a'yú-á iví jíyáví'piyá. I' jahkwíjo iví sâa'iví'piye háa nachaa-í, hedi i' sâa'i-á iví jahkwíjoví'piyá."

Jesus-di ovâytu'an híwó'di hangintan dâymá've-í t'ăhki háäwí i'gedi

⁵⁴ Hedáhá' in báyékí t'owa iwe dikw'ó'nin ovâytu'an, "Wí okhúwá oe tsânpiyedi na'ăđi bînmú'di, wese ítû' ikwahkhây máa'in, hedi híwó ítû' gá han napúuwíđân. ⁵⁵ Hedi oe aakonpha'gedi wovâywaanámá'di, ítû' hânho itsáwăkhây máa'in, hedi híwó ítû', gá han napúuwíđân. ⁵⁶ Undá paa dívíjánúmáa'in waaginbá ímuu. Nää oepáa k'aydá hedá makówá-á háa i' okhúwá-á waa-á nakeet'óe waa bînmúndedi únhanginná háa nanáaní'in, hedi

háadan handi wí'únkeepoe'opí háa natunda'in i' wé'ge'i háäwí náä nǎ'i thaa eeje Jôesi Tádá i'o'i'?

Jôesi-ádí híwó'gí ó'an wa'di úkodidibo'

57 “Hedi háadan unbo wí'úvípi'ánshaa'ohpi únhanginnáanídí wé'i wí háäwí híwó'di namuu'in úví'amídí? 58 Heyâagú wí to'wídí háawên wovâychânundedi hedá wovâytunjó'diwehondá, wa' ímändibo' i-ádí úvíkodi'amí hedânho i'di wovâyma'p'âädi-ídí hedá i' tsondiví páadépiye wíwovâyhûuwípi. Eepiye wovâyho'dáho mađi i' tsondidáho i' pan áyi'diví mangá wovâyjoe'amí hedá i'dáho wovâypanhûuwí. 59 Wâytu'âamí, gin únpoedáho há'to wovâyma'p'âädi-í háyú íphaamuu t'âhki úvíwá'âa píhay” gin Jesus-di ovâytu'an.

13

Jesus-di in t'owa ovâytu'an inbí t'aywó'di dâyjoe'anpídá dichuu-í

1 Ihayháäbá wên t'owa iwe diji'indá Jesus-á óetu'an háa wên Galilee nangewin dínpoé'in. Ditú i' méesate hay'i ee Pilate-di nǎ'in Galilee'in ovâyhánú wa' dâj'anímâahánúndedibo Jôesi Tádá óemäänídí. 2 Jesus-di ovâytsika'yan, “Hedi hân í'ánde”? Ti há'in Galilee'in ha'wâa dínpoedíbo shánkí t'aywóhkannin dimuu in wé'gen Galileewinbí'wedí? 3 Joe, há'to?. Wâytumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bînjo'e'anpídá íchuu-í. 4 Hedi in tǎ'di kháve (18) t'owa oe Siloam tsowa ovâyhánú'in i' tewhá tu'wändi dínkanuđi, hândá inbí'gedí í'ánde”? Ti indá shánkí híwóhpi díví'o'indá dimuuwän in wé'gen t'owa oe Jerusalem bú' dithaa'inbí'wedí?

⁵ Joe, há'to?. Wây tumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bîn joe'an pí dá í chuu-í."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ovâyhée'an hääwi ovâyhá'amídi

⁶ Hedáhá' ná'in háhkangí'in ó'gedí ovây tu'an: "Wên fig tay wí senbí nava iwe ûnchá, hedi i' sen namáa ihäap'aynuuwá-ídi, hebo hääbo wí'ishaapí. ⁷ Hediho iví nava t'ôe'i itü'an, 'Ót'ôeyan, náa-ádího poje paayoho o'ää donhäap'aynuuwá-ídi ná'in tay iwe, hewänbo wa'di hääbo wídonshaapí. Náts'a', nawänpidachá.' ⁸ Hebo i' nava t'ôe'i'di óetu'an, 'Naví tsondi', wiyá wêe paayowän náasôemääni, hedi ee napúuji' i'ge donahpaai hedá dósá'kw'ôeni. ⁹ Hediho náa wiyá paayo nahäap'aypóedáho', híwó, hebo napaapí dáho natsaadee-í. "

Kaykhanwówa thaa Jesus-di wí kwee napháygípóedí ônehkháa'an

¹⁰ Wí kaykhanwówa thaa Jesus-di in t'owa in Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o'. ¹¹ Wí kwee wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa'i' iwe naji', hedi tá'di kháve (18) paayo óehay'an, hedi nadapháygípóedí wínata'gepoe'opí. ¹² Jesus-di i' kwee óemü'di óetu'an, "Kó'ôe, ná'i hay wóemáa'i wínjáa'amí." ¹³ Hedi i' kwee óetägedi wesebo nata'gepóe, hedi i'di Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

¹⁴ Hewänbo i' Hudíyoví méesate'ay p'ó'dédí' nat'ayji', kaykhanwówa thaa Jesus-di i' kwee óehkháamägidi, hediho in t'owa ovây tu'an, "Sí t'ôe thaa naná jáadi waa, hedi iwedi wé'i

wí thaa wänbo í'ää-í wovâyhehkháamäänídí, í' kaykhanwówá thaa-á joe." 15 Nanbí Sedó Jesus-di ovâytu'an, "Un paa waaginbá úvíjánúmáa'in ímuu'in, ti kaykhanwówá thaa nanân wänbo to'wídí wänbo un diwedi unbí wáasi háa búdu wíwînwhisuudepí'an hedânho phékhkaa iwedi napee-í hînp'oemäänídí? 16 Hedí nãwe nã'i kwee Abraham-bí ây iwedi'i'ba namuu'i naji', i-á i' Penísendi Satan-di tã'di kháve (18) paayo óewhi'an waagibá. Ti híwó wínamuupí'an óema'p'ããdi-ídí kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?" 17 Hediho t'ãhki in óetunsúmáa'in diwôeda'póe, hedá t'ãhki in wé'gen t'owa-á dihíhchanpóe, t'ãhki hããwí he'endi híwó i'andi.

Jesus-di ovâyhé'e'an mustard ko'ji i'gedi, hedá oewáasee i'gedá Jôesi Tádávi háhkan ni'gedi ovâyhá'amídí

18 Jesus-di wíyá ovâyhé'e'andi ovâytu'an, "Hân wâytu'amí únhanginnáanídí háawin Jôesi Tádávi háhkan únmuu waa. Hádídan wâythayyamí hãã waagi namuu'in? Gá ginnân: 19 Wí hínchãã'i mustard ko'ji wí sen ikê'di iví nava iwe ikoe'i waagi'ba namuu. Natsijópúpóedí nasôedá wên tay napaa, hedí in tsídé dívishunwãve i' wa'jáy khóe eeje dâyyãhpa'ídí."

20 Hedá wíyá ovâytu'an, "Hân wâytu'ãmí wâythayyamídí hãã waagi Jôesi Tádávi háhkan únmuu'in? 21 Gá ginnân: Wí oewáasee wí kwee báyéki khändádí iwóndi' waagi'ba namuu, hedí nasôedi hanwaapídíbo' i' oewáa t'ãhki napee."

Jesus-di ovâytu'an in makówáwin phódi híyãã saygi'in namuu

22 Jesus oe Jerusalem bú'piye namän, hedi i' bú'ây eeje ówînge eejá namändi t'owa ovâyhâhkanhon. 23 Hedi wí to'wídi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti wí híyäädi t'owada' ovây'aywoeni?" 24 Jesus-di in iwe diji'in ovâytu'an, "In makówáwin phódi híyää saygi'inda' namuu, hediho hânho úvíkhää-í iwe its'úunídi. Wâytu'âamí, báyéki un itsudeda'í, hebo há'to únkoedi-í. 25 Jôesi Tádá i' iwe'i' p'ó'dédi' namuu'i-áho in phódi it'êedi-í, hedi un ho its'úhpi'indá já'wébo-áho wovâyjoe'amí, hedi bînpópó'odi ítúuní, 'Nanbí Sedó, nâ'in phódi dînhuu hedânho gits'úunídi.' Hewänbo i-á natúuní, 'To'wên ímuu'in naa wíðînhanginnâhpi.' 26 Hedi undi bîntu'âamí, 'U-ádi ívîhúuyan, hedi nanbí bú' iwe u'di díhá'an.' 27 Hewänbo i-á natúuní, 'Wâytu'anpí'an, to'wên ímuu'in naa wíðînhanginnâhpi. Un yä'dâapi tsiyekannin ímuu'in, navi'wedi bíjâatää.' 28 Hedi Abraham-dá Isaac-á Jacob-á hedá t'âhki in Jôesi Tádávi tukhe'mindá oe makówá bînpuwâkhâymaa, hebo undá já'wébo-á wovâyjoe'amí. Ihaydiho ít'aydi úvísihtäâkhâymaadáhá' úvíwä'ts'eekhâymaa. 29 Iwe t'owa-áho p'inpha'gedá tsânpha'gedá aakonpha'gedá thanpha'gedá diwé'gepóewí, hedi dínshánki'eedinân waabá dínpuuwí. 30 Hedi ihaydi wên to'wên nää tí'úugé'in waa dínchaa'indá p'ó'dédi'in dipúuwí, hedi wên to'wên p'ó'dédi'in dimuu gin di'ânde'indáho tí'úugé'indáho dipúuwí."

*Jesus hânho Jerusalem isígí, hebo in Jerusalem-
indá óejoegi'an*

31 Ihayhääbá wên Pharisees-á oe Jesus na'än diwá dipówádí óetu'an, "Shánkí híwó nãwedi unmú-í, gá Herod í' p'ó'dédí' namuu'i wóeháyí'in nada'dân." 32 Jesus-di ovâytu'an, "Ja' bintu'an hä'i p'óséwhâa, wí hâyú thaawän t'owa dovâyhekkháamá've-í, in yä'dâapí'in p'oweahâa-á dovâykhehpíye'be-í, hedì ihaydânho naa naví t'ôe donboewá-í. 33 Hewänbo nää nã'i thaa eeje wa'di oe Jerusalem bú'piye omän. Wí Jôesi Tádáví tukhe'bi óehaydá, nakhây'ä' oe Jerusalem diwedá'mânho ûnpúuwí'in.

34 "Un t'owa oe Jerusalem-win, in Jôesi Tádáví tukhe'min bîndahánunde', hedá in t'ôepá'aa'in Jôesi Tádádí unbí'piye wovâysannindá bînk'usâyunde'. Hâyännanho oda' wâyba'aa'amí'in, wí dee iví dee'ây ik'u'aanú'hónde waabá, hewänbo undi wídímähpí. 35 Hedânho wáy íthaa iwáho wí tayjee waabá únjoekandee-í. Wâytu'âamí, há'to wiyá undi dímúuní owáy i' thaa napówá pihay naví'gedi ítú ihaydi, 'Jôesi Tádádí híwó óe'âamí i' to'wí ônk'û'i' na'ää-ídí.' "

14

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen iví tú' ûnteemuu'i' ônehkháa'an

1 Wí kaykhanwówá thaa Jesus wí p'ó'dédí' Pharisee-ví tewhá eepiye namää ihúuyamídí, hedì in t'owa dikw'ó'nindi hânho áyîngidi óemúnde'. 2 Wí sen iví nú' na'än, i-á iví tú' t'ähkí hânho ûnteemuu. 3 Jesus-di in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá in Pharisees-á ovâytsika'yan, "Ti

iʔ tsontundi naʔin dímäʔ wí toʔwí kaykhanwówá thaa nanân wänbo âyhehkháamäänídí háa joe?”
 4 Hewänbo indá háabo wíditúhpí. Hediho Jesus-di iʔ sen óetägedi óehhkháamägi, hedi iwedi óesan.
 5 Hedáháʔ ovâytuʔan, “Wênä wí un wí eʔnú háa wí wáasí úʔändiʔ wí pʔobúʔ iwe nakeʔtʔändi, ti wesebo wímänwhahkáyjípíʔan tobá kaykhanwówá thaa nanân wänboʔ?” 6 Hebo háawin wên wänbo wíđinhanginnáhpí óetuʔamíđi.

Jesus-di ovâytumáa wíđívípitaygé-ípi

7 Hedi Jesus-di ovâymuʔ wáy wên ovâyhúutuʔannin in shánki kwʔáyeʔinbí soge eeje dívíkwʔóeʔóđi, hediho náʔi tumakhe ovâytuʔan:
 8 “Wí toʔwíđi wí khóhtsaḡ shánkiʔeedipiye wovâytuʔandá, in kwʔáyeʔin dimuuʔinbí soge eejá wíʔúvíkwʔóenípi. Mađi wây toʔwên unbí shánki kwʔáyeʔin dimuuʔin wáʔ ovâyhúutuʔan,
 9 hediho iʔ toʔwí in wéʔgendáđi undáđi un tʔähki ihúutuʔandiʔdi wovâytuʔamí, ‘Un bíhadi, náʔin wéʔgen senäʔ náwe dívíkwʔóení, hedi íwóedaʔpóedí úvíkwʔóení wáy in shánki áagéʔin dívíkwʔóeʔó eeje.
 10 Hewänbo wovâyhúutuʔandá gin úvíʔamí: In shánki heʔennin dimuupiʔinbí soge eeje úvíuní, ‘Häʔindá hîn kwʔáyeʔinnânkun dimuu.’ 11 Toʔwên tʔähki heʔennin dívípipaʔindáho híʔinnin ovâypaʔí, hedá toʔwên híʔinnin dívípipaʔindáho heʔennindá ovâypaʔí.”

12 Hedáháʔ Jesus-di náʔi sen iʔ óehúutuʔandiʔ óetuʔan, “Wên shánkiʔeedi mänpaadi tobá hääđi nanân wänboʔ, wímänhúutuʔamípi uví kʔemaʔindaʔ, háa uví páʔdâyʔindá tíʔúuwíndá indaʔ, háa uví maatuʔindaʔ, háa uví ówínn dimuupiʔinbí

soge eeje úvíáʔin kodit'owa dimuuʔindáʔ. Indáho wóewáyhúutuʔâámí, hedi gindidiho wóewáʔâ-í. ¹³ Hewänbo wên shánkíʔeedi mänpaadá ovâyhúutuʔâámí in sehkanäwó diwówájiʔindá, in dikhóhaymuuʔindá, in ditsiʔdeeʔipiʔindá, hedá ditsít'aamuuʔindá. ¹⁴ Gin biʔandáho báyéki unhíhchaaní. Indá háʔto dínkoedí-í wóewáywáʔâ-ídi, hewänbo owáy in t'owa inbí wówátsi taʔge dâyhonnin diwáywówápóe ihaydi Jôesi Táadáho wóewáywáʔâ-í."

Jesus-di wên shánkíʔeedi iʔgedi ovâytu máadi hääwí ovâyháʔan

¹⁵ Wí toʔwí iʔ määsa naʔändiʔ náʔi nat'oadi Jesus óetuʔan, "In toʔwên oe makówá dikwoníʔin híhchan dâymáʔve-í. Indá wí shánkíʔeedi nanáʔ diwe dikw'ôn waabá dínpuuwí." ¹⁶ Hebo Jesus-di óetuʔan, "Wí sen wí hayʔi shánkíʔeedi ipaa hedi báyéki t'owa ovâyhúutuʔan. ¹⁷ Nahääwikhâymuu ihaydi iví t'ôeʔiʔ ituʔan, 'In t'owa ovâytuʔâámí, Bíkâʔve, hääwí t'âhki nakhâymuu.' ¹⁸ Hedi t'âhkídi bo wíʔinbo diʔowójédaʔpóe. Wí wêe natú, 'Naa wí nava donts'ankumä hediho omän donmúunídi. Nâatuʔâámí dînʔowóejé-ídi iʔ shánkíʔeedipiye wídînpuhkodipídi.' ¹⁹ Wíyá wêe-á natú, 'P'ánú puʔwaʔin wéyu donts'ankumä hedi omän dovâyjâyyé-ídi, hediho nâatuʔâámí dînʔowóejé-í iʔ shánkíʔeedipiye wídînpuhkodipídi.' ²⁰ Hedá wíyá wêe-á natú, 'Naa dáyts'ankhóʔyâʔ, hediho wídînkodipí omú-ídi.' ²¹ Iʔ t'ôeʔi nawáymäädi iví p'óʔdédíʔ ituʔan háa ditúʔin, hedi iʔ p'óʔdédíʔ nat'ayjaapóedí iʔ t'ôeʔiʔ óetuʔan, 'Ówänäkiʔ iʔ búʔwi p'óegé eeje iʔ p'ôeʔây eejá ópûn,

in sehkanäwó diwówáji'indá in dikhóhaymuu'indá ditsí't'aamuu'indá hedá in ditsi'dee'ipi'indá ovâyamá'í. ²² Hediho i' t'ôe'i namää, hedi nawáy'äädi óetu'an, 'Naví tsondi', háa untú waa naa dáy'an, hewänbo wa' wây-á t'owagi' najâaná.' ²³ Hediho iví t'ôe'i' itu'an, 'Ópûn oe p'ôegé he'endi-á hí'índi-á oe bú' já'wé eeje, hedi kay'indi in t'owa ovâytu'âamí naví tewhá eepiye di'ää-í hedânho dit'owabá'yaynídî. ²⁴ Wítumáa, in páadédî ovâyhúutu'annin diwedî tóebo naví shánkí'eedi koegi' há'to ik'o'í.' "

Jesus-di ovâytu'an nabâapu'wan ta'gendi iví khäge'nin dipúuwídi

²⁵ Hedi Jesus iwedi namäädi wây-á báyéki t'owadi óeyuho', hedi ibéedi ovâytu'an, ²⁶ "Wí to'wí naví'piye na'äädáho naví khäge'di dînmúunídî, hewänbo naaho shánkí wídísígípídî iví tádá-á jíyá-á inbí'wedi, háa iví kwee-á áyyää-á pá'dây'indá tí'úuwindá inbí'wedi, hedá iví wówátsiví'wedi wänbo-á, há'to ta'gendi naví khäge'di napúuwí. ²⁷ Wí to'wí iví phé'win ihonpídî hedá naa díyuhonpídî, há'to naví khäge'di napúuwí. *

²⁸ "Wí to'wí wí tewhá hay'i ik'úuwí'in nada'dá, häyú chä' ûntáy'in páadé imaapa'í hedânho ûhanginnáanídî háa ihay chä' imáa'in iboewá-ídî háa joe. ²⁹ Hedi páadé imaapaapídî mađi iví tepúđa'mân iboewá-í, hedi i' tewhá-á há'to ûnkoedí-í iboewá-ídî, hedi in to'wên gin

* **14:27** Nă'in natunda', dikhây múuní dâyt'ôephaadé-ídî, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

ûnpoe'odi dâymû'indáho ônp'áhká've-í, ³⁰ hedi ditúuní, 'Nă'i sendá wí tewhá its'anpáadékúya', hewänbo há'to iboewá-í.' ³¹ Hedá wí nangewi p'ó'dédi'-á wétä maapaasôn (20,000) sundado ûnk'w'ó'di wiyá nangewi p'ó'dédi' óeyâa-ídi namäädá, hedi nă'i-á tä maapaasônda' bá (10,000) ûnk'w'ó, wa'di dívíyâ'pídibo' i' tä maapaasônda' ûnk'w'ó'di-áho páadé i'ánshaa'amí hedi ipitsika'yâamí háa nat'anpúuwí'in háa joe. ³² Hedi nat'anpúuwípídáho' wa' in wé'gen kayi' deedi di'ädibo' iví t'ôekhuwa'in isaaní i' wêe p'ó'dédi' ôetsika'yamídi háa dän'amí'in hedânho dányâa-ípídi. ³³ Hediho un wá' hanbá híwó úví'ánshaa'amí. Unbí hääwí ijoekanda'pídáho há'to naví khäge'nin ípúuwí."

Jesus natú iví khäge'nindá aayäa waaginbá dimuu

³⁴ "Aayäa-á híwó'di namuu, hewänbo na'áhhándáho há'to wiyá áhsäa'i napúuwí. ³⁵ Nă'i aayäa na'áhhándá wínachä'muupí. Híwó wínamuupí óewóenídi nandádi háa nasátábóedí'ändi-ádi wänbo', i-á dâywänpich'áade'. T'ähki naví hí' dit'oe'in dínkhây'ä' híwó dînt'ôeyaaní'in" gin Jesus-di ovâytu'an.

15

Jesus-di wí k'úwá napedeje'i'iví'gedi ovâytu'an

¹ Báyékí tax phahsannindádi hedá wé'gen t'owa t'ôeyanpí'in gin ovâytu'máa'indádi di'äa'ä Jesus-ví hí' ônt'ôeyaanídi. ² In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi háa napoe'o'in

wí'ovâyhí'anpí, hediho ditú, "Nă'i sendá hă'in t'aywóhkannin ovâysígi'o hedá indá dá ihújuo'."

³ Hediho Jesus-di in Pharisees nă'i háhkangí' hí' ovâytu'an: ⁴ "Wí sen tągintă (100) k'úwá ipamáadí, wí wêe ûnpedeedi hân i'amí? Gá in whăgintă'di whănu (99) ee p'ohtsaa búge diji'in ovâyjoe'ankídí namú-ípí'an i' wêe napedee'i' óenuuwă-ídí ishăa píhay. ⁵ Hedi ishăa ihaydi hânho nahíhchánpóedí iví k'uuwoe eedi ik'úuwí, ⁶ hedi ivi'piye iho'di t'ăhkí iví k'ema'indá iví ówínă'indá iví k'aygipiye ituhkánnamí, hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, gá năă-á naví k'úwá dînpedee'i donshaadân.' " ⁷ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, oe makówá wă' ginbá namuu. Oe makówá dívíhíhchando wêe wânbo t'aywóhkandi namuu'i' iví t'aywó'di ijoe'an dihaydi, hewânbo whăgintă'di whănu (99) t'owa dí'ánde'in inbí wówátsi ta'ge dâyhonninbí'gedá oe makówá wídívíhíhchandopí."

Wí kwee wí chă' wáy iho'ivi'gedi Jesus-di ovâytu'an

⁸ "Hedi wí kwee tă ihay kwăk'u ts'ă'i chă' ûnjidi wêe wáy iho'di, iko'amípi'an, hedá iví tewhá ee t'âmăpiye i'aa'amí i' chă' inuuwă-ídí ishăa píhay. ⁹ Hedi ishăa ihaydá iví k'ema'indá dí hedá iví ówínă'indá dí iví k'aygipiye ituhkánnamí hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, năă-á naví kwăk'u ts'ă'i donwáyho'i donshaa.' " ¹⁰ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, hanbá oe makówá napoe'o. Wêe wânbo t'aywóhkandi' iví t'aywó'di ijoe'andá Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepă'ăa'in dívíhíhchando'."

Jesus-di wí e'nú napedeeji'ivi'gedi ovâytu'an

11 Ihaydáhá? Jesus-di ovâytu'an, "Wí sen wíje e'nún ún'án. 12 I' tí'úugé'i' e'nú ivi tádá itú'an, 'Táa, náa naa dí máä uví háäwí iwedi i' dín'ä'i'. Hedího i' tádá i' háäwí ûnkw'ó'di' ivi wíje e'nún ovänwíje. 13 Wíyá háyú thaa naphade ihaydi ná'i tí'úugé'i' e'nú ivi háäwí iku'ch'áakídí ivi tádávi k'aygidi napee i' chá? wóegé, hedí wí nange kayi' naná? diwepiye namää, hedí háa nawänpida? waagi ivi wówátsi ihondi ivi chá? t'ähki iwänpíhánú. 14 Ivi chá? t'ähki ihánú ihayháäbá i' nange iwáygá hânho dihaapóe, hedího háäwídi ivi wówátsi i'amí'in wí'ûnkw'óhpí. 15 Hedího it'ôenuuwä-ídí namää, hedí wí sendi óet'ôemägidi owáy ivi nava iwáygépiye óesan ivi pehtsude ovâyhúujôenídí. 16 Hânho nada? i' háäwí pehtsude dâyk'ó'i wänbo ik'o'i'in nashu'múunídí, khúnkhowa háäwí namuu wänbo?, hebo to'wídi wänbo koegi? wänbo wí'óemägipí. 17 Hedáhá? wí thaa ivi hangintan iwáyké?di gin i'ánshaa'an: Naví tádávi t'ôe'in wänbo háyú dívíshiví wówátsi i'amí'in wí'û'amí'in koegi? dínkw'ó, hedá shánkí wänbo-á dínkw'ó, hedí náäwá naa-á ohahchuwamää'ädá o'án. 18 Naví tádávi?piye omú-í hedí dótú'âamí, Táa, naa dáyt'aywó?nan i' makówá na'ándiví?piye, hedá uví?piyá. 19 Naa ihay híwó?di wó?muupí uví ay gin wíyá dítú'âamídí, hewänbo uví t'ôe'i waag-ibá dí má?ve-í.

20 "Hedího ivi tádávi?piye namää, hewänbo wa? kayi?di na'ädíbo? ivi tádádi óemû?, hedí i' tádá ivi e'núví?piye nasehkanápóedí i' e'núví?piye i'ää hedí óeba?aa?andá óesígip'ohtsää. 21 Hedí i'

e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, naa dáyt'aywó'nan i' makówá na'ándivi'piye hedá uvi'piyá. Naa ihay híwó'di wó'muupí uvi ay gin wíyá dítu'âamídí.'
 22 Hewänbo i' tádá iví t'ôe'in itu'an, 'Bíwänäsadi wên sa'wó'nin k'éwé'in to binmá', hedi binto', hedá iví mankhú eedá binmankhúto'an, hedá iví ân deedá bin'anto'an. 23 Hedá i' wáasí'ay âytû'o'i binmá' âyháyjídí, hedi âyshánki'eedipa'í. 24 Nă'i naví e'nú-á nachuu waagibá ûnpóe, hewänbo năä nawáywówápóe. Napedee waagibá, hewänbo năä-á donwáyshaa.' Hediho dâyshánki'eedipaa.

25 "Nă'i t'âhkí napuwamän dihaydi i' páadé'i e'nú owáy nava iwáygé naji', hedi iwedi na'âdi owáy tewhá tsowa wáy napowa'â' ihaydi dâykha'wodá dâypúwhä'odá hedá dívíádéndedá nat'oe. 26 Hediho wí t'ôe'i óetuhkännandi óetsika'yan, 'Hânnan napoe'o?' 27 I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Uví tí'ûu-ân iwáyweekán, hediho unbí tádá natsonpóe i' wáasí'ay âytû'o'i dâyháyjí'in, gá iví e'nú bahpibo ûnwáypówádân.' 28 I' páadé'i e'nú nă'i nat'oedi nat'ayjaapóe, hedi owáy tewhá ívepiye wínatsudehíjepí. Iví tádá ûnpeedi óedaa'an nats'úunídí. 29 Hewänbo iví tádá itu'an, 'Ot'ôeyan tádá, naa báyekí paayo hânho ugí' dáyt'ôemáa, häädi wänbo t'âhkí háa untsonpóe waagi dáy'a'gindo', hewänbo wí k'úwá'ay sí'jaa'i wänbo wídímägipí naví k'ema'indádi donshánki'eedipa'ídí. 30 Hewänbo nă'i wêe e'nú uvi' úmuu'i-á hääwí t'âhkí nâamägi'i' ipedee'an. Iví chä'dá t'âhká ihánú a'yûn t'aywóhkannin dimuu'indádi iwho'k'úwídí, hedi năä iweekándá i' wáasí'ay âytû'o'i-á i'gí-á mânhay.' 31 I' tádádi

óetu'an, 'Naví ay, u häädi wänbo t'ähki naa-ádi un'än, hedi hääwi naa dinkw'ó'di-á uvî wá' úmuu. ³² Hewänbo gínkhây'ä' äyshánki'eepa'í'in hedá gihíhchaa-í'in. Nä'i uví tí'úu úmuu'i nachuu waagibá, hewänbo nää-á nawáywówápóe, i-á napedejiwän, hewänbo nää-á äywáyskaa.' "

16

Jesus-di chä' i'gedi ovayhée'an

¹ Jesus-di iví t'ôe'in gin wá' ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen wí t'ôe'i' ün'än, hedi i' sendi hääwi ûnkw'ó'di t'ähki i' t'ôe'i' óe'áyînjoe'an. Hedí wí to'wídí i' sen óetu'an, 'Hä'i t'ôe'i' ú'ändidá uví hääwi wônwänpipede'e'." ² Hediho i' kodit'owa sen iví t'ôe'i' ituhkännandi óetu'an, 'Háa bí'o'in naa dínhanginpóe. Náta'nan háyú chä' in t'owaví'wedi náahógi'in hedá háyú-á náahánú'indá. Nää iwedi naví hääwi dín'áyînmáa'i wíyá wú'múunípi.' ³ I' t'ôe'i-á ginnân i'ánshaa'an: 'Naví tsondidá nää naví t'ôe dínjâakankhâymaa. Hândá naa dáy'amí? Naa ihay wó'kaypi nava t'ôe dáy'amídí, hedá owôeda' ohääda'yêenídí. ⁴ Nää-á dínhanginná háa dáy'amí'in, hedânho owáy nää'i t'ôe dó'o'i dínjâa'an dihaydi hä'in t'owadi inbí k'aygi eeje dísigí'amídí.' ⁵ Hediho wí'in wí'ingin in t'owa iví tsondi ünphaamuu'in ovâytu'hkännan, hedi i' páadé'i napówa'i' óetsika'yan, 'Háyú-an naví tsondi ünphaamuu?' ⁶ I' sendi óetu'an, 'Gá tägintä (100) kwääbay olive ka'p'oe-ân. I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Nää uví phahsan ta'nin. Ówänäki', ósoge hedi ná'egó'an p'ánántä (50) kwääbay gin natúunídí.' ⁷ Wíyá wêe sen napówa'i-á óetu'an, 'Heyâa u-á,

hăyú-á unphaamuu? I' sen natú, 'Wêe maapaasôn (1,000) múu táhtân.' I' t'ôe'i'di i' sen óetu'an, 'Năă uví phahsan ta'nin. Ná'egó'an khávên tăgintă (800) gin natúunídí.' ⁸ I' t'ôe'iví tsondi natú nă'i hójo'i t'ôe'i híwó'nin nap'ônbaymuu, gá híwó ipi'áyîngi'andân. Ta'gendi wâytumáa, in to'wên Jôesi Tádá dâytaapí'in ívíwo dihá in wé'gen t'owa in waaginbá dimuu'indáđí híwó dívíkanhûuwídí hedânho híwó dívípi'áyîngi'amídí, hebo Jôesi Tádáví ây ûnmuu'indá wáyjéđí ihay wídiháhpí.

⁹ "Hediho unho naadi wâytumáa, tobá wáy wên t'owa híwóhpí'di dâychă'hónde wânbo', undá únkhây'ă' t'owa bînkă'ge'nandi unbí chă'dibo bînk'emahóení'in, hedânho owáy i' chă' wiyá wínachă'muupí ihayđá, wí whágé nahándepí iwe oe makówá wovâysígíhóení. ¹⁰ Wí to'wí chăăđá' ónjoe'andi híwó i'áyîngikanhondi-á hăăwí hehăyú'i wá' híwó i'áyîngikhây máa, hedi wí to'wí chăăđá' ónjoe'andi isăbo'i-á hăăwí shánkí hehăyú'i wá' isă'mamí. ¹¹ Hediho nă'i chă' năă oepáa k'aydiwi nawănpimuu'i híwó wívîn'áyîngi'anpídá, há'to i' hăăwí ta'gendi nachă'muu'i' unbí mange wovâyjoe'amí. ¹² Hedi híwó i' hăăwí wiyá to'wíví' únmuu'i bîn'áyîngi'anpídá, há'to wovây máanı i' hăăwí wovây păkhây máawân.

¹³ "Wí t'ôe'i-á wí'únkodípí wíje tsonningí' híwó it'ôemá've-ídí. I' wêe óet'ay-í hedá óejoegi'amí, i' wêe-á óesígí-í hedá óe'a'geení. Chă'gí'da' úvít'ôemáadáho' wí'únkodípí Jôesi Tádágí'-á wá' úvít'ôe'amídí."

Jesus-di wên Pharisee t'owa ovâyhă'an

14 In Pharisees nã'i hí' t'ähkí dit'oe'o, hedi indi Jesus t'ämäge óetumáa, gá indá dichã'ha't'aadân. 15 Hediho Jesus-di ovâytu'an, "Undá ida' t'owa dí'ãaní'in unbí wówátsi ta'ge bínhonnin, hewänbo Jôesi Tádá-á ûnhanginná háa unbí pí'nã khó'jé bínmáa'in. Wáy wí hääwí in t'owa dí'ánde shánkí híwó'di namuu, inbí ánskaa piháa dínmuudi, hebo Jôesi Tádágí'-á nã'i hääwí-á wí'ûnchã'muupí.

16 "John i' p'ó'p'oekandi napówa pihay i' tsontun Moses ita'nandadí hedá i' hääwí Jôesi Tádávi tukhe'min dâyta'nandadí únkwo' wovâyhá'amídí. Hewänbo John napówa iwedi i' híwó'di tun makówa i'gedi t'owa ovây't'ôe'o', hedi hânho báyéki t'owa i'piye dívíkhäãde'. 17 Shánkí wínabâapu'wanpí makówa-á nã'i oepáa k'aydá naháanídí, in shánkí hínchã'in hí'ay Jôesi Tádávi ta'nin diwe nak'ôe'in naháaníví'wedi. 18 Gá ginnân: Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do', hedi wí sen wá' i' kwee óejoe'andi-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do'."

Jesus-di wí kodit'owa senbí'gedi wí sehkanäwó nawówáji'i senbí'gedá ovâytu'an

19 "Wí kodit'owa sen sa'wó i'awende' aa báyéki nachã'muu'i'di, hedá thamu waagá hânho híwó'dá ihúujo'. 20-21 Iví tewháwin phódi wáy wí sen sehkanäwó nawówáji'i nahaape'k'óe, i-á Lazarus gin nakháwã. Nada' i' koegi'tã i' kodit'owa senbí máäsa iwedi najemu'i'di ihawówa'amí'in. Tú' t'ähkí naphéemuudi in tsédí i' phée ônhã't'aade'. 22 Nã'i sen sehkanäwó nawówáji'i-á nachuu hedi in makówáwin t'ôepã'ãã'indi makówápiye

óepiye, hedi Abraham-bí hângebá óesóge. I' kodit'owa sen wá' nachuu, hedi óekhâ'k'û'.
 23 I' kodit'owa sendá oe péyége ná'ándí it'ôephadende', hedi ibéedí kayi' diwe Abraham ná'ándí óemû' hedá Lazarus-á wá' Abraham-bí hângebá ná'ân. 24 Hedi kaygi natú, 'Tádá Abraham, naví'piye ósehkanäpuwawe. Lazarus nátu'an imankhúp'ohtógikídí naví'piye ná'ää-í, hedi naví hân dînp'oe'amí dîn'oet'êepúuwídí. Naa nää phaa iwe hânho dont'ôephadende?.'
 25 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Naví ay, ti wí'ú'ánshaapí'an wa' unwówáji' ihaydi hânho híwó'di háäwí úkw'ó'nin, hewänbo Lazarus-á híwóhpí'-á ûnk'w'ó. Hewänbo nää-á náwe híwó iphadende', hedi u-á mänt'ôephadende? 26 Hedá wá' wên he'yin kôndá háä pinudi nak'óe, in to'wên náwe dikw'ó'nin wídínkodípídí nänädi hânäpiye diphaadé-ídí, tobá dida' wänbo', hedá wá' wínakodípí hânädi nänäpiye diphaadé-ídí. 27 I' kodit'owa sen natú, 'Hedá nää kay'indi wída'máa tádá Abraham, Lazarus nâasaaní naví tádáví tewhá iwepiye. 28 P'ánú tí'ûuwín naa dînk'w'ó, hedi Lazarus-di ovâytu'â'amí naa dáy'an waagi wídíví'amípí, hedânho náwe naa dont'ôephadende' iwebá wídipóewípídí. 29 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Moses ita'nannindá'dí in Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nannindá'dí dínkw'ó. Háa há'in dâyta'nán waa uví tí'ûuwín dínkhây'ä' dâya'a'ginnamí'in.' 30 I' kodit'owa sen natú, 'Joe, Tádá Abraham, há'to han díví'amí. Hewänbo wí to'wí dichu'kw'ó' diwedí inbí'piye namäädáho', indá dívíwäyudi inbí t'aywó'di dâyjo'e'amí.'

31 Abraham-di óetu'an, 'Moses-ádí in Jôesi Tádáví tukhe'mindádí ovâyt'ôeyanpídá, há'to to'wídí wänbo ovâywäyukannamí, tobá chuwa iwedi nawáywówápóe wänbo?.' ”

17

Jesus-di t'aywóhkan ni'gedi ovâyhé'e'an

¹ Jesus iví khäge'nin itu'an, “Ta'gendi tobá häädi nanân wänbo hääwídí wänbo-á in t'owa t'aywó' diwe ovâytóe'ó, hewänbo to'wí ná'i t'aywóhkan ovâykeejo'i' t'ôephade ûnpuwagí'o. ² Wí to'wí gin ovâykeejo'i-á shánkí híwó ûnpúuwí wí k'uu kháa'i' iví k'áy eedi ônwhisógedi mâap'oe iwe óechäñú-ídí, wêe wänbo ná'in hí'innin diwedi óet'aywóhá'amívi'wedi. ³ Úví'áyîngi'amí háa úví'o waagi. Unbí k'ema it'aywó'nandáho kaygindi bínkhâ'amí wiyá wí'it'aywó'namípídí. Hewänbo iví t'aywó'digí' na'owójéda'póedá bîn'owóje-í. ⁴ Tobáháa uvi'piye tségin wí thaa it'aywó'nan wänbo?, tségin na'owójéda'äädi mân'owóje-í.”

Jesus-di wäyü i'gedi ovâyhé'e'an

⁵ Jesus-ví t'ôekhuwa'indi óetu'an, “Díkhäge'nan hedânho wiyá shánkí uvi'piye ívíwäyü-ídí.” ⁶ Jesus-di ovâytu'an, “Unbí wäyü-á wí hânho hínchää'i tân'ayví hay'ida' únmúuní wänbo?, únkoedí-í ná'in tay hay'in näwe nachá'nin bîntu'amídí, 'Púu iwedi ópúwhahke'di oe p'oekwíngé ókhähto?', hedi háa ítú waagi i'amí.”

Háa wí pant'ôe'i' ûnkhây'ä' waa i'amí'in

⁷ “Wí to'wí wí pant'ôe'i' ûn'ándí iwhäädedi háa ônk'úwá'áyînmáadí, nava iwedi iweets'údedi,

ti óetu'amí, 'Ósogedi wese óhúuyan' gin? Hedân joe. ⁸ Ha'wâa óetu'amíví'wedi ginnân óetu'âamí: 'Dínhúukhây'an, hedá uví aa ó'egó'andá dí'áyíngi'an naa dáyhúubowa píhay, ihaydânho bits'anhúuyamí u'.' ⁹ Hedi i' pant'ôe'i háa óejôn waa i'an dihaydi, ti óékú'daa'o'? Hedân joe, i-á panda' namuu. ¹⁰ Ungî' wá' hanwaagibá namuu. I' háâwí wovâyjôndi bînbowa ihaydá ítúuní, 'Wídíkú'daa'âamí. Háa gínkhây'â' waagidá'mân ívítseye'an.' "

Jesus-di tä ihay senä' diphéetaymuu'in inbí phée dínmuu'i ovâyjâ'an

¹¹ Jesus oe Jerusalem-piye namän, hedi Samaria-ádi Galilee-ádi inbí nantaa kíngé namän. ¹² Wí bú' tsowa napowamän dihaydi tä senä' diphéetaymuu'indi óemû', hedi iví'wedi kayi' diwebo dívíwóyí', ¹³ hedi Jesus kaygi óetu'an, "Jesus, háhkandi', na'inbí'piye ósehkanäpuwave." ¹⁴ Jesus-di ovâymuu'di ovâytu'an, "Ja' bípûn i' méesate ipiye in owha'di wovâymuunídí íwówa'in." Hediho iwedi dimää, hedi wa' p'óégé dimändibo diwówa. ¹⁵ Hedi in senä' diwówa'in diwedi wêe iwáybun Jesus óékú'daa'amídí nawówadi, hedi kaygi ihí'máadí Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa. ¹⁶ Jesus-ví ân nú' idége'disógedi ip'ó't'äädí óékú'daa'an. Ná'i sendá Samaria-wi namuu. ¹⁷ Jesus-di óetsika'yan, "Ti tä ihay wí'íwówapí'an? Wáyho in wé'gen whänu? ¹⁸ Ná'i pí'wí nangewi sendá'mân ibun Jôesi Tádá óékú'daa'amídí." ¹⁹ Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ówínúdí ópûn, uví wäyü úmuudiho unwówa."

Jesus iví khäge'nin itu'an nawáy'ä' i'gedi

20 Wên Pharisees-di Jesus óetsika'yan, “Hãädan Jôesi Táadí t'owa ovâytsónkhâymaa?” Jesus-di ovâytu'an, “I' hãäwí bînmunde'i'dida' há'to únhanginpúuwí Jôesi Táadáí t'owa ovaytsonmaa'in. 21 Hedi to'wí wânbo wí'únkhây'ähpí natúuní'in owedá' háa wíyá wáygedá' Jôesi Táadáí t'owa ovâytsónmaa'in, gá unbí jâa iwebo t'owa ovâytsónmáadân.”

22 Ihaydáhá' iví khäge'nin itu'an, “Owáy wí thaa na'ná' dihaydi un hânho ída'í dímúuní'in naa, t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i wí hây tähkí wânbo otsonjidi, hewânbo ihaydi há'to únkoedí-í. 23 T'owadi naví'gedi wovâytu'amí, 'Häwe hîn naji', háa 'Näwe hîn naji.' Hewânbo indáadí wí'ímú-ípí. 24 Owáy naví thaa owáy'ää-ídi dînpówá ihaydi, tsígówänú hãä makówá näwedá onähay namuwäpoe'o waagibá naa opóewí. 25 Hewânbo owáypówápídiibo páadé báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedá in t'owa nää diwówáji'indá díjoegikhâymaa.

26 “Hedi naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' owáy'ää ihaydibá t'owa díví'âamí háa hân'o'amí, 'Häwe hîn naji', háa 'Näwe hîn naji.' Hewânboe in t'owa díví'o waagibá Noah nawówáji' ihaydi. 27 I' thaa Noah i' kophé hay'i ipaa-ídi íkhây'an diwedi i' wêe thaa ibowadi itógi píhay, in t'owa húukandáadí suwä-áadí dívíwänpi'o hedá dívíkhó'yánde?. Ihayhãäbá i' kwä'p'oe napówáadí t'ähkí in wé'gen t'owa ovây'ot'ahánú. 28 Hedi hanwaagibá napóe Lot nawówáji' ihaydi. T'owa dívíwänpihúujo', dâysuwände?,

dâyhääwíkumände? hedá dâyhääwíku?ch'áade?,
 dâyko?, hedá dâytewhákwo'e'ó. ²⁹ Hewänbo i'
 thaa Lot i' bú? Sodom diwedi napee ihaydá wí
 phaa makówádí najemu, hedá k'uu nakoje'di-á
 wá? kwan waagibá najemu, hedi t'ähkí t'owa
 ovâyhánú. ³⁰ Ha?wâagibá dívíkanhûuwí owáy
 i' thaa naa t'ähkí t'owagí? o'aypuyä?i' omuu?i'
 owáykeepóe ihaydi.

³¹ “Ihay thaa-á wí to?wí wha?k'aydi najidi
 nawândi wí?ûnkây?ähpí iví tewhá ee nats'úuní?in
 iví hääwí ee ûnkwo'ó'di? ihóenídí. Hedi wí to?wí
 nava iwe naji?i-á wí?ûnkây?ähpí iví tewhá
 iwepiye ibuunídí. ³² Wí?ún?óede-ípí háa Lot-ví
 kwee ûnpóe?in Sodom bú?piye iwáybuunídí ibée
 ihaydi. ³³ Wí to?wí iví wówátsi i'gí?dä? nada?di, iví
 wówátsibá iwänpipedee?amí. Hewänbo wí to?wí
 iví wówátsi in wé?gengí? imägi?i-á iví wówátsibá
 i'aywonde?. ³⁴ Wâytu?amí, owáy i' thaa naa
 owáy?ää-ídí napówá ihaydá wíje senä? wí íve
 dajó?k'óe?in diwedi Jôesi Tádádí wêe óekehâymáa,
 i' wêe-á iwebo-á óejoekankhâymáa. ³⁵ Wíje kwiyä?
 dân?o?t'a?in diwedi wêe óekehâymáa, i' wêe-á
 iwebo-á óejoekankhâymáa. ³⁶ Wíje senä?dá nava
 iwá daji?in diwedi wêe óekehâymáa, i' wêe-á
 iwebo-á óejoekankhâymáa” gin Jesus-di ovâytu?an.

³⁷ Iví khäge?nindi óetsika?yan, “Nanbí Sedó,
 wáygan nă?i napuwagí?o?” Jesus-di ovâytu?an,
 “Wáygé i' pení nak'óe iwânho in oekawä
 dívíwé?gekhâymáa.”

18

Jesus-di jûusu i'gedi ovâyhá'o?

1 Jesus-di wên háhkangí'in ó'gedí ovaytu'an ovâyhá'amídí dínkhây'ä' háädi wänbo t'ähki dívijûusu'âamí'in hedí wídívijûusuwóyí'nípí. 2 Ginnân ovâytu'an: "Wí sen tson diwe na'ändí' wí bú' iwe nathaa, hewänbo Jôesi Tádá wí'óe'a'ginmähpí, in t'owa wänbo-á wí'ovây'a'ginpí. 3 Iwáy bú' iwáygebá wí kwee iví sen únchuu'i nathaa, hedí ihayda' ná'i tsondiví'piye nakhäge'da'mää'ädi óetu'o', 'Dikhäge'nän hedânho i'to'wí naa díhääwíkweede'i wídít'aanípídí.' 4-5 Thamuwaagi i' tsondiví'wepiye nakhäge'da'mää'ä, hewänbo wí'ont'óeyandepí. T'óediwän i' sen natú, 'Tobáháa Jôesi Tádá dó'a'ginmähpí wänbo', hedá t'owa wá' dovây'a'ginpí wänbo', ná'i kwee dókhäge'namí, gá dókhäge'nänpídá ihayda' na'ää'ädi naa báyéki díkayháanú-ídân.' "

6 Ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ít'oe háa ná'i híwóhpí' tsondi natú'in. Tobá híwóhpí namuu wänbo i' kwee óekhäge'nän. 7 Hewänbo Jôesi Táadí shánki wänbo in to'wên únde'muu'in ovâykhäge'namípí'an, khuu-á thaa-á pín ta'gedí iví'piye dívijûusu'odi. Ti thaa t'ähki i'di ovâytsíkhakannamí? Joe, há'to'. 8 Naadi wâytumáa, i'dá wesebo ovâykhäge'namí. Hewänbo owáy naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i omuu'i náa oepáa k'aydipiye owáy'ää ihaydá, ti t'owa dovâyshaa-í wa' naví'piye dívíwâyunde'in?"

Jesus-di wí Pharisee-ví'gedí hedá wí tax phah-sandiví'gedá ovâytu'an

9 Wên t'owa dí'ánde' inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin hedího wé'gen t'owaví shánki híwó'nin

dimuu. Hedihó Jesus-di ná'in háhkangí'in ó'gédí ovâytu'an: ¹⁰ "Wíje senä' i' méesate hay'i ee dats'ú dänjûusu'amídí, wí wêe sen Pharisee namuu, hedá i' wêe-á tax phahsandi-á. ¹¹ I' Pharisee wí'bo nawindi ginnân ijûusu'an: 'Jôesi Táa, naadi wíkú'daa'o' naa t'aywóhkandi' wó'muupídí wáy wên t'owa dimuu waagibá. Indá dihójo, hedá sänmindá dimuu, inbí wówátsi-á ta'ge'indá wídínmuupí, hedá pi'wênbí kwiyá'dádá dívíwhokwomáa. Hedá wíkú'daa'o wá' há'i tax phahsandi' owe nawindi waagi'ba wänbo wó'muupí'in. ¹² Jáadi waa wáygín dáyhaadä'o', hedá t'ähki tä häawí dont'an diwedá wêe-á wímä?.' ¹³ Hewänbo i' tax phahsandi-á háy kayi' diwe wí'bo nawindi nawôeda' makówápiye ibée-ídí. Ipíkhúmáhpúude nataachanpóedí it'aywó'nandi, hedí natú, 'Jôesi Táa, navi'piye ósehkanäpuwawe. Naa wí t'aywóhkandi'a'mân omuu.' ¹⁴ Hedí wí'gín dänweeho'. Naadi wâytu'amí, Jôesi Tádádí ná'i tax phahsandiví t'aywó'di ôn'owójé, i' Pharisee-ví'-á joe. To'wên t'ähki he'ennin dívípipa'indáho hí'inninda'ba ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í."

Jesus-di in áyyäã ovâysíghógi

¹⁵ Wên t'owa inbí hí'innin áyyäã Jesus-ví'we dâykán i'dí ovâyttäägé-ídí. Iví khäge'nindi gin dâymû'dí in t'owa-á ovâyte'yandi ovâytu'an ha'wâa wídíví'amípí. ¹⁶ Hebo Jesus-di in tádá'in jíyá'in ovâytu'an inbí áyyäã iví nú'piye dâymá'í, hedí iví khäge'nin itu'an, "In áyyäã navi'piye binkä'äämäã, wívínkhâ'amípí. To'wên ná'in

áyyäã waaginbá dimuu'indá Jôesi Tádávî'in ûnmuu. ¹⁷ Ta'gendi wâytumáa, to'wí Jôesi Tádávî' wínapúuwípi wí hínchãã'i' ay waagibá iwäyupídi."

Wí sen kodit'owa namuu'i Jesus-vi'piye na'ää

¹⁸ Wí kw'áyewi sen namuu'i'di Jesus óetsika'yan, "Híwó'di háhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahándepe'i'in donkáyjídí?" ¹⁹ Jesus-di óetsika'yan, "Tí úhanginná háa untû'nin naa híwó'di gin dítu'odi? Jôesida'mân híwó'di namuu, wíyá to'wí-á joe. ²⁰ Jôesi Tádávî tsontun ho mântaa. I-á natú wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádi wí'úvíwhohkwomá've-ípi, wíwînt'owat'aháanú-ípi, wí'úvisä'mamípi, t'owaví'gedi wí'úvíhójo'amípi, unbí tádá-á jiyá-á bîn'a'ginmá've-í." ²¹ I' sendi Jesus óetu'an, "Nä'i tsontun t'ähki dó'a'gin enúkáy omuudibo'." ²² Jesus nä'in nat'oe ihaydá i' sen óetu'an, "Wa'di wây-á háawên bi'amí'in útáy. Hâyú úkw'ó'di t'ähki mänku'ch'âani, hedi i' chã' mánhógi'i' in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymäáni, hedânho kodit'owa unmuuni oe makówa. Hedi näaku'ch'áadá ovâymägidá naa-ádi ókã've." ²³ Nä'in nat'oe ihaydi i' sen ivi pí'nä khó'jé báyéki nataachanpóe, gá báyéki hääwi ûnkw'ôndân, hedi wínakuchada'pi. ²⁴ Jesus-di i' sen háa nachaa waagi óemündedi natú, "Báyéki kây'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídi hedânho ôn'aywoenídi. ²⁵ Nabâapu'wan wí kamäyo wên agúusa tsípho j'ge nats'úunídi, hewänbo shánki nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídi hedânho ôn'aywoenídi." ²⁶ In to'wên nä'i hí' dit'oe'indá ditsikapóe, "Gin namuudá

to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?" 27 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Háa t'owa dínkodipi'indá Jôesi Tádá-áho ûnkodi."

28 Peter-di Jesus óetu'an, "Na'indá háäwí t'ähki gínkw'ó'di' áyjo'e'an u-ádi gimú-ídí." 29 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi ta'gendi wâytumáa, háa Jôesi Tádá natú waa ôn'a'ginnamídí wí to'wí iví tewhá ijoe'andi, háa iví kwee, háa iví tí'ûuwíndá pá'dây'indá, iví jiyá-á tádá-á, háa iví ây-á ijoe'andá, 30 i-á ta'gendi báyéki shánki ma'kw'anukí ihóení wa' náä oepáa k'aydi naji' ihaydi, hedá iví wówátsi náä oepáa k'aydi ûnbo'wan di'an, "Na'indá háäwí t'ähaydá in wówátsi nahándepí'indá imá've-i."

Powingi' Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagi'o'in

31 Jesus iví tä'di wíje khäge'nin wéhánäpiye iho', hedi ovâytu'an, "Bít'ôeyan, náä-á Jerusalem-piye gimän, hedi eewá naa t'ähki t'owagi'o'aypuyä'i' omuu'i dînpúuwí háa in Jôesi Tádáví tukhe'min naví'gedi dâyta'nan waa. 32 T'owadi in Hudíyo dimuupí'inbí mange díkáani, hedá indá dînp'áhkaakhâymaa, hedá dijänäkíkhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa. 33 Púwhí'dí díwhädíkhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo iwedi i' powage'i thaa iwe owáywówápúuwí." 34 Hewänbo Jesus-ví khäge'nin ná'i natú'i háäbo wídika'pówápí. Háa ovâytu'andi-á wídínthaypóepí, hediho háäwí i'gedi ihí'máa'in wídika'pówápí.

Jesus-di wí sen natsi't'aamuu'i' iví keetan óemägi

35 Jericho bú' tsowa Jesus napowamän dihayhää, wí sen tsi't'aa'i namuu'i' owáy p'ôe

hángé wáy nahäádaʼán. ³⁶ Iʼ sen in báyéki t'owa diphadēmännin nat'oe, hedi natsikapóe, “Hân napoeʼo?” ³⁷ Indi óetuʼan, “Jesus Nazareth-wi-ân naʼä?” ³⁸ Hedi iʼ sen ituwínú, “Jesus, u David-ví ây iwediʼiʼ unmuuʼiʼ, navíʼpiye ósehkanäpuwawe.” ³⁹ In ton Jesus-ví páadé dimännindá iʼ sen óet'eʼyandi óetuʼan, “Hândaʼdibo?” Hewänbo iʼ sendá shánki kaygá ituwínú, “U David-ví ây iwediʼiʼ unmuuʼiʼ, navíʼpiye ósehkanäpuwawe.” ⁴⁰ Jesus iwóyíʼ, hedi ovâytuʼan iʼ sen ivíʼpiye óemáʼiʼin, hedi Jesus-víʼwe napówá ihaydi Jesus-di óetsikaʼyan, ⁴¹ “Hânnan wínʼamíʼinnan undaʼ?” Iʼ sendi óetuʼan, “Nanbí Sedó, naa odaʼ dínkeepúuwíʼin.” ⁴² Jesus-di óetuʼan, “Uví keetan mänkeʼ. Uví wäyu úmuudân unwówa.” ⁴³ Wesebo iʼ sen ûnkeepóe, hedi Jesus-ádi namändi Jôesi Tádá kwʼáayéboʼ óemáa. Hedi tʼähki in t'owa dâymûʼin ditûʼ Jôesi Tádá-á hayʼi namuuʼin.

19

Jesus oe Zaccheus-víʼpiye naʼádâamää

¹ Jesus oe Jericho búʼpiye namää, hedi iʼge naphadēmän dihaydi ² wí sen Zaccheus gin nakháwáʼiʼ iwáygé naʼán. I-á in tax phahsanninbí pʼóʼdédíʼ-ân namuu, hedá kodit'owa-á namuu. ³ Zaccheus-á ikhäádeʼ Jesus óemúunídí ûnhanginpúuwídí toʼwí namuuʼin, hewänbo hínchääʼidaʼ Zaccheus namuu hedá báyéki dit'owajiʼ, hediho wíʼûnkeetʼóepí. ⁴ Hediho in t'owaví páadé iʼäädi wên sycamore tay ee nacháʼnin kwʼáye ituye, hedânho Jesus naphadēmändi óemúunídí. ⁵ Jesus in tay iwe

napówádí kw'áye ibéedí Zaccheus óetu'an, "Zaccheus, ówǎnǎkidi ówhanbe, nǎa thaa uvi k'aygi dáywóyí'khâymáa." ⁶ Zaccheus tay kw'áye di iwǎnǎwáve, hedi híhchangidi Jesus iví k'aygi piye óeho'. ⁷ In t'owa ná'in dâymû' ihaydá t'aydi ditû', "Nǎ'i sendá wí t'aywóhkandiví tewhá iwepiye na'ádâamää." ⁸ Hewänbo Zaccheus iwínúdí Nanbí Sedó Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, i' hääwí naa dínkw'ó' diwedi píngé hay dówijekhâymáa dáhá' in sehkanäwó diwówáji'in t'owa dovâypǎkhâymáa, hedi wí to'wí dósǎ'mandi-á jónǎn ma'kw'anukí dópǎkhâymáa." ⁹ Jesus natú, "Nǎa thaa nǎa k'aygi wí' ón'aywon. Nǎ'i sendá wá' Abraham-bí äy iwedi'i' bá namuu. ¹⁰ Naa t'ähki t'owagi' o'aypuä'i' omuu'i' o'ä in dipedeji'in dovâynuuwǎ-ídi hedá dovây'aywoenídí."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä' i' hääwí ovâymägi'i'di híwó díví'ami'in

¹¹ Nǎa-á Jerusalem tsowa dipowamändi in t'owa di'ánde wesebo natsondisogede-i'in, hediho Jesus-di wây-á háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an ovâythayyamídí han wínapúuwípi'in. ¹² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen kw'áyewi namuu'i' ipikhây'owän wí nange kayi' wǎhää iwepiye namú-ídi. Iwe i' tsondi shánki p'ó'dédí'di ná'i sen óetson dipakhâymáa hedânho iví nangepiyebá nawáymú-ídi natsonsogede-ídi. ¹³ Hewänbo wa' i' wêe nangepiye namäapídíbo tä ihay iví t'ôe'in ituhkännandi wí'inbo wí chǎ' ovây'an, hedi ovâytu'an, 'Nǎ'i chǎ'di wí hääwí bínkuumä-í, hedáhá' i-ä bínku'ch'âaní, hedânho wíyá shánki chǎ' dînt'aanídí.' Hedáhá' namää. ¹⁴ Hewänbo

in t'owa iví nange'indá ná'i sen óet'ay, hedi wên t'ôekhuwa'in i' namää iwepiye dâysan, i' tsondi p'ó'dédi' óetu'amídí, 'Ná'i sendá wígida'pí nanbí tsondi gínmúun'in.'

15 "Hewänbo óetsondisóge, hedáhá' iví nangepiyebá nawáymää. Hedi iví t'ôe'in ituhkännan, in ton ovâychä't'annin, hedânho imúunídí häyú ônychä't'annin. 16 Wí napówádí óetu'an, 'Naví tsondi', naa tägin ma'kw'anukí chä' dót'an u'di dîn'an diwedi.' 17 I' t'ôe'i óetu'an, 'Híwó bí'an, u-á híwó'di t'ôe'i unmuu. Naa dînhanginná u-á háa úkhây'ä' waa bí'an hínchää hääwídíbo'. Hediho náa-á tä bú' eeje ovâytsommä've-ídí wísôege-í.' 18 Wíyá wêe t'ôe'i nats'ú'di-á natú, 'Naví tsondi', i' chä' naa dîn'an diwedi p'ánú ma'kw'anukí chä' dót'an.' 19 I' tsondidi óetu'an, 'U-á p'ánú bú' eeje wí tsondi wísôege-í.' 20 Ihaydá wíyá t'ôe'i-á nats'ú, hedi natú, 'Naví tsondi', uvi chä' dîn'andi-á wên aa iwe dó'ánnan. Námú'dí, náwe dómáa. 21 Wíkhunwôeda', jänäkí' unmuudi. U-á hääwí uvi' úmuupi' nâahónde', hedi wáy pi'wên t'owa dâykoe iwe nâahääwé'ge'o?.' 22 I' tsondidi óetu'an, 'U-á wí t'ôe'i háagí' wänbo unchä'muupi' unmuu. Náa-á háa naví'gedi untú waagi omúuní, hedi wítuhchänukhâymaa. Unchanpoe'o naa jänäkí' sen omuu'in, hedân hääwí dînmuupi' dóhónde?.' 23 Háadan handi hä'i chä' wínâaho'pí wähää dívíchä'píyémä' iwepiye? Ha'wâa bí'andáho indá naví chä' dînpíyémääniwän, hedi iwediho wíyá shankí dînt'aaniwän, hediho owáy'ää ihaydá shankí báyéki dínchä'kwoniwän.' 24 Hedáhá' i' tsondidi

in iwáygé diwinnindá ovâytuʼan, 'I' chäʼ bînkwee-í năʼi sen, hedi iʼ sen iʼ tãgin maʼkwʼanukí chäʼ itʼandi bînmãáni.' 25 Hebo indi iʼ tsondi óetuʼan, 'Nanbí tsondiʼ, i-áho tã ihay chäʼ ho imáa.' 26 Iʼdá ovâytuʼan, 'Naadi wâytumáa, wí toʼwí anbo toʼwí báyéki imáapiʼ-á, iʼ hínchãã imáaʼi wänbo óekwee-í. 27 Hedi nãa nãwe binmáʼ in tʼowa naa dítʼaydi inbí tsondi omúuníʼin wídidaʼpíʼin, hedi nãa naví páadépiyebo bintʼaháanú-í.' "

Jesus oe Jerusalem búʼ natsʼú, hedi in tʼowadi óesigiʼan

28 Jesus ihíʼbowa ihaydi oe Jerusalem shánki tsowapiye ihon. 29 Iʼ okú "Olive Okú" gin dâytuʼoʼ iwe núʼ wáy nãʼin wíje búʼây daná, Bethpage-ádi Bethany-ádi. Iwáy tsowa wáy napowamän dihayhãã wíje iví khãgeʼnin ovãnsan dapáadémú-ídi. 30 Ovântuʼan, "Jaho bápûn hãʼi búʼay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedi datsʼúʼ dihaydá wí búduʼay tsʼaãbi namuuʼi nawhiwindi dänshaa-í, i-á waʼ wáymûu wänbo toʼwí wänbo wíʼiʼíhsógepi. Dänwhihsuudi nãwe dänmáʼi. 31 Hedi toʼwídi wovãntsikaʼyandáhoʼ, 'Háadan dänwhihsuudeʼ?', ginnân dântuʼâamí: 'Gá Nanbí Sedó iʼ ûntáyðân.' " 32 Hediho in wíje damãadi dänshaa háa Jesus-di ovântuʼan waagibá. 33 Hedi iʼ búduʼay dänwhihsuudeʼ ihaydi in tʼowa inbí búduʼay dínmuuʼindi ovãntsikaʼyan, "Heháadan dänwhihsuudeʼ?" 34 Ovâytuʼan, "Gá Nanbí Sedó iʼ ûntáyðân."

35 Hedi iʼ búduʼay Jesus ôngoʼ, hedáháʼ inbí kʼéwéʼin to dänpʼãdidá iʼ búdu kʼéwé ônpãʼkʼûʼ, hedi Jesus óetege iʼíhsôege-ídi. 36 Hedi iwáy

p'óegé wáy óé'íhlon dihaydá in t'owa inbí k'éwé'i to dívípädihondá oe te'p'óegá ônpa'kwohon. ³⁷ Jerusalem tsowa napowamän dihaydi in p'óe owáy Olive Okú áagé wáypiye' nawánde' iwáygé báyéki in t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in diji', hedi híhchandi dívítuwínúndedi ditû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, i' báyéki pínán t'òe ho dâymû'i namuudi. ³⁸ Jesus-ví'gedi kaygi ditû', "U-á tsondi hay'i' unmuu." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wóesan hediho híwó wóé'âamí." "Häã t'ähki sa'wó namuu oe makówá, hedá oe kw'áyebá ditúuní Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in." ³⁹ Hewänbo wên Pharisees in t'owa-ádi diji'indi Jesus óetu'an, "Háhkandi', uví khäge'nin ovâytu'an dituháani'in." ⁴⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wâytumáa, hä'in hândá'dibo dijidá, háa ditû' waa hä'i k'uu iwe nakw'ó'di wänbo hanbá dívítuwéenu-í."

Jesus Jerusalem imúndedi isíhtää

⁴¹ Jesus oe Jerusalem bú' shánki tsowa namän dihaydi, i' bú' imû'dibo isíhtää, ⁴² hedi natú, "Jerusalem, nääho háy uví t'owa wá' dínhanginnândi híhchandi inbí wówátsi dínmuuní'in, hewänbo nää-á há'to dínhanginpúuwí. ⁴³ Wáy wí thaa naná' dihaydi in wóehänbo'indi uví tehpaá nuuge wônnanbóedíkwokhây máa, dívítuuyé-ídí oe búgepiye dits'úunídí, hedá wóebúge'andá t'ämäpha'gedá wóehänkhây máa. ⁴⁴ Uví tewhá t'ähki wônnyaykhây máa, hedá in t'owa uví'we dithaa'indá ovâykhanukhây máa. Há'to wí k'uu wänbo natehpaá'ändí wônjoekankhây máa. Nä'i t'ähki úpúuwí gá Jôesi uví'we napówádân wôn'aywoenídí, hebo wí'úhanginnáhpí na'ää'in."

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dâyhääwiku'ch'áade'in ovaykhehpiye

⁴⁵ Ihaydá Jesus oe méesate hay'i eepiye namää, hedi in t'owa dâyhääwiku'ch'áade'in iwedi ovâykhehpiye. ⁴⁶ Ovâytu'an, "Jôesi Tádáví ta'nin deewá ná'in háa natú'in nata'muu:

Navi tewhá-á jûusugî-ân namuu, hewänbo undá i' bîn'egó'an sänmin dívíwé'ge'amígi' namúunídí."

⁴⁷ Thamuwaagi ee méesate hay'i iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o?. In owhá' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá, hedá wây-á Hudíyo p'ó'dédí'indá dâytuwámáa hádídí óhéyji'in.

⁴⁸ Hewänbo háa díví'amí'in wídâyshaadebí, in t'owa háa natú'in t'âhkí hânho dívít'öeyandedí.

20

Jesus óetsika'yan to'dan ônk'û' ivi t'öe i'amídi

¹ Wí thaa Jesus-di i' méesate hay'i ee in t'owa ovâyhá'o? hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'öe'o?. In owhá' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá wây-á Hudíyo tsonnindá ûnpówá, ² hedi óetu'an, "Dítu'an, háawinnan uvi tsonkhuu úmuu háa bi'o waa bi'amídi? To'dan ná'in ta'gen wônk'û'?" ³ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-á naadá wá' wí hääwí wâytsika'yamí un. ⁴ Dítu'âamí, to'dan John ônk'û' t'owa ovây'p'ó'p'oe'amídi, ti Jôesi Tádádí háa t'owadi?"

⁵ Hedi wí'ná táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John ônk'û' gin gitúdáho?, Jesus-di dítsikagí'o, 'Hedi háadan handi wí'úvíwäyupí háa John natú'in?"

⁶ Hewänbo t'owadida? ônk'û' gin gitúdá, ná'in

t'owa năwe diji'indá na'in dík'usăäyü-í dîháyjídí, gá John-dá Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu'in dívíwăyundedân." 7 Hediho indi Jesus óetu'an, "Na'indá wígínhaginnáhpí to'wídí ônk'û'in." 8 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, naadi wânbo wá' wíwăytu'amípí to'wídí naa dînk'û'in dó'amídí nă'i hăäwí dó'o'i'."

Jesus-di in yă'dâapí'in úuva áaphăä áyí'ninbí'gedi ovâytu'an

9 Ihaydá Jesus-dá nă'in háhkangí'in ó'gedí in t'owa ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhăhsaa, hedáhá' i' úuva nava-á wên senă' úuva áaphăä áyí'nin dimuu'in ovâypiyémăgi, hedáhá' wíyá pí'wí nangepiyá namăä, hedi báyekí p'óe iwe iwóyí'. 10 I' úuva nap'e'yin dihaydi wí t'ôe'i' óesan i' nava iwepiye hedânho in senă' dâynavapíyé'annindi i' úuva nayămu'i' óemăánídí. Hewânbo indi i' t'ôe'i' óewhăđidáhá' mandă'dibo-á óewáybun. 11 Hedi i' sendá wíyá t'ôe'i-á óesan, hewânbo indi i' wá' óewhăđi hedá jănákí-á óe'an, hedi i' wá' mandă'dibo-á óewáybun. 12 Ihaydá i' powage'i t'ôe'i-á óesan. I' wá' óewa'an, hedá nava iwedá óechănu. 13 Hediho i' sen i' nava ûnmuu'i ginnân i'ánshaa'an: 'Hân hîn dáy'amí? Gá ginnân: Năä-á naví e'nú donsígí'i donsaaní. I-áho madânho óe'a'geení.' 14 Hewânbo in dâynavapíyé'annindi i' senbí e'nú ûn'ăđi óemû' ihaydá wé'ge dívíhée'andi ditú, 'Nă'i-ânkun namuu nă'i hăäwí t'ăhkí ûnjoepuwagí'o'i'. Jaho âyháyjí hedânho nă'i hăäwí nayămu'i-á gínmúunídí.' 15 Hediho i' nava iwedi óep'égidi óehay."

Hedi Jesus-di in t'owa ovâytsika'yan, "Hân i' nava ûnmuu'i'di in senä' dâynavapíyé'annin ovây'amí? ¹⁶ Gá namäädá i'dá ovâyháanú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâypiyé'määni." In t'owa ná'i dit'oe ihaydá ditú, "Ha'wâa wínakhây'ähpí napúuwí'in." ¹⁷ Jesus-di tsíhtáye ovâymúndedi ovâytu'an, "Hedi hân handi ná'i Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu'i natunda'?: I' k'uu in tewhátehpaa'in dâyjoegi'andá

nää shánki natáy'i k'uu tehpaá bé'dí napóe.

¹⁸ Hä'i k'uu-á wí k'uu wí to'wí eedi i'ânchänudi nakaanú-í'i waagi'ba namuu, hedi ná'i to'wí nakanudi iví tú' ikhoejée-í hedá ipóe'amí. Hedi i' k'uubá iví'di ûnke't'ándáho óet'äá-í."

¹⁹ In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí hedá in owha' p'ó'dédí'indádí dínhanginná Jesus ná'i hí' inbí'gediho ihée'annin, hediho dida' wesebo Jesus óepankáyí'in, hewänbo in t'owa dâykhunwôeda'máadí wí'óepankê'pí.

Tax wá'âa i'gedi Jesus óetsika'yan

²⁰ In Hudíyo tsonnindi áyîngidi Jesus óemúndedi dida' óekáyí'in híwó wí'ihí'máapídí, hedânho in Rome-'inbí tunjó óemangekáanídí, ná'i tunjó-á shánki tsonkhuu imáadí. Hediho wên senä' kaadibo ovâywá'âa Jesus hääwí óetsika'yâamídí. Ná'in senä'dá hójo'indá' dimuu, hewänbo híwó'nin dimuu waa dívíkhâymaa. ²¹ Hedi ná'in hójo'in senä'di Jesus óetu'an, "Háhkandi', na'indá gínhanginná u-á ta'gedá' bihée'o hedá ovâyhá'o', u'dá t'ähki t'owa-á handá'ba ovâymaa, hediho ta'gendá Jôesi Tádávi khuu i'gedá ovâyhá'o'. ²² Dítu'an, hânnan nanbí tsontun gíntû', ti híwó

namuu in Rome-winbí tsondi Caesar ây-tax-wá'âa-ídí háa joe?" ²³ Hewänbo Jesus-á wesebo ûnhanginná háa inbí hójo'i ánskaa dínmuu'in, hedího ovâytu'an, ²⁴ "Wí denarius chä' dínkeeyan. Toví ts'ay hedá toví kháwǎ-á eedi ûnk'óe?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân." ²⁵ Hedí Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', háäwí Caesar-ví' ûnmuu'i Caesar-bá binmäá, hedí wá' háäwí Jôesi Tádáví' ûnmuu'i-á Jôesi Tádá-á binmäá." ²⁶ Wídínkodipí wên piháawin hí' óetuhkannamídí in t'oa dit'oe-ídí, hedí iví hí'dí ovâyháa'andi wíyá háabo wí'óetu'anpí.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedí

²⁷ Wên Sadducees t'owa Jesus-ví'piye di'ää háäwí óetsika'yamidí (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwáywówápúuwí'in.) Indi óetu'an, ²⁸ "Háhkandi', Moses ná'in tson-tun dînta'nan: Wí sen âypídíbo nachuudi iví kwee wa' ûnwówájidá, i senbí tí'ûu ûnkhây'ǎ' i' kwee-ádí ikhó'yâa-i'in hedânho dân'âykw'ôenídí, i' pá'dâyví kháwǎ ônhúuwídí. ²⁹ Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwín senä' diji'. I' shánkí páadé'i' ikhó'yâ', hebo âypídíbo nachuu. ³⁰ I' eedi'i-á wá' i' kwee-ádí ikhó'yâ', hedá ná'i sen wá' âypídíbo-áho nachuu. ³¹ Ihaydáhá' i' powage'i-á wá' hanbá ûnpóe. Hedí handa' t'ähkí in tsédí diji'in tí'ûuwín dínpóe, t'ähkí wí'inbo i' kwee-ádí dívíkhó'yâ'dí dichuu dâ'y'âykw'ódipídíbo'. ³² T'ä'gedá i' kwee-á wá' nachuu. ³³ Ná'in tsé ihay tí'ûuwínho i-ádí dikhóhtsaqkw'ônwän, hedího nää na'in dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuní?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Kwiyä'dádí senä'dádí dívíkhó'yánde' wa' nää oepáa k'aydi diwówáji' ihaydibo?". 35 Hewänbo to'wên Jôesi Tádá natú makówápiye dimännindá, in chuwa iwedi ovâywáywówápkhâymaa hedího há'to wiyá dichuu-í, hedânho ihaydi senä'dá kwiyä'dá wiyá wídívíkhóhtsaakhâymapí, 36 gá gindidi in makówáwin t'ôepa'aa'in waaginbá dimúunidân. Hedí Jôesi Tádáví ây dimuu gá i'dá wiyá ovâywáywówápkhâymaadân. 37-38 Jôesi Tádádí t'ähkí t'owa iví'in ûnmuu'in ovâymunde diwówáji'in dimuu waagibá. Moses wänbo ná'in híwó ithayyan i' wää'i phé'yävi nakoje' ni'gedi ita'nan dihaydi. Iwe natú Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á Abraham-bí Jôesi namuu, hedá Isaac-vî'-á hedá Jacob-vî'-á, tobá ná'in ho dichuu wänbo'. Hedího dichuu wänbo ta'gendi diwówáji' gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi-ân dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe." 39 Wên in Hudíyo-ví kuu dâyhá'o'indi óetu'an, "Háhkandi', híwó bihéé'an." 40 Hedí diwôeda' wiyá hääwí óetsika'yamídi.

To-an namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi?

41 Hedí Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan t'owa ditú' i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídi David-ví ây iwedi'i'da' ûnmuu? 42-43 I' Psalms nata'muu iwe David-bo natú:

Navi tsondi hay'i Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetu'an,
 'Navi ko'díngédí ósoge,
 hedí uví hânmin dovâyt'aaní hedá uví mangá
 wínkáaní.'

44 Nǎʔi toʔwí Jôesi Tádádí óesogekhâymáaʔiʔ t'owa ovâyʔaywoenídí David-díbo iví tsondi hayʔi gin óetuʔoʔ. Gin namuudá hádídanho David-ví áy iwediʔiʔdaʔ ûnmúuníʔ”

Jesus iví khâgeʔnin ituʔan in Hudíyoví kuu dâyháʔoʔin waaginbá wídimúunípi

45 Waʔdi t'ǎhki in t'owadi Jesus ônt'ôeyandeʔ ihaydi iví khâgeʔnin ituʔan, 46 “Nǎʔin t'owa Hudíyoví kuu dâyháʔoʔin dimuuʔinbíʔwedi bíʔáyîngiʔan. To whaadiʔindi ditoʔondi dijiʔ dâykeeyamídí toʔwên dimuuʔin, hedá hânho-á ovâyhíʔan t'owadi aʔgindi ovâysengituʔâamiʔin iʔ búʔ pingé iʔge dijidi, hedá wáʔ in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánkiʔeedináʔ dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'ôeniʔin didaʔ. 47 Kwiyáʔ inbí senáʔ dínchuuʔinbí tewhá ovâykweedeʔ, hedáháʔ thaa t'ǎhki dívíjûusuʔodi híwóʔnin dimuu waagi dívípidaʔoʔ. Gin dívíʔodi Jôesi Tádádí shankí ovâytuhchânukhâymáa.”

21

Wí kwee iví sen ûnchuuʔi-á iví chǎʔ t'ǎhki imăgi

1 Jesus ipuwăbéedeʔ iʔ hayʔi méesate iwe in t'owa dijiʔ iʔge, hedí in kodit'owa dimuuʔin inbí chǎʔ dâykuudedi iʔ chǎʔ phébay iwe ovâymúndeʔ. 2 Hedá wí kwee iví sen ûnchuuʔiʔ sehkanăwó nawówájiʔi wáʔ wíje chǎʔ p'íʔin itógidi óemûʔ. 3 Hedí natú, “Taʔgendi wâytuʔâami, nǎʔi kwee iví sen ûnchuuʔi sehkanăwó nawówájiʔi-á shánki itógi t'ǎhki in wéʔgen dâykuuʔinbíʔwedi. 4 In wéʔgendáho inbí chǎʔ dínphade iwedi dívímăgi, hewânbo nǎʔi kwee-á

báyékí ûnkw'óhpi wänbo t'ähki iví wówátsi i'amígí' imáa'i' itógi."

Jesus iví khäge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymaa

⁵ Wáy wên iví khäge'nin i' méesate hay'i i'gedi dívihí'máa, hedí ditû', "Sa'wó naná sa'wó'di k'uudi napa'andi' namuudi hedá i' hääwí ee nakw'ó'di' in t'owadi Jôesi Tádá óemági'i namuudá." ⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-áho ná'i sa'wó'di hääwí bînmunde', hewänbo wáy wí thaa naná' dihaydi ná'i méesate-á t'owa dâynayukhâymaa, hedí wêe wänbo wí k'uu hä'i tehpaawedi wínate'deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyékí t'ôephade na'ä'in

⁷ Indi óetsika'yan, "Hähkandi', hânhay-an ná'i hääwí i'gedi ditû'andi' napuwagi'o? Háawin taa-an nakeepúuwí hedânho gínhanginnáanídí häädi nats'anpúuwí'in?" ⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'âyíngi'an to'wídí wänbo piháa wíwovâywâyukannamípídí. Báyékí t'owa naví kháwä i'gedi dikä'äagi'o, hedí wí'inbo ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedá wá' ditúuní i' t'ä'ge thaa tsowa nanânho'. Hewänbo inbí'näpiyá wí'imú-ípí. ⁹ Hedí t'owa-á inbí tsonnindádí háa wiyá nangewin t'owa-ádi dívihänbo' i'gedi ít'oedá, báyékí wí'úví'âyíngi'amípí. Nakhây'ä' ná'i hääwí napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ä'ge thaa wesebo wína'ähpi."

¹⁰ Hedáhá' ovâytu'an, "T'owa wêe nangewin dívihänkhâymaa wây-á t'owa wiyá wêe

nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihánkâymáa. ¹¹ Wáyjé t'ähki nanan'a'yäpuwagí'o hedá báyéki dihaapuwa'gí'o, hedá báyéki t'owa-á ihaydida'ba dihaypóedá dichuwagí'o, hedá t'owa-á dâypuwâkhâymáa wí taa he'endi oe makówa nakeepoe'odi báyéki ovâykhunwôeda'amí'i'. ¹² Hewänbo gin napóepidíbo wovâypanhóeni, hedá unbi wäyü ünmuudibo jänaká wovây'amí, hedá in Hudíyoví méesatewin p'ó'dédí'inbí mangá wovâyjoe'amí wovâytsondiwekáanídí, hedá wovâypankw'ôeni, hedá in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhûuwí. Nã'i t'ähki wovây'amí naví'in ímuudibo'. ¹³ Hewänbo nã'i hääwí ünpuuwí'i namuudi ünkoedí-í naví'gedi bînt'ôe'amídí. ¹⁴ Hediho wa' napóepidíbo bí'anshaamää wí'úvîjâyve-ípi'in háa ítúuní'in úvîpi'aywoenídí. ¹⁵ Naadi i' hí-á i' hangintandá wâymääni, hedânho to'wên wänbo wovây't'e'p'idénde'in há'to dínkoedí-í dâykeeyamídí háa ítú waa ta'gen wínamuupí'in, hedá wíyá hääwí wänbo wídâyamá've-ípi ditúunídí. ¹⁶ Unbi hânminbí mangepiye unbi jíyá'indi tádá'indi wänbo wovâykáani, háa unbi tí'úuwindá pá'dây'indá han wovây'amí, háa unbi maatu'indi háa unbi k'ema'indi wänbo', hedi wáy wên un wovâyhâanú-í. ¹⁷ Hedi báyéki t'owadáho wovây't'aykhâymáa naví'in ímuudi. ¹⁸ Hewänbo Jôesi Tádadí wovây'âyîngimá've-í, wí hây tähki wänbo há'to i'di wovâyjoe'amí. ¹⁹ Úvít'ôephadeyää'andáho' in ta'gen wówátsi ít'anpuuwí."

*Jesus-di ovaytu'an Jerusalem bú'-á nanda?
dâyjoekankhâymáa'in*

20 “Hewänbo báyékí sundado Jerusalem bú' já'wé bûu k'úwákí diji'in bînmû' ihaydi, únhanginnáaní hanwaapídíbo' i' bú' nanda' dâyoekankhâymáa'in. 21 Hedi ihaydá in Judea nange dikw'ó'nin dínkhây'ä' oe okú eepiye dijáaní'in, hedá in to'wên oe Jerusalem bú' iwe diji'indáho iwedáho dipee-í, hedá in oe nava eeje diji'indáho oe bú'piyá wídimú-ípí, 22 gá ihayhääbáho Jôesi Tádádí in t'owa Jerusalem-win ovâytuhchänukhâymáadân, hedi t'ähkí háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'in i' thaa i'gedi napúuwí. 23 Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiyä' disâamuu'in hedá in dâý'âytsäa'o'indá, gá ingí'-á nakâypúuwídân dijáanídí. T'owa dâyt'ôephadegí'o ná'i nange i'ge t'ähkí, hedi Jôesi Tádádáho in t'owa ovâytuhchänugi'o, indádí nat'aydi. 24 Wáy wên tsijóphá'dí ovâyhäänú-í, wây-á wëndá ovâypanhógidá báyékí wíyá pí'wáy nan deepiyá ovâyhúuwí. In Hudíyo dimuupí'in t'owadá in t'owa Jerusalem-win ovâytsonmá've-í owáy inbí thaa gin díví'ámídí dínphadé píhay.”

I' to'wí t'ähkí t'owagí' na'aypuyä'i na'ä'

25 “Nä'i taa-áho oe makówá gin nakeet'ôení: I' thandá p'óe-á agóyó-á piháa nakeepúuwí, hedá nää oepáa k'aydá t'ähkí nangewin t'owa-á háa díví'ámí'in hedá háa díví'ánshaa'ámí'in há'to dínhanginnáaní, i' mâap'oe hânho nasaatû'di hedá i' he'endi p'oet'úkhú namuudá. 26 T'owa-á hânho dikhunwôeda'puwagí'odi dinagokhangí'o, háa nää oepáa k'aydi t'ähkí napuwagí'o i'gedi

díví'ánshaamáadi. T'ähki oe makówá nasaa'i-á na'a'yäpúuwí. ²⁷ Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähki t'owagi' o'aypyä'i' omuu'i dímuuní okhúwá jáa o'ädi, pinnán kay wóegé hedá kohthay wóegá o'ä'. ²⁸ Owáy ná'i hääwí nats'anpuwamän dihaydá wíyá wí'úví'óhwháye'bé-ípi, kw'áyepeye úvíbée-í, gá tsowa wovây'aywoenidi napuwamändân."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihée'an hääwí ovâyhá'amídi

²⁹ Hedáhá' Jesus-di ginnân ovâytu'an wíyá ovâythayyamídi: "I' fig tay i'gedi hedá wé'ge'i tay i'gedá bí'ánshaa'an. ³⁰ Nats'antsáwäpuwamän dihaydi unbo bînmúndedi únhanginná nata'ánpowa'ä'inpi'an. ³¹ Hedi gindidibá owáy ná'i hääwí i'gedi naadi wây't'ôe'an bînmû' ihaydá únhanginnáani ho púnú' naná naa owáy'ää-í'in otsondisogedee-ídi. ³² Ta'gendi wâytumáa, t'ähki in náawin t'owa há'to diháani wa'di ná'i hääwí t'ähki páadé nats'anpoe'opídi'bo. ³³ Makówá-á hedá oepáa k'aydá t'ähki nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dînháani."

Jesus-di ovâytu'an díví'áyîngi'amí'in

³⁴ Úví'áyîngi'amí hääwí i'gedi úví'ánshaahondi'. Báyéki húukandá hedá háapuwa-á wí'úví'âamípi, hedi wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi háa unbí wówátsigí' úví'amí'in. Wáy i' thaa nat'ôephadepúuwí'i' únpoewí wa'di únhanginpóepídi'bo. ³⁵ Ihaydibá t'âmäpiye in náa oepáa k'aydi dithaa'in wên phay iwe diwêegi'o waagibá dínpuuwí. ³⁶ Hediho häädi wänbo t'ähki

íkhâymúuní?in únkhây?ä?, hedá úvíjûusumá?ve-í hedânho ná?i hääwí t'ähkí napuwagí?o?i-á úvíyää?amí, hedá owáy naa t'ähkí t'owagí?o?aypuyä?iví páadépiye íwin dihaydi híwó únpuuwí? gin Jesus-di ovâytu?an.

37-38 Ihayhääbá thamuwaa hédéndí hé?dibo t'owa dipóya? ee hay?i méesate iwe Jesus-ví hí? ônt'ôeyaanídí. Thaadá i?di in t'owa iwe ovâyhá?o?, hedá nakin dihaydá i? bú? iwedi napee?i oe Olive Okú gin dâytu?o? iwebo? iw honwóyí?nídí khu?déedí.

22

Wên hí? dâyk'û? Jesus óekáyídí

1 I shánkí?eedi Passover gin dâytu?o?i púnú? naná, i? oewáaseepí? pává dâyk'o?i?. 2 In owha? p'ó?dédí?indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá hádídí Jesus óeháyí?in dâytuwämäa, hewänbo kaadibo díví?amí?in dida?, gá in t'owa-á dâykunwôeda?dân.

3 Hedá Satan i? Penísendi-á Judas-ví pí?nä khó?jé-á ûnts'ú. Judas-á Iscariot gin wá? óetu?o?, hedi Jesus-ví tä?di wíje khäge?nin diwedi?i?bá namuu.

4 Hedáhá? namää in owha? p'ó?dédí?indá hedá in sundaço i? hay?i méesate dây?áyí?do?inbí tsonnindá inbí?piye. Nada? ovâyhée?amí?in hádídí Jesus óeku?p'âyní i?gedi, hedânho inbí mange óekáanídí. 5 Indá dihíhchanpóedí Judas óetu?an chá? óewá?âa-i?in, 6 hedi i-á nahíjediho ituwämäa hádídí Jesus inbí mange óekáaní?in in t'owa dínhanginnáhpídíbo?.

Jesus-ádí iví khäge'nindádí dimän i' Passover shánkí'eedi koegi' dâyk'o'ídí

⁷ In Huđíyoví shánkí'eedi dínpówá i' oewáaseepî pává dâyk'o'í', hedi ihay thaa-á naná in k'úwá'ây-á dâyhánúnde', Passover koegi' gin dâytu'o'í dâyk'o'ídí. ⁸ Hedi Jesus-di Peter-ádí John-dádí ovântu'an, "Jaho i' hääwí binkhây'an i' Passover koegi' âyk'o'ídí." ⁹ Indidá óetsika'yan, "Wähä-an unda' gamú-í'in änkhây'amídi?" ¹⁰ I'di ovântu'an, "Gá ginnân: Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi iwe dats'ûndi wí sen wên p'onbay ihondi'di wovânjay-í. I-ádí bá damú-í hedá i' tewhá ee nats'ûndibá dats'ûñí, ¹¹ hedi i' sen iví tewhá ûnmuu'i dântu'âamí, 'Nanbí háhkandi'di dítu'an wítsika'yâamídi, Wé'i íve eewan naví khäge'nindádí nã'i Passover koegi' âyk'o'í?' ¹² Hedi i sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovânkeeyamí, hää t'âhkí gíntáy'i nakw'ó'di'. Ee-áho i' koegi'-á dânkhây'amí." ¹³ Hediho damäädi hääwí t'âhkí dânskaa Jesus natú waagibá, hediho i Passover koegi' dânkhây'an.

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

¹⁴ Húukandi ihaydi napóe ihaydi Jesus-ádí iví khäge'nindádí i' mãäsa iwe dívíhúukw'ódi, ¹⁵ hedi ovâytu'an, "Hânho nã'i Passover koegi' undádí okoeda', wa' ochuupídi'bo'. ¹⁶ Naadá wâytumáa, há'to Passover koegi' wiyá dók'o'í i ta'gendi Passover shánkí'eedi napóe píhay, owáy otsondisogedee ihaydi." ¹⁷ Ihaydáhá' in k'édé méena nasaa'in iké'di ikú'daa'andi ovâytu'an, "Nã'in binke'di wí binsúwă wí'inbo'. ¹⁸ Naadi wâytumáa, nää-á wiyá wídoméenasuuwă-ípi hebo

Jôesi Tádádí dítsondisóge ihaydáho wiyá méena waagibá dósuwăkhâymáa.”¹⁹ Hedáhá? wí pává-á ikê?di Jôesi Tádá óékú?daa?an, hedáhá? ihávedá ovâymăgi, hedi ovâytŭ?an, “Nă?i-á naví tú? dînmuu, hedi naví tú?-á unġî? dáyġăkhâymáa. Nă?i pává-á bînk'o?í naví?gedi úví?ánshaamá?ve-ídí.”²⁰ Hedi dívíkindihúubowadá in k'ede-á wiyá ovâyphade hedi ovâytŭ?an, “Nă?i-á naví ûnp'oe dînmuu. Ungî? naví ûnp'oe doncha?gí?o, hedi owáy ġin dáy?andiho Jôesi Tádáví ts'ăabi tun imăgi?i ho ûnpúuwí.”²¹ Năă bít'ôeyan, i? to?wí naa díkuhpekhâymáa?i-á năă naví nú? na?ăn, hedi i? măăsa eedi namank'óe.²² Naa t'owa t'ăhkġġî? o'aypuyă?i? ochuwagí?o, Jôesi Tádá hăn?oe natú waagi, hewănbo nă?i to?wí díkuhpekhâymáa?i-á t'ôephade ûnpúuwí.”²³ Hedáhá? iví khăge?nin dívítsika?máa, “Wé?i-angú na?in diwedi nă?in natú?in ikhâymáa?”

Jesus-ví khăge?nin dívítuhănbo wé?i-an in diwedi shánkí hay?i namuu ġ?gedi

²⁴ Ihaydáhá? in khăge?nin dívítuhkando? wé?i-an in diwedi shánkí hay?i namuu ġ?gedi. ²⁵ Jesus-di ovâytŭ?an, “Nă?in Hudíyo dimuupí?inbí tsonnindi ovâytsonmáa, hedá dida? t'owa ditúuní?in inbí?gedi, 'T'dá híwó na?in dí'o?.' ²⁶ Hewănbo ha?mindá wí?ímúunípí. ġinnân únkhây?ă? ímúuní?in: I? shánkí hay?i namuu?i-áho ûnkhây?ă? híyăă?i-áho ipipa?í?in, hedi i? to?wí itsonmáa?i-áho khăge?dida?báho ipipa?í. ²⁷ Wé?i-an i? shánkí hay?i namuu, ti i? măăsa iwe nahúu?ăndi? háa i? t'ôe?i? ônkoeġí?máayă?di? I? măăsa nahúu?ăndi-á i? shánkí hay?i namuupí?an. Hewănbo naa undádí wa? oji? ihaydibo wí t'ôe?i waagi?bá omuu.

28 “Undá naa-áđí úvíwóyí[?] tobáháa dont'ôephadende wänbo[?], 29 hediho naadá wâyk'úuwí tsonnin ímúunídí, naví Tádádí naa otsonyêenídí dínk'ú[?] waagibá. 30 Hediho owáy otsonji[?] ihayđi undáho naví määsa iwe naa-áđí úvíhúuyamí, hedá tsonninbí púwédé eejá úvíkw'ôení, hedi in Israel-[?]in tä[?]đi wêege[?]in t'owa ovâytu[?]âamí háa híwó háa híwóhpí díví[?]annin” gin Jesus-di ovâytu[?]an.

Jesus-di Peter óetu[?]an, “Ů-á powin untúuní naa wíđítaapí[?]in.”

31 Hedáhá[?] Jesus-di Simon Peter óetu[?]an, “Simon, ót'ôeyan: I[?] Penísendi Satan nada[?]póe un t'âhkí wovâyhóeníđí hedânho wovâytayí[?]nídí, hedi wí to[?]wí itáhêejo waagibá wovâykhâymaa. 32 Hewänbo naadi wínjúusu[?]an, hedânho uví wäyü wí[?]úháanípídí. Hediho[?] owáy naví[?]piye biwáybun dihayđi ná[?]in uví tí[?]úuwín páadé[?]in úmuu[?]in ovâykhäge[?]namí hedânho inbí wäyü naví[?]piye shánkí dínkaypúuwídí.” 33 Peter-di Jesus óetu[?]an, “Nanbí Sedó, naa okhâymuu ũ-áđí dípansôege-íđí hedá díháyjíđá.” 34 Jesus-di óetu[?]an, “Peter, ná[?]in wítu[?]âamí: Ná[?]i khun wa[?] wí dee sen ikinpídíbo[?] ũ-á powin untúuní naa wíđítaapí[?]in.”

Jesus iví khäge[?]nin itu[?]an tsijó phá[?] dâykuumă-íđí

35 Ihayđi Jesus iví khäge[?]nin itu[?]an, “Hänhay wâsan dihayđi naví hí[?] in t'owa ovây[?]t'ôe[?]amíđí, chă[?]đá hedá wí múu unbí hääwí bînkúu-ígí[?]-á hedá wây-á anto-á wívînho[?]pí. Ihayđi ti wí hääwí untáywän[?]” Hedi óetu[?]an, “Joe, hääbo joe.”

³⁶ Hedáhá' ovâytu'an, "Nää-á to'wí ûnchä'kw'ó'di-áho iví chä' ihûuwí, hedá wí múu-á ihäwíkuu-ígí' wá', hedi to'wí wên tsijó phá' ûnk'óepí'-á iví k'éwé'in to-á iku'p'âyní wên tsijó phá' ikuumá-ídí.

³⁷ Naadi wâytumáa nakhây'ä' nă'i tun Jôesi Tádávi ta'nin diwe naví'gedi nata'muu'i napúuwí'in:

T'owa ditúuní-á wá' wí jänäkíkandi-ân namuu gin. Häawí t'ähkí naví'gedi nata'muu'i-áho napuwagí'o-ákuu." ³⁸ Iví khäge'nindi óetu'an, "Nanbí Sedó, námú'dí, năwe wíje tsijó phá'." I'di ovâytu'an, "Hähay."

Jesus oe Olive Okú gin dâytu'o' iwe ijûusu'an

³⁹ Ihaydáhá' Jesus i' bú'dí napee hedi oe Olive Okú gin dâytu'o' iwepiye namää hedá iví khäge'nindá ûnwóemää. Iwáho hâyän wänbo najiwän. ⁴⁰ Iwe dipówá ihaydá ovâytu'an,

"Úvíjûusu'amí hedânho wovâytayinde' ihaydi híwóhpí wí'úví'amípidí." ⁴¹ Hedi ovâyjoe'andi wí háy namää, wí k'uu bînsäyú-í iwehaybá,

hedi idége'disógedi ginnân ijûusu'an: ⁴² "Tádá, unda'dáho in t'ôephade donkhâymáa'in naa dînjâ'amí. Hewänbo háa ɔ-á unda' waa tobá napúuwí, naa oda' waagá joe." ⁴³ Hedi wí makówáwi t'ôepa'aa'i-á iví'we ûnkwinudee hedi kay óemági. ⁴⁴ Hedi hânho it'ôephadendedi shánkí kay'indi ijûusu'an, hedi hânho naseep'ojaadedi i' seep'o-á wí ûnp'oetä he'endi waagibá nange ûntände? ⁴⁵ Hedáhá' wáy ijûusu'o' iwedi iwínúdí iví khäge'nin dikw'ôn diwepiye nawáymää. Indá hânho dik'áykháadá dikaykhanmuu, hediho dijókhá. ⁴⁶ Hedi ovâyjóhsandi ovâytu'an,

“Heháadan íjókhá? Bíshaadi úvíjûusu?amí hedânho wovâytoyinde? ihaydi híwóhpí wí?úví?amípí.”

Jesus óepankê?

⁴⁷ Wa?di ihí?máadíbo báyéki t'owa dipówa. Judas-di ovâypáadémá?, i-á wêe in tä?di wije khäge?nin diwedi?i?bá namuu, hedi Jesus nawin diwepiye namää óep'ohtsäâ-ídí. ⁴⁸ Hewänbo Jesus-di óetu?an, “Judas, ti naa t'ähki t'owagi? o'aypuyä?i díp'ohtsäâ ná?in t'owaví mange díkáanídí?” ⁴⁹ Háa Jesus óekhâymáa?in iví khäge?nin i-ádi diji?in dâymû?, hedi óetsika?yan, “Nanbí Sedó, ti nanbí tsijó phá?dí hä?in t'owa äyyâa-í?” ⁵⁰ Wí wêe iví khäge?nin diwedi iví tsijó phá?dí i? owha? p'ó?dédí?ví t'ôe?i p'ó?dé óewhädi, hedi iví ko?dínge?diwin oje he?yinbo? ont'ó?ts'â?. ⁵¹ Hewänbo Jesus-di ovâytu?an, “Wíyá ha?wâa wí?úví?amípí,” hedi i? senbí oje onwáykididi ûnwówa. ⁵² Ná?in di?ää?in Jesus óekáyjídí in owha? p'ó?dédí?indá hedá i? hay?i méesatewin sundadoví tsonnindá hedá wây-á Hudíyoví tsonnindá dimuu. Jesus-di ovâytsika?yan, “Heháadan unbí tsijó phá? wógegé unbí phé wógegá í?ää naa díyâa-ídí wí jänäkikandi? omuu waagibá? ⁵³ Thamuwaagi i? méesate hay?i ee naa undádí oji?, hedi widípankê?pí. Hewänbo náa-á ihaydiho? un únná ná?in úví?amídí, hedá i? Penísendi-á ihaydiho? ûnná iví kay ikeeyamídí, i-á wáy t'owa dínhunná? diwe natsonji?i-á namuu.”

Peter-di ovâytu?an Jesus wí?óetaapí?in

⁵⁴ Jesus óepankê?di i? owha? shánki p'ó?dédí?ví tewhá epiye? óeho?, hedi óets'úde. Wa? óehon dihaydi Peter-á tí?úugá kayi?didibo-á nawóemän.

55 I' tewháví tehpaá búge wáy ho naphahte'en, hedi i'ge wên t'owa dívíkw'ódi. Peter-á inbí jáa isóge. 56 Iwe na'ándí phaadi óekonámá' hedi wí t'óe'i a'yúdí óedamúndedi natú, "Ná'i sennânkun Jesus-áđíbá najiwän." 57 Hewänbo Peter natú, "Joe, naadá wíđótaapí." 58 Hây napóe ihaydá wíyá to'wídá Peter-á óemú'dá óetu'an, "In Jesus-ví'in diwedi unmuu-ákun." Hewänbo Peter-di óetu'an, "Joe, naa-á joe." 59 Hedi ma' wí óda naphade ihaydá wíyá wêe-á kay'indi natú, "Ná'i sendá Galilee-wibá namuudi ta'gendi Jesus-áđíbá najiwän." 60 Hewänbo Peter-di óetu'an, "Naa wíđínhanginnáhpí háäwí i'gedi bihí'máa'in." Wa'di ihí'máa ihaydibo wí dee sen ikin. 61 Ihaydíbá tewhá ívedi Nanbí Sedó Jesus ibéedí Peter óedamú', hedi Peter ûn'ánpówá háa Jesus-di óetu'an waa: "Tha'di hédéndí wa' i' dee sen ikinpídíbo?, powin untúuní naa wíđítaapí'in" gin ho óetu'an. 62 Hedi Peter i' tehpaá já'wépiye napeedi hânho isihtää.

In sundadođi Jesus óejänäki'an

63 In senä' Jesus óe'áyînmáa'indi t'ämäge óetumáa hedá óemahpúude?. 64 Hedá óetsíwhi'andi óetu'an, "U-á úhanginná háa napuwagi'o'in wa' napóepídíbo?. Dítu'an, to'dan wóemahpúu?" 65 Hedá wíyá shánkílilee-wibá namuudi ta'gendi Je t'ämäge háa óetumáa.

In Hudíyo tunjowa'di Jesus ivi'gedi óetsika'máa

66 Wa'déedí nanân dihaydi in Hudíyo tsonnindá in owhá' p'ó'déedí'indá hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá dívíwé'ge'an, indá in Hudíyoví tunjowa' dimuu, hedi Jesus in tunjowa'.

wháagépiye óeho?, ⁶⁷ heḍi óetsika?yan, “Ti ta?gendi ṽ-ân unmuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí? Dítu?an.” I?ḍi ovâytu?an, “Wâytu?an wänbo há?to dînwäyü-í, ⁶⁸ heḍi naadá undá hääwí wâytsika?yandá há?to hääbo dít'ôe?amí. ⁶⁹ Hewänbo nää iweḍi páadépiye naa t'ähkí t'owagi? o?aypuyä?i? omuu?i Jôesi Tádáví ko?díngeḍí ochangí?o, i-á t'ähkí kayimáa?i namuu.” ⁷⁰ Heḍáhá? t'ähkídíbo óetsika?yan, “Ti untunda? ṽ-ân Jôesi Tádáví ay unmuu?in?” I?ḍi ovâytu?an, “Háa unbo ítú waa.” ⁷¹ Heḍáhá? dívítu?an, “Wây-á to?wên wígíntáypí iví?geḍi dítu?âamídí. Iví sópho iweḍibo ná?i tun gip it'oe.”

23

Jesus oe Pilate-ví?piye óeho?

¹ Heḍi in tunjowa? t'ähkí dívíwínú, heḍi indihó Jesus oe Pilate-ví?piye óeho?. ² Heḍi Pilate-ví?we óekándí ônt'aywó?dichänundedi dítú, “Ná?i sendá nanbí t'owa ovâyte?ya?do?, heḍá i?ḍi ovâytu?an Caesar wí?óe-tax-wá?âa-ípí, heḍá wá? natú i-á namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, heḍänho natunda? wí tsondi hay?ibá namuu?in.” ³ Pilate-di Jesus óetsika?yan, “Ti ṽ-á in Hudíyoví tsondi hay?i unmuu?” Jesus-di óetu?an, “Háa ṽ?bo untú waa.” ⁴ Pilate-di in owha? p'ó?ḍéḍí?in heḍá in báyéki t'owa iwe diwinnindá ovâytu?an, “Ná?i sendá naadi wên t'aywó?nin wänbo wídônshaapí.” ⁵ Hewänbo indá kay?indi Pilate óetumáa, “I?ḍá iví háhkan ûnmuu?i?ḍi nanbí t'owa ovâyte?ya?do?. Oe Galilee nange iwe páadé

gin its'an'an, iwedá Judea nange i'gá t'ähká, hedá nää-á nääwá napówá hanbá i'amídí."

Jesus oe Herod-vi'piye óeho'

⁶ Pilate nã'in nat'oedi ovâytsika'yan, "Ti nã'i sendá Galilee-wi namuu?" ⁷ Hedi "hoi" gin ditú ihaydi Pilate-di Jesus oe Herod-vi'piye óesan, gá Herod-dá oe Galilee p'ó'dédí' namuudân, hedi nää-á oe Jerusalem-dá na'ân. ⁸ Herod nahihchanpóe Jesus óemú'di. Gáhãdibo napuwäda', ivi'gediho nat'oedi, hediho nada? Jesus-di wên pinnán ôn'amídí imúuni'in. ⁹ Herod-di báyéki tsika óetsika'yan, hebo Jesus-dá háabo wí'óetu'anpí. ¹⁰ In owha? p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá iwe diwindi kaygindi Jesus ônhíwóhpíchänunde?. ¹¹ Hedi Herod-dádí in sundado-ádí t'ämäge Jesus óe'o', hedáân, hedi jänäki-á i-ádá dimuu. Herod-dá ovâytu'an wên sa'wó'nin k'éwé'in to Jesus óe'aawé-í, hedáhá? Pilate-vi'piye óewáysan. ¹² Páadé ihaydibo Herod-ádí Pilate-ádí hánmindá damuuwän, hebo ihay thaabá híwó'nin k'ema'indá dapóe.

Jesus óekhe'khâymáa, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

¹³ Pilate-di in owha? p'ó'dédí'indá hedá in wé'gen Hudíyoví p'ó'dédí'indádí wây-á t'owa-ádí ovâywé'getu'an, ¹⁴ hedi ovâytu'an, "Undá nã'i sen naví páadépiye dînmaa, hedi ditu'an t'owa ovâyte'ya'do'in. Unbí páadépiyebo naadi ivi'gedi dótsika'yan, hebo háawin t'aywó'nin bînchänunde wänbo wíðônshaapí. ¹⁵ Herod-di wänbo-á háawin wên t'aywó'nin wí'ðônshaapí,

hedihō nanbī'piyebá óewáysan. Nǎ'i sendá hǎäwí híwóhpí wí'i'anpí óeháyjídí. ¹⁶ Hedihō otsonpúuwí púwhí'dí óewhǎäni'in hedáhá' dóma'p'ǎädi-í."

¹⁷ Paayo p'óe waa i' Passover shánkí'eedi naná' dihaydī Pilate-di wêe pan óema'p'ǎdinde', hedânho gin natú. ¹⁸ Hewänbo t'ǎhkí in t'owa dívítuwínú, "Nǎ'i sen náhe', hedī Barabbas-á na'ingí' nâama'p'ǎädi-í." ¹⁹ (Barabbas-á oe pan diwe óesóge gá in t'owa i' bú' iwe'in p'ó'dédí'indádí ovâytsaakannandân, hedá i'dá ovâyt'owat'ahánú.) ²⁰ Hewänbo Pilate nada' Jesus óema'p'ǎädi-í'in, hedihō in t'owa wíyá ovâyhée'an. ²¹ Hebo indá ihaydá' dívítuwínúnde', "Wên phé'win deedi nǎt'óhtǎgek'u'" ²² Pilate-di powingedi ovâytu'an, "Háadan gin dó'amí? Háawin yǎ'dâapí'innan i'an? Naadi háawin t'aywó'nin wänbo wíðônshaapí óeháyjídí. Hedihō otsonpúuwí púwhí'dí óewhǎäni'in hedá dóma'p'ǎädi-í." ²³ Hewänbo kaygindi ihe'jidida' ditû' Pilate-dá Jesus phé'win deedi óet'óhtǎgek'úuwí'in, hedī hânho dívítuwínúndediho dit'anpóe. ²⁴ Pilate nahíje háa óedaa'an waa i'amídí, ²⁵ hedihō Barabbas, i' sen in tsonnin ovâyây'i' hedá ovâyt'owat'ahánú'i' namuu'i' óema'p'ǎädi, hewänbo natsonpóe Jesus óe'amí'in háa dida' waa.

Jesus oe Calvary-piye óeho'

²⁶ Hedáhá' Jesus iwedi óeho'. Dimän dihaydá wí sen Cyrene nangewi namuu'i', Simon gin nakháwǎ'i', oe nava iwedi i' bú' eepiye na'ädi óejay, hedī in sundadodi in phé'win iví'di ón'i'k'ú'di Jesus-ví tí'úugé óepu'nan.

27 Báyéki t'owa wá? Jesus ûnwóemän, hedá wên kwiyä? dimännindá hânho ditaachanpóedá dívíphkhúmáhpúude?, hedá háa iphadende?in namuudi diséeji? 28 Jesus ibéedí ovâytu?an, “Un kwiyä? Jerusalem-win, naa omuudi wí'úvisihtää-ípi, hewänbo ungi?-á unbí áyyäägi?-á úvisihtää-í. 29 Wáy wí thaa naná? dihaydi t'owa ditúuni 'Híhchan dâymá?ve-í in dínkodipi?in díví'âyamídi, hedá in hânhay wänbo díví'ayyanpi?indá wí ay wänbo dâý?âytsää?anpi?indá wá? híhchan dâymá?ve-í. 30 Ihaydáho in Jerusalem?-in t'owa dida?í i? p'in inbí?di nakaanú-í?in hedá i? okúdá ovâykhä?kw'óeni?indá. 31 Naa wên tay wówá?in waagi?bá omuu?i híwóhpi dínpoé?o. Hewänbo indá tay t'aa?i waaginbá dimuudi shánki p'ándíki dínpuwagi?o.”

32 Hedá wây-á wíje senä?dá Jesus-ádfíba ovänhon ovänháyídi. Ná?in senä?dá jänäkíkaninnân damuu.

Jesus wên wíje sänminbí pinudi phé?win deedi óet'óhtägek'ú?

33 Hedí wên okú iwe dipówá, “In p'óhkhúbay” gin dâytú?o?, hedí Jesus phé?win deedi óet'óhtägek'ú?, hedá in wíje jänäkíkanindá wá? hanbá ovän?an. Wêe Jesus-ví yä?mängedí óewínú hedá i? wêe-á iví ko?dínge dá. 34 Hedí Jesus natú, “Tá dá, ovây?owóejé-í, háa díví?o?in wídínhanginnáhpídi.” In sundado-á díví?áywan iví aa dívíweejé-ídi. 35 In t'owa iví nú? iwe diwindi óémúnde?, hedá in Hudíyo p'ó?dédí?indá t'ámägá óetumáa. Ditú?, “Pi?wéndá i?di ovây?aywon, hedí i-á i? to?wí Jôesi Tádádí t'owa ovây?aywoenídí óesóge?i? namuudá,

wí'bo ipi'aywoení'in ûnkhây'ä?." ³⁶ Hedí in sundado dí wá' t'ämäge háa óe'o'. Ivi'piye dimäädi wí méena ojohay'i-á ònpähtuye, ³⁷ hedí óetu'an, "In Hudíyoví tsondi hay'i unmuudá wí'bo ópi'aywon." ³⁸ Wên phéphá'ay iví phé'win kw'áye nat'i'k'óe eedi ginnân nata'muu: "Nä'i-á in Hudíyoví tsondi hay'i namuu."

³⁹ Wêe t'aywóhkandi' phé'win deedi nawhi'wondi'di óejänäkítumáadí, óetu'an, "Untúhpi'an u-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedáho wí'bo ópi'aywon, hedá na'indá wá' dín'aywoení." ⁴⁰ Hebo i' wêe natú, "Ha'wâa wívihée'amípi. Ti Jôesi Tádá oe makówa na'ändi' wínâa'a'ginpi'an? Nä'i sen óetuhchänunde waagibá u wá' wóetuhchänunde", ⁴¹ hedí u-ádi naa-ádi díuhchänundedi híwó namuu, gá híwóhpi'ân'andi nanbí tuhchänu-á gän'äädân. Hebo nä'i sendá háabo híwóhpi' wí'i'anpi." ⁴² Hedáhá' Jesus óetu'an, "Jesus, owáy unp'ó'dédí'sogedeedi unwáy'ää ihaydi naa wídí'ódé'nípi." ⁴³ Jesus-di óetu'an, "Nä'in wítu'âamí, nää thaa-á owáy t'ähki sa'wó naná' diwe naa-ádi unchaní."

Jesus nachuu

⁴⁴ Taagepiye iwáypiye naná, hebo i' than namuwähán, hedí i'ge t'ähki nakhunpóe thí'êedi poje puwahay. ⁴⁵ Ihayhääbá in aa nakhaaná'nin i' méesate hay'i khó'jé nawhi'wonnindá pínu-á nasivedee. ⁴⁶ Hedáhá' Jesus kaygi natú, "Tádá, naa uví mange dáymä?, naví p'oewahhâa dínke?." Hedí gin natú ihaydiho t'ä'gedi ihâa'an. ⁴⁷ I' sundado p'ó'dedí' iwe nawindi háa napóe'in

imû'di Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa, hedî natú, "Ta'gendi ná'i sendá iví wówátsi ta'ge ihon." 48 In báyéki t'owa iwe dik'aapuŵäwinnin háa napóe'in dâymû'di inbí'piye dívíweeho', hedî inbí pîkhú dâymahpúude ditaachanpóedí. 49 Hebo wáy wên kwiyä' Galilee nange iwedi Jesus-ádi di'ää'in, hedá wáy-á t'owa iví k'ema'in ûnmuu'indá, kayi' diwebo diwin dâymúndedî.

Jesus óekhã'k'û'

50-51 Wí sen Joseph gin nakháwã'i wá' iwebá naji', oe Judea nangewi bú'ay iwè'i-ân namuu, Arimathea gin dâytü'o'i'. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, hedî natsíkhaji' Jôesi Tádádí óesôege-ídí i' to'wí t'owa ovây'aywoeni'i'. I-á wínachanpóepí híwó'nin namuu'in háa in Hudíyo tunjowa' díví'ánshaamägi'indá hedá díví'annindá Jesus óeháyji gin ditú ihaydi. 52 Hedího Jesus nachuu ihaydi Joseph oe Pilate-ví'piye namää óedaa'amídí i' pení óemäänídí óekhã'k'úuwídí. 53 Hedí óemägidí in phé'win diwedi óewáve, hedá wên híwó'nin aa iwá óe'ánk'û', hedî wí khãhkugî' pho ee óek'û', i' t'owáwi k'uu iwe dâyts'á'i', iwá wa'di tóebo wí'óekhã'k'û'pí. 54 I' thaa-á in Hudíyo dívíhãäwíkhây'o' kaykhanwówá thaagi', hedî i' kaykhanwówá thaa-á ho napowa'ä'. 55 In kwiyä' Jesus-ádi oe Galilee nangedi di'ää'indá Joseph-á ûnwóemää, hedî háa Jesus oe t'owápho ee óek'û' waa dâymû'. 56 Hedî inbí'piye diwáymää, hedî wí sa'wó nasundi woe-ádi ka'p'oe-ádi dâykhat'an i' pení óe'äyü-ídí. Hebo wíyá tháwän i' kaykhanwówá thaa nanândi wídívít'ôe'anpí in Hudíyoví khuu dínmuudi.

24

Jesus wówá'i napee

¹ Wíyá tháwändá Dumîngu naná, hedi nathamupuwa'ä' ihaydi in kwiya' i penípho iwepiye diwáymää i sa'wó nasundi woe dâykhây'andi wóegé. ² Iwe i' k'uu i' t'owápho iwedí ho nahângemuudi dâymû', ³ hediho ee dits'ú, hebo Nanbí Sedó Jesus nat'ahándi wídâyshaapí. ⁴ Iwe diwânpiwíndi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in. Ihaydi tsíkhagipí wíje senä' waabá dänchaa'in inbí nú' dakwínudee, hânho ots'á'ida' da'a'wennin. ⁵ In kwiya' hânho dikhunwôeda'di dívíwânpi'ó't'lää, hedi in senä'di ovâytu'an, "Heháadan wí nawòwáji'i' in pení ovâykhä'kw'óe'ó ee bîntuwämáa? ⁶ Jesus-á náwe winak'óepí, i-á nawáywówápóe-á. Ti wí'ún'ánshaapí'an háa wovâytu'annin wa' oe Galilee naji' ihaydi? ⁷ Ginnân natú: 'Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i-á in yä'dâapí'in t'owaví mange díkáaní. Hedá phé'win deedá díkhe'khâymaa, hewänbo iwedí i' powage'i thaa iwe owáywówápuwagi'o.' "

⁸ Ihaydi in kwiya' dín'ánpówá háa Jesus-di ovâytu'annin, ⁹ hedi iwedí dimäädi in tä'di wêe Jesus-ví khäge'nindá hedá wây-á iví k'ema'indá háa napóe'in ovây't'ôe'an. ¹⁰ Ná'innân dimuu in kwiya': Mary Magdalene-dá hedá Joanna-á, hedá wíyá Mary-á, James-ví jíyá ûnmuu'i', hedá wây-á kwiya'dá wá' indádí diji'. ¹¹ Hewänbo Jesus-ví khäge'nin di'ân háa in kwiya'di ovâytu'an waa wäyupî' hí'da'mân namuu'in, hediho háa ditú'in wídívíwäyupí. ¹² Hewänbo Peter-á napeedi i'

penípho iwepiye i'ää, hedi it'äädí itsíhkídi, hedi wí aada? Jesus na'ánmú?de'i? imû?, hedi iví?piye nawáymäädi na'ánde?, “Hân hîn napóe?”

In wíje oe Emmaus bú'aypiye damänninbí?piye Jesus ipikeeyan

¹³ I' thaabá-á wíje Jesus-ví k'ema'in wí bú'aypiye damän, iwá Emmaus gin dâytu'o?, i-á mađi tsé ihay míya-á Jerusalem-di naná. ¹⁴⁻¹⁵ In wíje nä'i háa napóe i'gedi wí'bo dänhi'máa, hedi dantsika'máa “Háadángú nä'i t'ähki gin napóe?” Jesus-di ovänkáa, hedi indádíba namää. ¹⁶ Hewänbo indá wí'óetaapí, inbí tsée iwedi dänkaapóedí. ¹⁷ Hedi Jesus-di oväntsika'yan, “Hää i'gedan hânho jashawó? dänhi'máa damändi?” In wíje dantsi'wóyí? hedi dabo'aats'aymuu, ¹⁸ hedi i' wêe Cleophas gin nakháwä'i'di óetu'an, “U'da'mân kavêe t'ähki in oe Jerusalem di'áđâaji'in diwedi wí'úhanginnáhpí háa nä'i phade thaa eeje napoe'o'in.” ¹⁹ Jesus-di oväntsika'yan, “Hân handi napoe'o?” Óetu'an, “Gá Jesus oe Nazareth-wi háa ûnpóe'innân. I-á Jôesi Táđávi tukhe'bi ûnmuu, hedi Jôesi Táđá-adí hedá in t'owa-adí dâymû? iví hí'-á iví tsiyekandá ûnkay'in. ²⁰ Nanbí owha? p'ó'déđi'indá hedá wây-á nanbí tsonnindá in Rome-winbí mange Jesus óekán hedânho indá óetuhchänudi óeháyjídí, hediho phé?win deedi óet'óhtägek'ú? ²¹ Hewänbo na'indá gi'ân i-ân i' namuu na'in Israel-'in dímahpäđikhây máa'i?. Hedi näa thaa-á i' poje thaa-áho naná han napóe iwedi. ²² Hedá wá? wên kwiyä? na'inbí?wedi dimuu?indi dítu'an wên háawên na'in díháa'annin. Hédéndí hé'dibo

ee Jesus óekhã'k'û' iwáygé diji', ²³ hewänbo wí'óeshaapí. Diwáy'äädi ditú wên makówáwin t'ôepa'aa'in inbí'piye ðakeepóedí ovâytu'an Jesus-á nawówáji'in. ²⁴ Wáy wên na'indádí diji'in i' penípho iwepiye dimää, hedi háa in kwiya' ditú waa dâymû', hewänbo Jesus-á wíðâymu'pí" gin in wíjedi Jesus óetu'an.

²⁵ Ihaydáhá' Jesus-di ovântu'an, "Undá ánsaapí'in damuu, hedá dawâyukâymuudi t'ähki háa in Jôesi Tádáví tukhe'min ditú waa wíðänwâyundepí. ²⁶ Ditúhpi'an i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí ta'gendi ná'i háäwí it'ôephadekhâymaa'in, hedáhá' ên na'in diháa'annin. Héðéshánkí tsondi hay'i-á óepa'í." ²⁷ Hedi Jesus-di háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi natú'nin t'ähki ovánthayyan. Háa Moses natú'in páadé ovântu'an, iwedáhá' in Jôesi Tádáví tukhe'mindá in wé'gen ta'kannindá háa ditú'indá.

²⁸ I' bú'ay dimän diwe tsowa dipowamän, hedi Jesus-á wa'di wíyá wáypiye namän waagibá i'an. ²⁹ Hewänbo óepunmääní'in wíðada'pí, hediho' óetu'an, "Na'indádí ówóyí'. Háädanho napuwamän, nathaaphademänho'." Hediho indádí i' tewhá ee nats'ûndi iwóyí'. ³⁰ Indádí nahúu'än dihaydi i' pává ikê'di ikú'daa'an, hedá iháve, hedá ovänmägi. ³¹ Ihaydibá datsíwaadee waa dapóe, hediho to'wí namuu'in dántaa, hewänbo wesebo wíyá wínakeepóepí. ³² Hedi dántumáa, "Oe p'óegé gimän dihaydi, Jôesi Tádáví hí' i'gedá dínthayjodi, nanbí pín kaygi gän'a'yäpóepí'an."

33 Wesebo oe Jerusalem-piye dawáymää, hedi Jesus-ví tã'di wêe khäge'nindádí hedá wây-á wên diwé'gekw'ôndádí dänshaa. 34 Nã'in diwé'gekw'ó'nindi ovãntu'an, "Nanbí Sedó Jesus-á ta'gendi nawáywówápóe, hedi Simon Peter-bí'piye nakeepóe." 35 Ihaydáhá' in wíjedi ovâytu'an háa napóe'in ee p'óegé damän dihaydi, hedá hádídí Nanbí Sedó Jesus dántaa'indá i' pává iháve ihaydi.

Jesus iví khäge'ninbí'piye ipikeeyan

36 Wa'di dänhi'máa ihaydibo Jesus-á inbí páadépiyá nakwínudee, hedi ovâytu'an, "Ánshaaginpidíbo' íkwoní." 37 Hânho ovâyphäädí di'ân wí p'oewãhãã-ân dínkeepóe'in. 38 Hewänbo Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan íkhunwôeda? Háadan í'ánde' mađi naa ta'gendi wó'muupí'in? 39 Naví mandá naví ánda dînmú'dí. Naa-ânkun omuu. Dítãägé-í, hedânho únhanginnáanı wí p'oewãhãã wó'muupí'in. Naa tûu-á phékhú-á omuu. Wí p'oewãhãã-á ha'wâa'i wínamuupí." 40 Hedi ha'wâa natú ihaydá iví mandá iví ánda ovâykeeyan. 41 Hânho dihihchan wänbo ovâyháa'an, hedá kây'indá dínpo'e dívíwäyü-ídí háa natú'in. I'di ovâytsika'yan, "Ti koegi' hääwí nää únsaa?" 42-43 Hediho wí paa natseemuu'i' óemägi, hedi inbí páadépiyebo ik'oe.

44 Ihaydáhá' ovâytu'an, "Undádíbo wa' oji' ihaydi naadi wâytu'an hääwí Jôesi Tádávi ta'nin diwe natú'di-áho nakhây'ã' napúuwí'in, t'ähki háa Moses ita'nandi-á, Jôesi Tádávi tukhe'min ditú'i-á, hedá i' Psalms gin dâytu'o' iwe nata'muu'i-á." 45 Hedi ovâykhäge'nan híwó dika'póewídí háa Jôesi Tádávi ta'nin diwe

nata'muu'in. ⁴⁶ Ovâytu'an, "Nă'i tundáho nata'muu: I' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephaadé-í nachuu píhay, hedi iwedá i' powage'i thaa iwá nawáywówápúuwí, ⁴⁷ hedi i-á natsonpúuwí páadé in Jerusalem-win hedá iwedá wéngé t'ähki'in t'owa-á ovâytu'âamí inbí t'aywó'di dâyjoe'amí hedânho ovây'owóejé-ídí, gin nata'muu. ⁴⁸ Hedi undá nă'i hăwí bînmû' i'gedi t'owa bînt'ôe'amí. ⁴⁹ Hedi năä i' Yă'dâa'i P'oweahâa unbi'piye wâysaaní, i-á naví Tádádí wovâytu'an wovâymăäni'in. Hewänbo năä Jerusalem-bo úvíwóyí'ní unbí kay oe makówáđí wovâymăgi píhay."

Jesus oe makówápiye napee

⁵⁰ Hedáhá' Jerusalem diwedí ovâypiyedí i' bú'ay Bethany gin dâytu'o' iwehay ovâyho', hedi ikhóhtegedí Jôesi Tádá óedaa'an híwó ovây'amídí. ⁵¹ Wa' gin i'odibo' inbí'wedí iwijedí oe makówápiye napee. ⁵² Indá dívídege'dikw'óđi óe'a'ginmăänídí, hedáhá' oe Jerusalem-piyá hânho híhchandi diwáymăä. ⁵³ Oe méesate hay'i eebo ihayđa' dimăä'ă hedá ditû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997